

Uvodnik

Jurij Paljk

Izvolimo Tatjano Rojc za senatorko!

Volitve so tu, na vsedržavni ravni je gotovo veliko neznank, ugibanja so taka in drugačna, nekateri napovedujejo zmago levi sredini, drugi desni sredini, tretji pravijo, da bo zmagala večina tistih, ki so naveličani politike...

Slovenski volivci v deželi Furlaniji Julijski krajini imamo nekaj kandidatov na raznih listah; nekdanji slovenski doberdobski župan Paolo Vizintin kandidira na listi Svobodni in enakopravni, prof. Tatjana Rojc pa na listi Demokratske stranke za senat, ona ima dejansko edina stvarne možnosti, da pride v senat. Te dni beremo, poslušamo, gledamo, se udeležujemo še zadnjih volilnih srečanj, na katerih nas kandidati prepričujejo, zakaj jih moramo voliti. Deželni tajnik stranke Slovenska skupnost Igor Gabrovec je v Trstu ob podpisu sporazuma z Demokratsko stranko, ko se je Slovenska skupnost obvezala, da bo na državnih volitvah volila kandidate Demokratske stranke, v zameno pa bo Demokratska stranka prepustila mesto v deželnem svetu predstavniku SSK, če le doseže odstotek glasov na deželnih volitvah, jasno povedal, da bodo nekateri pač volili po svoji vesti, a sta tako on kot Tatjana Rojc tudi jasno povedala, da je za vse nas izjemnega pomena slovenski politik v Rimu. Nočemo ovinkariti: če hočemo imeti svojega predstavnika v Rimu, v senatu tokrat, imamo edino možnost, da na volitvah podpremo prof. Tatjano Rojc, se pravi listo Demokratske stranke. Druge možnosti nimamo! V tem trenutku ne potrebujemo nekoristnih glasov, zato moramo podpreti Demokratsko stranko in izvoliti prof. Tatjano Rojc v senat!

Večer v Trziču

"Srečko Kosovel z nami"

Društvi Trzič in Jadro, ki združujeta slovenske rojake v Laškem, sta v soboto, 24. februarja, priredili večer slovenske kulture. Ob 20. obletnici nastanka in delovanja društva Trzič sta ga organizirali v prostorih občinske knjižnice v središču mesta.

Rdeča nit je bil letos lik in opus Srečka Kosovela, na katerega so tamkajšnji rojaki posebno navezani. Septembra 2016 so namreč v ulici Romana uradno odprli zelenico, ki nosi njegovo ime. Posnetke s prazničnega dogodka so predvajali na platnu nad predavateljsko mizo, pri kateri so sedeli podpredsednica društva Trzič Nataša Ferletič, prof. Rudica Požar Manfredini, prof. Paola Benes in Miha Obič.

Večer slovenske kulture je bil tudi letos dragocena priložnost, ko so javno spregovorili o našem jeziku, kulturi, književnosti - o naši istovetnosti. Naš jezik danes se ne govori samo v matični domovini, temveč ga študirajo na vseučiliščih po vsem svetu, je uvodoma povedala Ferletičeva. Združjenja prirejajo jezikovne tečaje, na katerih se med drugim učijo, kako pomembno je znanje več jezikov. Negovanje jezika in ohranjanje kulture, iz katere izhajamo, nam pomaga pri ohranjanju osebne identitete, hkrati nas globoko povezuje z okoljem, kjer živimo. Člani društev Trzič in Jadro se trudijo v prvi vrsti za to, da bi ohranjali korenine in identiteto, pa še za to, da bi okolje, v katerem živijo, spoznalo njih in njihova prizadevanja. To je bil tudi cilj večera slovenske kulture z naslovom "Srečko Kosovel z nami", ki so ga z violinami popestrili Barbara Devinar, Athena Picech ter Makrina in Jakob Quinzi, gojenci SCGV Emil Komel iz Gorice.

/ str. 3
DD

foto dd

Priseljenci v Gorici

Dragoceno delo prostovoljcev

Problem priseljencev v Gorici ostaja pereč in zapleten. Nihče mu očitno ni kos, saj vsak dan prihajajo v mesto novi mladi obrazi z negotovo preteklostjo za sabo in še bolj negotovo prihodnostjo pred sabo. Večkrat smo že pisali, da jim po svojih močeh pomagamo goriška Cerkev. Njene so namreč vse strukture, kjer lahko tudi priseljenci in prosilci za azil brez urejenih dokumentov že leta najdejo zatočišče, topel obrok in človeški stik. Težava je v tem, da je prišlekove vedno več kot razpoložljivih mest. Pa še veliki šotor, ki ga je Karitas postavila decembra lani ob zavod Contavalle in kjer je vsako noč lahko našlo prenočišče 60 oseb, morajo zaradi zakonskih določil - in togosti občinske uprave... - podreti do konca tega tedna. Vodje škofijske Karitas so v zadnjih mesecih večkrat poudarili, da so zlasti v zadnjem letu, ko je za 'dogajanje' v Bombijevem predoru vedela vsa Italija, posebno dragoceno delo opravili prostovoljci.

/ str. 2
DD

Trst / Stranki SSK in DS podpisali sporazum

Skupaj na volitve in skupaj za pravice slovenske manjšine v Italiji!

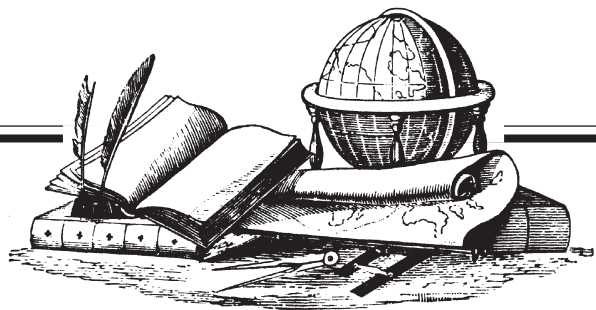
Predstavniki političnih strank Slovenska skupnost in Demokratska stranka so v Trstu v kavarni San Marco v petek, 23. februarja 2018, podpisali sporazum, politično - volilni dogovor, na katerem so tudi spregovorili o bližnjih državnih in deželnih volitvah. Igor Gabrovec za Slovensko skupnost in Antonella Grim za Demokratsko stranko sta razložila sporazum; sestavlja ga 17 točk. Po sporazumu bo SSK na vsedržavni ravni podprla kandidate DS in si tudi sicer prizadevala za izvolitev prof. Tatjane Rojc v senat. Dejansko je to, stvarno gledano, tudi edina možnost, da Slovenci dobimo svojega političnega predstavnika v Rimu. Gabrovec in Grimova sta tudi razložila skupni nastop na deželnih volitvah. Oba sta poudarila, da stranki nameravata sodelovati po načelu vzajemnega priznavanja in spošto-

vanja, kot sta tudi napovedala tesnejše sodelovanje na vseh ravneh, tudi iskanje skupnega konsenza in političnega sodelovanja v posameznih občinah. Prisotnost Sergia Bolzonella pri podpisu sporazuma v kavarni San Marco je samo še potrdila izrečene besede, saj se je sam Bolzonello, ki bo kandidiral za predsednika deželne skupščine Furlanije Julijske krajine in ga bo Slovenska skupnost podprla, zavzel za tesnejše sodelovanje z narodnimi manjšinami. Njegovim besedam, da je sam mož beseda in tisto, kar obljubi, tudi naredi, verjamemo, saj je to že dokazal kot odličen pordeponski župan in deželni odbornik. Kot verjamemo tudi njegovi napovedi, da si bo kot predsednik deželne uprave prizadeval v prid slovenski narodni skupnosti v Italiji.

JUP

Foto JMP

Še o priseljencih na Goriškem

Dragoceno delo prostovoljcev iz goriških župnij

Ti se iz notranjega vzgiba enostavno niso mogli obrniti stran in so priseljencem po svojih močeh skušali pomagati v skrajno neprijaznih in človeka nevrednih razmerah.

Tokrat pa želimo spregovoriti o tem, da opravlja pomembno delo ne le Cerkev kot ustanova, temveč tudi Cerkev kot skupnosti vernikov

foto P.E. Soča-Vipava

goriških župnij. Kot nam je povedal dekan **Marijan Markežič**, so se ob koncu prejšnjega leta srečali predstavniki mestnih župnij in razpravljali o tem, kaj bi lahko naredili spričlo kočljivega stanja. Javne uprave se namreč niso izkazale, obratno; za postavitev velikega šotora so zahtevale

“gradbena dovoljenja, kot bi šlo za nebotičnik”... Da bi v danih razmerah pomagali ljudem v stiski, so premišljeno in na različne načine ukrenile mestne župnije; pri Madonnini, na Malih Rojcah (Campagnuzza) in v Podturnu vsak večer delijo gostom topel obrok, ki ga pripravljajo predstavniki različnih goriških župnijskih skupnosti. Škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji **Karel Bolčina** nam je obrazložil, da v velikem šotoru ni bilo mogoče nuditi hrane. Zato so se mestne župnije zmenile, da jo bodo pripravljale drugod in nato nesle priseljencem. Štandreška župnija je izbrala nedeljske večerje v postnem času. Prvič so to storili prejšnjo nedeljo, 25. februarja. Ekipo, ki je kuhala že v soboto in je šla delit hrano v Podturn v nedeljo, je koordinirala ga. Viviana Morandin. Podturnški župnik Ruggero Dipiazza, ki je več desetletij vodil krajevno Karitas, je namreč dal na razpolago v župnišču več prostorov, kjer fantje lahko povečerjajo in imajo tudi možnost se srečati z zdravnikom. “Izkušnja je odlično uspela”, je povedal g. Karel. “Bili so zadovoljni, hrana ni ostala”. Lepo je bilo tudi videti, kako so člani ekipe v kuhinji štandreškega župnišča sodelovali in se pri delu tudi pogovarjali. “Kar so delali, so delali z veseljem in ne iz čuta dolžnosti. Lepo je biti skupaj in narediti kaj dobrega”.

Uspela je tudi prva akcija, ki so jo sprožili verniki iz duhovnije sv. Ivana: v ponedeljek popoldne je nekaj prijaznih prostovoljk v Močnikovem domu nabralo kar nekaj torb s čepicami, šali, rokavicami, spalnimi vrečami ipd. Vse to je še kako prav prišlo v sibirskem mrazu, ki je v zadnjih dneh prizadel naše kraje. “Grozno je, ker morajo fantje tudi v najhujšem mrazu zjutraj zapustiti šotor in tavati po mestu”; nekateri so zaradi visoke vročine potrebovali tudi zdravniško oskrbo, so nam povedale. “To so mladi, ki bežijo od doma in pri nas iščejo lepše življenje”, je dejala druga. Vsiljuje pa se sum, da se za migrantsko krizo skriva tudi kak biznis... “Naša svetoivanska župnijska skupnost se je zelo dobro odzvala”, nam je povedala **Ani Saksida**, ki se je pred časom udeležila seje župnijskih predstavnikov in od začetka januarja hodi večkrat tedensko v Podturn, kjer pomaga deliti obleke. Ljudje, ki obiskujejo cerkev sv. Ivana, so bili zelo velikodušni; prinesli so jope,

spalne vreče in še marsikaj. Še isti dan so vse oddali. “Neka gospa je šla nalašč v trgovino in v ta namen nakupila celo torbo oblek”. So tudi ljudje, ki delo prostovoljcev kritizirajo, nam je povedala sogovornica. “To pa zato, ker

ne poznajo te stvarnosti”. Med priseljenci so tudi mladi, ki bežijo pred vojno ali prisilnim rekrutiranjem v Islamsko državo. “Zdaj so tu. In ljudje pravijo, da motijo... Toda kam naj gredo”? Kdor hodi v cerkev, nam je še povedala Ani, ve, da v evangeliju piše: ‘Tujec sem bil in ste me sprejeli... Nag sem bil in ste me oblekli’... “Naj kristjani kaj rečemo proti temu?! Mi delamo, kar lahko naredimo. Župan in prefekt naj naredita svoje. Ti fantje so prišli in zdaj so tu. Če moremo, naredimo kaj dobrega”.

Kaj se bo zgodilo v naslednjih dneh in tednih, nihče ne ve. Napovedano je, da podrejo šotor in premestijo priseljence. Znano pa je, da jih vsak dan prihaja v Gorico povprečno več kot deset. “Problem je zapleten. In mi ga ne bomo rešili”, nam je še povedala prostovoljka.

Nastop župana Dipiazze na shodu stranke Forza Nuova

Stranka SSk je osupla in ogorčena!

Nastop župana Roberta Dipiazze na shodu neofašistične stranke Forza Nuova je po oceni SSk povsem neumesten. Poleg že same institucionalne prisotnosti na volilnem shodu vzbujajo dodatno ogorčenje in osuplost županove besede, s katerimi je nagovoril publiko skrajnih desničarjev, ki se zbirajo pod okriljem

fašistične stranke. Deželni svetnik in politični tajnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec meni, da “take poteze rinejo Trst nazaj v najbolj mračno in žalostno obdobje prejšnjega stoletja, v katerem so Italijo in dober del Evrope označevali sovražstvo, diskriminacija, nasilje, trpljenje in smrt. Župan, ki bi moral predstavljati vse občane, je s

tem grobo žalil vse, ki so s svojim delom v protifašističnih in osvobodilnih vrstah vrnili Trstu dostojanstvo, prepoved in vero v boljšo prihodnost. “Dipiazzeva izbira, da uradno “počasti” fašistični shod, je skregana z vsemi načeli, ki so botrovala organizaciji Mutijeva koncerta ob navzočnosti treh predsednikov držav, zaradi katerega se župan večkrat zelo rad pohvali. Vsakdo bi mislil, da to ne more biti isti župan in isti Trst...” zatrjuje Gabrovec.

Bruselj / Zasedanje komisije EP za ustavna vprašanja in peticije

O uspehu Minority SafePack

Predsednik manjšinske krovne organizacije FUEEN Lorant Vincze, ki pripada madžarski narodni skupnosti v Romuniji, je prejšnji teden nastopil na javni avdiciji komisije Evropskega parlamenta za ustavna vprašanja in peticije ter opozoril na dejstvo, da sta tudi Evropski parlament in Evropska komisija odgovorna za uspeh evropske državljanske pobude Minority SafePack. Z njim so na avdiciji nastopili tudi člani Državlanskega odbora, ki je sprožil Minority SafePack, med katere spadata slovenski rojak iz avstrijske Koroške in predsednik NSKS, dr. Valentin Inzko, ter dolgoletni predsednik Pokrajine Bocen in viden član južnotrroške stranke SVP, Luis Durnwalder. Ostali člani odbora so Hans Heinrich Hansen (nemška manjšina na Danskem), Hunor Kelemen (madžarska manjšina v Romuniji), Jannewietske Annie De Vries (frizijska manjšina na Nizozemskem), Anke Spooren-donk (danska manjšina v Nemčiji) in Karl-Heinz Lambertz (nemška manjšina v Belgiji). Kot smo že večkrat poročali, je glavni cilj te peticije “poziv EU, naj sprejme niz pravnih aktov za izboljšanje zaščite oseb, ki pripadajo narodnim in jezikovnim manjšinam, in okrepitev kulturne in jezikovne raznolikosti v EU. To naj vključuje politične ukrepe na področju regionalno govorjenih jezikov in jezikov manjšin, izobraževanja in kulture, regionalne politike, sodelovanja, enakosti, avdiovizualnih

ter drugih medijskih vsebin, pa tudi regionalne (državne) pomoči”. “Vsak dan občutimo težo odgovornosti, ki nam jo nalaga peticija Minority SafePack”, je opozoril predsednik Vincze in poudaril, da za to pobudo stoji več milijonov evropskih državljanov, ki pripadajo narodnim in

nastopila tudi madžarski evropski poslanec György Schöpflin in slovaški evropski poslanec Pal Csaky, ki pripada madžarski manjšini na Slovaškem. Oba sta se odzvala na predlog po spremembi načina izvajanja evropske državljanske pobude. Za spremembe so bili tudi drugi predstavniki nevladnih organizacij,

jezikovnim skupnostim. Dodal je še, da člani Državlanskega odbora pričakujejo od evropskih institucij tako občutljivost, ki bo pomagala pri nadaljevanju prizadevanj za resno obravnavo zaščite narodnih manjšin ter konkretne odgovore s strani EU. Razlog za tako odločen poseg predsednika FUEEN-a in ostalih članov Državlanskega odbora so bile težave, ki jih pri pobiranju podpisov za Minority SafePack zaznavajo v različnih državah. Preveč težav je pri spletnem pobiranju podpisov, ker ni enotnega obrazca, kar ustvarja težave. Predsednik FUEEN-a je apeliral na odgovorne pri Evropskem parlamentu, da te težave odpravijo z enotnim in enostavnejšim načinom zbiranja podpisov. Na javni avdiciji komisije za ustavna vprašanja in peticije sta

pri tem so bili še posebno aktivni predstavniki iz Madžarske, ki so obrazložili, da bi moral biti postopek bolj enostaven, in poudarili pomembnost državljanske pobude Minority SafePack za Madžare, ki živijo na Madžarskem in v obmejnih državah. V aktivno zbiranje podpisov za Minority SafePack so se od lanskega aprila vključile tudi narodne in jezikovne skupnosti v Italiji. Slovenci v FJK lahko podpišemo po spletu (<https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>) ali s podpisom na papirnatih obrazcih, ki so na voljo na sedežih slovenskih organizacij, v Tržaškem knjižnem središču in v goriški Katoliški knjigarni. Ne zamudimo te enkratne priložnosti in podpišimo pred 3. aprilom!

JČ

Povejmo na glas

Politika naj ne podpihuje sovraštva

Razume se, da ni dobro, če kdo napeljuje ljudi k nestrpnosti, mržnji ali celo sovražstvu. Ne samo, da ni dobro, takšno delovanje je razdiralno in ne more prispevati k ustvarjanju razumevajočih medsebojnih odnosov, lahko jih le ruši in uničuje. In tovrstnega rušenja se je sposobna posluževati politika v trenutku in tedaj, kadar začuti, da je splošno družbeno počutje nihajoče, se pravi, da so na obzorju ali že povsem med nami velike stiske in težko rešljivi problemi in se je teh nabralo preveč. In o tej stiski oziroma poslabšanju splošnega razpoloženja je dandanes mogoče govoriti v vsem razvitem svetu. Dovolj razvidni so pokazatelji za Italijo, ki v glavnem veljajo za celotno zahodno civilizacijo. Kar 9 milijonov prebivalcev se boji, da bodo v težkih trenutkih svojega življenja ostali sami. Le 14 milijonov je tistih, ki se čutijo povsem varne in zavarovane, medtem ko vsi ostali sicer niso obremenjeni s tesnobo pred morebitno zapuščenostjo, vendar tudi niso povsem gotovi, da jim bo z njo prizaneseno. Temu velja dodati še nesposobne podatke, da vsak osmi Italijan oziroma Italijanka nimata nikogar, s katerim bi se lahko resno pogovorila o svojih osebnih težavah. O splošnem nelagodnem počutju priča tudi poročilo Amnesty International: še pred štirimi leti so bili državljani tukajšnje države ponosni na plemenit odnos do pribežnikov in so videli v sprejemu teh tujcev resnično vrednoto. Danes pa je na delu vse večje odklanjanje teh nepovabljenih prišle-

kov, vse več je sovraštva do vsake različnosti, vse več je izbruhov razizma, da ne govorimo o mržnji do žensk in Romov ter istospolno usmerjenih. Z eno besedo: počutje ljudi, tudi če nismo zapadli v ravnokar navedena stanja, nikakor ni dobro in mogoče je trditi, da se vsi skupaj nahajamo sredi otipljivega in neprijetnega nelagodja. Tu pa si žal določena politika ne pomišlja tega nelagodja izrabi v svoj prid, in to na način, ki ne bi smel več imeti mesta v naši današnji civilizirani družbi. Namesto da bi ljudi v njihovo korist pomirjala in predlagala boljše rešitve od obstoječih - brezpozojno in vedno v okviru strpnosti ter razumevanja - to nelagodje stopnjuje in s tem potiska svoje državljane v mržnjo in sovraštvo. In praktično vse nestrpne predvolilne izjave prihajajo s strani sedanjih političnih opozicije in desnih gibanj. Zgodovinska izkušnja pač uči, da človeka v vsesplošni stiski ni težko usmeriti v mržnjo in nestrpnost oziroma najti t. i. krivca za mojo stisko. In ko je ta krivec najden, mi odleže, moja teža je torej nekdo ustvaril, zato ga smem sovražiti in se bom proti njemu boril z vsemi sredstvi - ker me v tem podpira politika, toliko bolj. Takšna politika seveda ne more prinesiti nič dobrega, popolnoma nasprotno; pri tem se je mogoče vprašati, kako da sploh neovirano deluje. Ni naslova, ki bi bil nad njo? Je res edini naslov vest, ki pa ni institucija, ampak le tihi glas zamolčane človečnosti?

Janez Povše

POGOVOR Devetnajstletna Števerjanka Sara Soban in njena ljubezen do tujih jezikov in kultur

Od Gorice v svet ... in nazaj

Teško je odpraviti se v svet. Včasih nas negotovost ustavlja. Pogosto nas prav ta negotovost prepričuje, da gremo s trebihom za kruhom, v neznano. Ljudje smo si pač med sabo različni. Sara Soban pa je že kmalu razumela, da je negotovost ne straši; daje ji moč, da se še raje podaja v svet. Ko je bila še dijakinja klasičnega liceja Primož Trubar v Gorici, je s projektom Intercultura odpotovala v Mehiko, kjer je preživela celo leto, in tam opravila četrti razred višje šole. Po maturi se je vpisala na univerzo v Salzburg, na fakulteto za turizem. Prav ta njena želja, da gre v svet in spozna nova okolja, me je prepričala, da je njena zgodba vredna intervjuja. Tako jo bodo lahko vsi spoznali. Ko sem jo nekoč vprašal, zakaj se je že drugič odločila, da bo odšla na študij daleč od doma, mi je odgovorila, da si želi nabrati čim več znanja, ki ji ga svet lahko ponudi, da bi ga potem prinesla domov in ga s pridom uporabila. Odgovor me je še posebno presenetil. Med pogovorom sva se s Saro tikala, saj naju že od malih nog veže prijateljstvo, poleg tega pa sva bila tudi pet let sošolca na liceju.

Kako to, da si se odločila za univerzo v Salzburgu?
Odločila sem se za univerzo v Salzburgu iz dveh razlogov: zaradi mesta samega, ker ni preveč daleč od doma in se tam lahko res naučim nemščine in zaradi univerze same, ki je zelo dobra in znana v Avstriji. Vpisala sem se na fakulteto za turizem, kljub temu da v začetku nisem bila prav prepričana o tem, da je to prava izbira. Ko pa sem videla, kakšen program imamo in katerim predmetom bom sledila - med temi so celo nekateri izredno podobni tistim na Univerzi Bocconi, na kateri študira moja fant -, sem se prepričala, da je moja univerza izredno kvalitetna in da sploh

se je ne sme podcenjevati. Žal, med ljudmi pri nas velja splošno mnenje, da je turistična smer "manjvredna". Vsekakor sem razmišljala tudi o isti univerzi v Kopru in Barceloni, a me nista prepričali.

Kako poteka študij? Ti je bilo v pomoč znanje, ki si si ga nabrala v višji šoli?

Študij poteka zelo dobro in sem tega izredno vesela. Univerza je tako organizirana, da poleti imaš vse štiri mesece proste, tudi če moraš ponavljati kak izpit. Če se slučajno zgodi, da ti izpitov ne uspe urediti pred poletjem, te avtomatično izločijo. Zdi se precej strogo, toda profesorji ti vedno priskočijo na pomoč, predvsem ker v razredih ni dosti ljudi: če ima kdo več težav pri kakem predmetu, mu bo profesor tega predmeta gotovo pomagal. Višješolski študij mi je bil zelo v pomoč, kljub temu da nimam več literarnih predmetov, kot sem jih imela na klasičnem liceju. Ko moramo včasih pri lekciji prebrati kak tekst, mi ga uspe razumeti že po prvem branju, medtem ko ga morajo nekateri moji sošolci prebrati vsaj še dvakrat ali trikrat. K sreči smo se tega na liceju res zelo dobro naučili.

Rada raziskuješ mesto? Kate-

re so njegove večje zanimivosti?

Zelo rada raziskujem mesto, toda žal imam za to zelo malo časa. Veliko se moram učiti, ker imamo cel kup predmetov. Največja zanimivost Salzburga pa

je, po mojem mnenju, prav jezik, ker v tem mestu ne govorijo v čisti nemščini, ampak uporabljajo posebno narečje. Zame, ki sem se šele začela učiti nemščine, je ta dialekt res težko razumljiv. Na univerzi imamo majhno restavracijo, in ko sem nekoč naročila dva kozarca soka, sem uporabila besedo "zwei", natakark me je pogledal in z vprašujočim glasom rekel: "zwo"? Predstavljala sem si, da ta beseda pomeni prav tako "dva", zato sem mu potrdila naročilo. Si nisem pa mislila, da se bom morala soočiti z dialektom celo na univerzi, a k sreči se ne dogaja tako pogosto. Večje zanimivosti mesta so sicer Mozartova hiša, grad in središče mesta Altstadt, ki je res čudovito.

Katere so pa večje razlike med našimi kraji in Salzburgom?

V Salzburgu so ljudje zelo različni od naših. Na prvi pogled se zdijo mrzli in bolj zaprti, toda, če ti lahko pomagajo, ti bodo gotovo. Teško pa se odprejo

do take mere, da se lahko z njimi spoprijateljš ali navežeš stike. Drugih večjih razlik ni; hrana je precej podobna naši in mesto je celo zgrajeno na podobnen način kot Gorica.

Četrto leto liceja si opravila v Mehiki. Kako si doživljala študij takrat, kako pa ga zdaj?

Po pravici povedano, v Mehiki nisem imela dosti opravka s študijem, predvsem zato, ker tam kajšnja višja šola me ni sprejela dobro. Sploh me niso jemali zares: v celem letu sem mela samo nekaj kontrolk, spričevalo pa sem si tako rekoč napisala sama. V tisti šoli je bilo vse "narejeno na pol", če se lahko tako izrazim. Bila pa je res čudovita življenjska izkušnja, ki me je močno obogatila. V šestih mesecih sem se v Mehiki naučila veliko več stvari, kot sem se jih v istem času v Salzburgu. Res je, da sem tam imela veliko prostega časa, tu pa moram namenjati večino časa študiju.

Meniš, da so Mehičani kot narod bolj odprti od Avstrijcev?

Mehičani so res veliko bolj odprti kot Avstrijci, in to včasih do take mere, da se zdijo že "hinavski". Avstrijci so manj zgovorni in odprti, a kar, ti povejo, je gotovo resnica.

Verjetno imaš na tej univerzi

sošolce s celega sveta. Si mogoče spoznala tudi kakega Slovenca oz. zamejca?

Moji sošolci so doma z vseh celin in imam dobre odnose z vsemi. Veže nas predvsem dejstvo, da smo vsi daleč od doma, in ker smo tu sami, smo vsi začeli iskati stike z ostalimi. Spoznala sem Slovenko, doma z Bleda, ki je res zelo "fanj" in prijazna, sem pa edina zamejka, ki obiskuje to univerzo.

Opazha kakšne večje razlike, ki nastajajo med tabo in drugimi študenti z ostalih držav?

Že kmalu po prihodu v Salzburg sem opazila edino večjo razliko med nami študenti: tisti, ki prihajajo iz južneevropskih držav, smo veliko bolj navezani na dom, kakor tisti, ki prihajajo iz severneevropskih ali azijskih držav. To seveda ne velja za vse, ampak npr. jaz, moja sošolka z Bleda in dva sošolca iz Italije smo veliko bolj navezani na dom kot moje sošolke iz Ukrajine. Res pa je, da so nekateri študenti, predvsem tisti, ki prihajajo iz držav, ki niso članice EU, "prisiljeni" ostati v Avstriji tudi čez poletje, da ne bi izgubili dovoljenja za bivanje v Avstriji. Jaz k sreči spadam v kategorijo tistih študentov, ki se vrnejo takoj domov, ko izvejo, da imajo nekaj prostega časa. Tisti pa, ki prihajajo iz drugih bolj oddaljenih držav EU, se vračajo domov le za božične počitnice in poleti.

Kateri so tvoji načrti po diplomih? Bi se rada zaposlila v Salzburgu?

Po diplomu ne nameravam ostati v Salzburgu, ampak opraviti magistriraj v Milanu, kljub temu da ne vem še, kaj bi študirala. Priznati moram, da bi se ne rada zaposlila v Salzburgu iz dveh razlogov. Prvič zato, ker menim, da bi mi v treh letih ne uspelo se naučiti nemščine tako dobro, da bi lahko razumela še njihov dialekt. Če se želiš zaposliti v Salzburgu, ga moraš namreč zelo dobro poznati. Drugič, ker čutim, da bi mi bilo zelo težko se zaposliti v neki drugi državi, ki je ne čutim za svojo, ali v mestu, kjer se ne počutim doma. Moj glavni načrt je si nabrati čim več znanja v Salzburgu in ga prenesti domov, v zamejstvo.

Torej ti bi se rada dokončno ustalila tukaj v domačih krajih?

Jaz sem vedno bila mnjenja, da je najlepše doma. Potovati je zelo lepo, vidiš nove kraje, spoznaš ogromno novih ljudi, kultura, razširiš svoja obzorja, vendar je po mojem mnenju treba to znanje tudi pripeljati domov. Naši kraji, mislim na celo Primorsko, so polni zanimivosti, in bi se lahko tu turizem zelo dobro razvil, če bi bili bolj "prodani". Ker bi si želela tudi sama privedi zopet turizem v te kraje, ki slonijo predvsem na avstrijskem turizmu, sem se odločila za univerzo v Salzburgu in za turistično smer, kjer se bom veliko bolje naučila tega jezika in novih načinov za spodbudo turizma na naši Primorski

Tadej Pahor

S TATJANO ROJC SLOŽNI V SENAT

VOLILNO POLITIČNO SPOROČILO - MESSAGGIO POLITICO ELETTORALE COMMITTENTE RESPONSABILE - ODGOVORNI NAROČNIK: TENZE MAJA TNZMJAT0R6ZL424U

S I. STRANI Večer v Tržiču

"Srečko Kosovel z nami"

Slovenci smo menda edini narod na svetu, ki praznuje dan svoje kulture, je v uvodu svojega posega poudarila prof. Rudica Požar. Naš mali narod se je tako ohranil pod pritiskom močnega germanskega sveta. Poudarila je, da je "prav razvoj jezika omogočil premik iz koncepta ljudstva v koncept naroda". Govornica je sintetično povzela zgodovino našega naroda od naselitve prek Karantanije do osamosvojitve, ko "se je uresničil naš tisočletni sen". Težnja po narodni svobodi je težnja po naravni pravici, ki je veliki narodi ne zaznajo; poznajo pa težnjo po politični, vojaški in ekonom-

ski moči. Kako je danes? Kako je z Baski, Škoti, Irci, Katalonci itd.? "Žaželimo jim, da bi kdaj praznovali kot mi danes", ki smo si s praznovanjem kulture postavili narodni spomenik, je sklenila govornica. Narod, ki praznuje kulturo, je lahko drugim v zgled in poduk, je dejala občinska svetnica Paola Benes, ki zvesto spremlja kulturna prizadevanja rojakov v Laškem. Z vztrajnostjo in s prepričanjem dokazuje, da je možno spet ovrednotiti dediščino, ki so jo zgodovinski burni časi hoteli izbrisati, je dejala gostja, ki se je s hvaležnostjo spomnila ustanoviteljice društva Bernardke Radetič. Prijateljstvo z

njo jo je zaznamovalo in približalo naši stvarnosti. Kot pravi Magris, je pomembno, da se korenine neke skupnosti vodoravno srečujejo z drugimi skupnostmi. Pomemben je čut pripadnosti, prav tako pa čut za sodelovanje. "Nadaljujte tako! Potrebujemo osebe, ki pričajo o želji po srečanju, dialogu, medsebojnem spoznavanju". Vedeti moramo, kdo smo, da se ne bi bali drugečnega. "Za Tržič je to bistveno". V nadaljevanju je Paola Benes - ob branju izbranih Kosovelovih poezij - povzela nekaj aktualnih potez njegove ustvarjalnosti in izazila željo, da bi bila naša želja po kulturi "nalezljiva". V zadnjem delu kulturnega srečanja je časnikar in pesnik Miha Obič na kratko predstavil knjigo *Quel Carso felice*, ki je izšla lani. "Kosovel je zelo aktualen tudi danes", je dejal. Še in še moramo govoriti o njem, ki je naravnost kričal, da Evropa umira. Zato je Obič na povabilo tržaške založbe Transalpina prevedel in zbral 40 pesmi, posvečenih Krasu, in knjigi, ki je namenjena v prvi vrsti Italijanom, dodal krajši esej.

Poslanica svetega očeta Frančiška za postni čas 2018

“Ker se bo krivičnost povečala, se bo ljubezen pri mnogih ohladila” (Mt 24,12)

Kaj storiti?

Če opazimo v svoji notranjosti ter okoli nas pravkar opisane znake, nam Cerkev, naša mati in učiteljica, skupaj z včasih grenkim zdravilom ponuja v tem postnem času sladko sredstvo molitve, miloščine in posta.

Več časa posvetimo molitvi in omogočimo svojemu srcu, da odkrije skrivne laži, s katerimi varamo sami sebe in bomo končno začeli iskati tolažbo v Bogu. On je naš Oče in hoče za nas življenje.

Izvajanje miloščine nas osvobaja pohlepnosti ter nam pomaga odkriti, da je drugi moj brat, saj to, kar imam, ni nikoli samo moje. O, kako bi hotel, da se miloščina spremeni za vse v res pravi stil življenja! O, kako bi hotel, da bi kot kristjani posnemali zgled apostolov in bi videli v možnosti podeljevanja svojih dobrin z drugimi konkretno pričevanje občestva, ki ga živimo v

Cerkvi. Glede tega vas spodbujam skupaj s sv. Pavlom, ko je povabil Korinčane, naj napravijo nabirko za skupnost v Jeruzalemu: “To namreč koristite vam” (2 Kor 8,10). To še na poseben način velja med postnim časom, ko številne

otrok. In če se danes On poslužuje mene, da bi pomagal bratu, kako ne bo jutri poskrbel za moje potrebe, torej On, ki ga nihče ne prekaša v velikodušnosti?

In končno, post odvzame moč našemu nasilju, nas ra-

prebudi, napravi nas bolj pozorne do Boga in do bližnjega ter razvname voljo po pokorščini Bogu, ki edini nasiti našo lakoto.

Hotel bi, da moj glas seže onkraj meja katoliške Cerkve ter doseže vse moške in ženske dobre volje, ki so odprti za poslušanje Boga. Če ste kot mi prizadeti zaradi širjenja krivičnosti po svetu, če vas skrbi led, ki hromi srca in dejanja, če vidite, da se zmanjšuje skupen čut za človeško, se nam pridružite, da bomo tako skupaj klicali Bo-

ga, skupaj se postili in skupaj z nami podarili, kolikor je mogoče, za pomoč bratom in sestrkam.

Ogenj Velike noči

Vabim predvsem člane Cerkve, da z vso gorečnostjo, podprti z miloščino, postom in molitvijo, stopijo na pot postnega časa. Če se včasih zdi, da v mnogih srcih ugaša dejavna ljubezen, pa tako ni v Božjem srcu! On nam namreč podarja vedno nove priložnosti, da bi začeli ponovno ljubiti.

Ugodna priložnost tudi letos bo pobuda “24 ur za Gospoda”, ki nas vabi v kontekstu evharističnega češčenja k obhajanju zakramenta sprave. Leta 2018 bo torej potekala v petek, 9., in soboto, 10. marca, in sicer navdihnjena ob besedah Psalma 130,4:

“Pri tebi je odpuščanje”. V vsaki škofiji bo vsaj ena cerkev ostala nepretrgoma 24 ur odprta za možnost molitve češčenja in zakramentalne spovedi.

V noči Velike noči bomo podoživeli sugestivni obred prižiganja velikonočne sveče. Prižigana pri “novem ognju”, bo luč postopoma pregnala temo in razsvetlila vse, ki so se zbrali pri bogoslužju. “Svetloba slavno vstalega Kristusa naj prežene temine srca in duha”, da bomo lahko vsi mi podoživeli izkušnjo emavških učencev in bo poslušanje Gospodove besede in nahanitev z evharističnim kruhom omogočilo našemu srcu, da bo ponovno zagorelo v veri, upanju in dejavni ljubezni. Iz srca vas blagoslovim ter molim za vas. Ne pozabite moliti zame.

/ konec

Postni govori na Radiu Trst A

Post, poseben čas milosti

Na Radiu Trst A so se v petek, 16. februarja, začeli Postni govori, ki jih letos pripravlja msgr. Janez Oberstar, ravnatelj škofijskega misijonskega semenišča Redemptoris Mater v Trstu. Gre za postne kateheze, v katerih msgr. Oberstar razmišlja o postu kot o posebnem času milosti, ki človeku pomaga, če vanj vstopi pravilno, da lahko globlje doživi smisel tega obdobja cerkvenega leta in se ustrezno pripravi na največji

krščanski praznik, praznik Kristusovega vstajenja. Poslušalci bodo lahko slišali

nekaj tudi o tem, da je postni čas slika našega življenja, ki je polno bojov, porazov, pa tudi zmag. Postni čas nas želi spodbuditi k temu, da ne zbežimo iz svoje resničnosti, temveč da se spoprimemo z vsakdanjim križem in bolj resno začnemo

računati na Božjo pomoč. Velika noč nam prihaja naproti s svojo zmagoslavno močjo, ki vstopa v naše konkretno življenje kot pomoč in rešitev. Postni govori so na sporedu vsak torek in petek ob 18.45 do velikega petka, 30. marca 2018.

Prejeli smo

Zdrava Marija ali Veseli se, Marija?

Prejšnji advent je francoska škofovska konferenca odobrila nov prevod dela molitve Oče naš. Po novem bodo Francozi molili: “Et ne nous laissons pas entrer en tentation”, prej so molili: “Et ne nous soumettons pas à la tentation”. Papež Frančišek se je v intervjuju za televizijo TV 2000 strinjal z odločitvijo francoske škofovske konference. Vendar ne mislim pisati o tem, ampak vzamem to kot spodbudo za kritičen pregled slabega, celo zgrešenega prevoda pozdrava angela Gabrijela Mariji pri molitvi Zdrava Marija.

Če pogledamo, kaj piše v grškem izvirniku in današnjih izdajah Svetega pisma, bomo opazili, da je današnja beseda “zdrava” čisto zunaj konteksta angelovega pozdrava.

V grškem originalu angel pozdravi Marijo z besedo “Kaire”, kar pomeni “Veseli se”. Beseda “Kaire” pomeni tudi “Raduj se”. Rusi in Srbi pozdravljajo Marijo z besedo “Raduj se”.

Mislím, da bi bilo pravilno, če bi tudi slovenska škofovska konferenca pregledala in odobrila nov

prevod pozdrava angela Gabrijela Mariji pri molitvi Zdrava Marija, ker današnji prevod ne samo, da ni dobro preveden, ampak je, kot sem že omenil, povsem zgrešen.

Ne vem, kdaj se je udomačila molitev Mariji s pozdravom “Zdrava”, zagotovo pa vem, da je moja starejša teta še pred dru-

go svetovno vojno in tudi po njej pozdravila Marijo s “Češćena Marija milosti polna”, kar se smiselno bolj približa grškemu originalu.

Kajak pišem vse to? Iz več razlogov.

Prvi in najbolj banalen razlog je odgovor na to vprašanje: mislite, da kdo, ko pride na obisk, pozdravi: zdrava Metka ali zdravi Janez?

Drugi razlog, prav nič banalen: vprašajmo otroka, ko moli Zdrava Marija, kaj mu pomeni pozdrav Zdrava Marija. Odgovoril

bo najbrž, da Marija ni bolna. In kako bo povezal besedo zdrava s tem, kar sledi: da je milosti polna in da je Gospod z njo. Morda zato, ker ni bolna? In tako bo zdrdral molitev, ne da bi vedel, kaj moli. Vse nekaj drugega je, če otrok moli: Veseli se ali raduj se, Marija, ker si milosti polna in ker je Gospod s teboj. Če se mu

tako razloži, je to nekaj vzpodbudnega, veselega, razumljivega.

Še tretji razlog: tisti, ki radi molijo, kot tisti, ki včasih molijo, v besedi “Zdrava” ne dobijo nobene povezave, kot sem že omenil, z milosti polna in Gospod je s teboj zato velikokrat zdrdramo, ne da bi vedeli, kaj govorimo; se ne odpremo v vesel, zaupljiv, dialoški

odnos z Marijo.

Da molitev postane živa, vesela, intimna, moramo se veseliti - radovati z Marijo, ker je Gospod z njo, in zato ji lahko z velikim zaupanjem rečemo: “prosi za nas grešnike zdaj in ob naši smrtni uri”. Če bomo tako molili, ne bomo ostali osramočeni. V začetku sem omenil francosko škofovsko konferenco kot zgled, da ne bi prevladala zgrešena tradicija nad resnico.

Lepo bi bilo, če bi se kdo napisal, kaj misli o tem.

e. r.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (17)

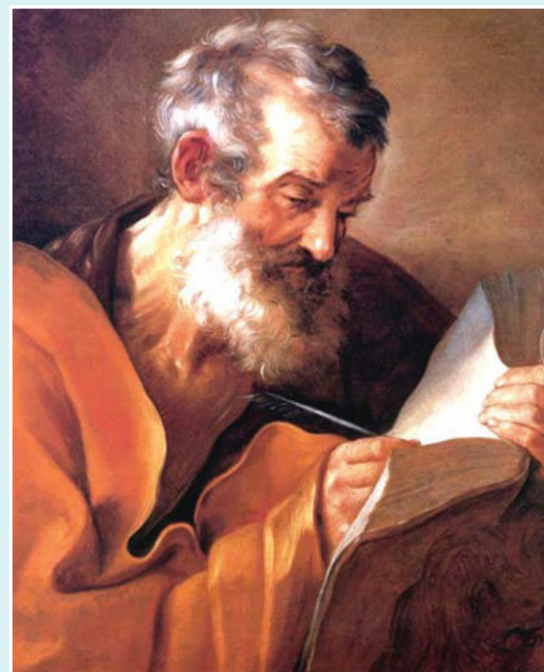
PRIMOŽ KREČIČ

Jezusov prihod in njegovo poreklo

Ko so se evangelisti soočili z Jezusovim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem, jih je zanimalo tudi njegovo javno delovanje, prilike, govori, čudeži, pogovori. Na koncu so poiskali še izročila o njegovem otroštvu in izvoru. Evangelist **Marko ne opisuje dogodkov Jezusovega otroštva**. Njegova pripoved se začne z nastopom Janeza Krstnika, ki je pripravil Jezusov prihod. Matej in Luka sta pisala evangelij nekaj let kasneje, vsak s svojega zornega kota sta predstavila njegovo otroštvo. Na osnovi izročil so **te pripovedi nastale verjetno v Antiohiji** in se po jeziku ter načinu pripovedovanja razlikujejo od ostalih delov evangelija. Evangelista se nista osebno poznala, snov za svoje evangelije sta črpala iz različnih izročil. Matej izhaja iz skupnosti kristjanov iz judovstva, zato poudarja vlogo svetega Jožefa iz Davidove rodovine. Svoj evangelij začenja z **Jezusovim rodovnikom, od Abrahama naprej**. Med njim in Jezusom je **ključna oseba kralj David**, kateremu je prerok Natan napovedal, da bo ostal njegov prestol na veke. (1 Sam 7,16) V tem rodovniku omenja štiri ženske: Tamaro, Rahabo, Ruto in Betšabejo, s tem je pokazal, da je Jezus vzel nase krhkost in greh človeštva. O **Jožefu pove, da ni bil Jezusov oče** in je hotel odsloviti Marijo zaradi domnevne prevare. Ko ga je angel poučil, **da je spočela od Svetega Duha**, jo je vzel k sebi. Luka se v svoji pripovedi o Jezusovem otroštvu **zanima predvsem za Marijo in Jezusov Božji izvor**. Njegov rodovnik se ne

vzpenja od začetkov do Jezusa, ampak **od Jezusa do Adama** in s tem pokaže na njegov vesoljni pomen. O tem govori tudi 72 rodov, ki predstavlja 72 tedaj poznanih narodov. Predvsem pa Bog ni dihnul v Jezusa le svojega Duha, ampak **je Jezus resnično Božji Sin**. Jezus je sprejel s svojim rojstvom vso zgodovino človeštva in na poseben način svoje ljudstvo.

Evangelist Janez se je vprašal o Jezusovem izvoru, zato začenja evangelij s povezavo

med stvarjenjem sveta iz Boga in učlovečenjem Božjega Sina. Pri tem je uporabil besedo **Logos, ki ne pomeni le Besedo, ampak tudi red, načrt, izvor vsega**. Kolikor je bila učinkovita stvarjenjska beseda Boga, tako je bila učinkovita tudi v učlovečenju, ko je sprejela človeško telo. Zgodil se je čudež čudežev, da je **Božji Sin zaživel v človeku**, ki ga je ustvaril in obdaruil s svojim

pečatom. Evangelist pravi, da je Beseda postavila svoj šotor med nami. Jezus je šotor, v katerem se zbira ljudstvo nove zaveze. On je luč, ki iz temačnega kaosa dela urejeno vesolje. Predvsem pa prinaša tistim, ki verujejo vanj, da zaživijo **nove odnose v Božjem življenju**. To pomeni, da se moremo **roditi v novem rojstvu** iz Kristusove učlovečene ljubezni. Tega dostojanstva si ne moremo dati sami, ampak je Božji dar, s katerim sodelujemo, ga razvijamo in se zanj zahvaljujemo.

GORICA Skupnost družin Sončnica: p. Karel Gržan

Prebudimo misel! Ločujmo dopustno od nedopustnega!

Pater dr. Karel Gržan o sebi najraje pravi, da je z rado-stjo duhovnik in s ponosom kmet. Vmes pa je tudi prodoren filozof, publicist in pisatelj, človek prefinjenega uma in modrega srca, sposoben proniciljivih razmišljanj in sintez, duhoven in obenem duhovit, znan tudi kot puščavniški in uporni pater, ki odstira srčike teoloških in družbenih problemov ter sogovornikom oz. poslušalcem odpira nova miselna obzorja; mimogrede je tudi doktor znanosti s področja literarnih ved. Skupnost družin Sončnica iz Gorice ga je v soboto, 17. februarja, prvič povabila v Močnikov dom, da bi uvedel letošnji niz predavanj. In večer je presegel pričakovanja organizatorjev, saj v dvo-

ne puščati vnmarr: to pomeni grška beseda *ekonomija*. Nasprotje temu je že za stare modrece *hrematizem*: to je, ko večina ljudi in stvarstva v bolj ali manj suženjskem razmerju deluje za peščico izbrancev. Znano je, da osem posameznikov na svetu poseduje toliko bogastva kot revnejša polovica človeštva. "To ne bi bil problem, ko bi imela revnejša polovica človeštva dovolj". Podatek, da vsak dan umre zaradi revščine 36 tisoč otrok, nam govori, da je nekaj hudo narobe. Sedanja ureditev očitno nima kaj opraviti s "pošteno, pravično in odgovorno skrbjo za dom", temveč z izkoriščanjem večine za dobiček posameznikov. V ekonomiji je kopičenje kapitala omejeno gle-

Do teh sklepov ni prišel zaradi kakšnih filozofskih razlogov, ampak zato, ker se je srečal s konkretnimi ljudmi in zgodbami. Eno leto je živel na cesti, po mo-

delu sv. Frančiška, brez evra v žepu. "Sprehajal sem se po blatnih cestah sveta in se srečeval s konkretno stisko ljudi... Če je Bog moj oče, mi bo na koncu tudi rekel: Zakaj si

molčal? Zato, da si živel v lažnem ugodju?... Najlažje je biti čisti in nedolžni in molčati"... Zato je dvignil glas: pomembno je zopet prebuditi besedo 'hrematizem' in utirati logiko "poskrbeti za dom"! Knjižica 95 tez, ki je doživela 11 tisoč izvodov in jo je prejel tudi papež Frančišek, ne vsebuje 95 resnic, je poudaril predavatelj, temveč miselne izzive za razmislek in razpravo. "Ni treba se strinjati z mano, tega sploh ne pričakujem! Pričakujem pa, da se vzbudi misel", da se vzbudi "premik zavesti", da končamo mirno sedeti v fotelju. "Prebudite premislek! Ta čas je za to ugoden". Gržan je optimist, ker v zadnjih 20 letih srečuje bistveno razliko v prebujenosti ljudi. "Ne morejo nas več tako omamljati, kot so nas nekoč. Pri vedno večjem številu ljudi se prebujajo misel, ho-tenje po dialogu, premiku. Prebujajo se evolijski vzgibi". Lahko bi rekli, da "Zavest prebujajo zavest v vedno večjem številu ljudi, ki se nečejo dati ujeti ne v edino resnično partijo ne v edino resnično religijo. Božji Duh prebujajo, vzgiba in kliče k prebujenju in osvobođenju. Vedno več ljudi si upa misliti, ne rabi več pred seboj zidovja za občutek varnosti in resnice. Moja resnica ni resnica! Moja resnica je samo miselno-spoznavno izhodišče, ki ga ponujam v dialog, v debato". Na posebno goreč način je pater poudaril, kako "pomembno je, da s prizorišča življenja ne odstranjujemo svetih in modrih ljudi". Ostareli in neboljani - "nemočni ljudje" - tako rekoč "motijo hrematistične koncepte in jih je treba zato odstraniti, da so tisti, ki še lahko delajo, čim manj moteni". In vendar bi mo-

rali biti prav "nemočni ljudje" še kako prisotni v družbi, "ker srčijo človeško skupnost. Zato so Indijanci pravili, da to so sveti ljudje". O inteligenci pa tole: le 2% otrok imata talent "dobro si zapomniti, pravilno ponoviti in petko (najvišjo oceno; op. ur.) dobiti". A to ni edina inteligenca! "Inteligenc je cel kup": upošteva se zgolj racionalna inteligenca, toda obstajajo tudi čustvena, duhovna, socialna, praktična, estetska, tehnična, inteligenca v odnosu do ljudi, živali, zemlje... Zelo bi bilo inteligentno, je še dejal Gržan, ko bi bila pedagogika tako spretna, da bi slehernika prepoznala v njegovi inteligentnosti, ga tam spodbudila k razvoju, obenem pa bi mu pomagala uvideti in sprejeti področja, kjer je posameznik šibkejši, da ne bi prišlo do frustracij in, posledično, manipulacij. V atenski šoli so pogruntali, da se mora otrok naučiti samo temeljnih znanj; na

tej osnovi mora potem razvijati svojo misel. Sprehajali so se po stebrišču, učitelj je bil provokator: na podlagi osvojenega znanja je otrokom postavljaval vprašanja, da so razmišljali naprej. Postavlja se vprašanje, ali danes ne "vzgajamo otrok v sužnje, ki znajo samo se pravilno ponoviti in petko dobiti", "ali jim izzivamo miselni potencial". Čas za razmislek je nevaren... Če nočemo, da bo otrok razmišljal s svojo glavo, je dovolj, da mu nudimo (pre) več informacij.

In vendar je vedno več evolijske napetosti, ki ogroža hrematizem. Zato nas bo hrematizem skušal spodbuditi v medsebojni spor. Pomislimo na terorizem, nemire na Bližnjem vzhodu, begunski val, vdor islama, pa še napetosti na religiozni osnovi, "to je najbolj nevarno". Vprašanje je, "kdo šahira"... Rešitev ni ne v vojni ne v revoluciji. "Rešitev, ki jo potrebuje naš čas, je v ironizaciji. Izsmejati je treba norost". Izsmejati je bila stara večšina preraščanja. Modri vladarji so imeli dvornega norčaka, ki so ga izbrali med miselno najbolj pronicljivimi in sposobnimi. Njegova naloga je bila ironizacija potencialnih norih odločitev kralja ali ministrov. "Ko je izginil visoko cenjeni status dvornih norčkov, je lahko zavladala norost". Ironija je "preventiva pred norostjo". Ironizacija pa naj bo zdrava in konstruktivna, temelji naj na zdravi samozavesti. Tudi v ekonomiji moramo spoznati, kaj je v družbi in ekonomiji vredno in kaj je vredno posmeha, ker je bedasto, noro, izkoriščevalsko, zločinsko.

Na koncu je gost srečanja, ki ga je Sončnica priredila v sodelovanju s Kulturnim centrom Bratuž in krožkom Anton Gregorčič, položil na srce poslušalcem še nekaj nasvetov, pravo življenjsko sintezo: "Pomembno je, da mislite in ne dovolite svojo misel ukalupiti! Da živite iz dostojanstva svojega razmišljanja". Te misli pa naj bodo "spoznavne resničnosti, ki iščejo preraščanje v dialogu". Možnost za miselno nadaljevanje in nadgrajevanje nam lahko dajo samo tisti, ki ne mislijo tako kot mi. Zato: "Ne zapirajte se v 'resnico', ki je izraz ogroženosti, ampak misel spoznavne resničnosti odprite v smeri osvobajanja".

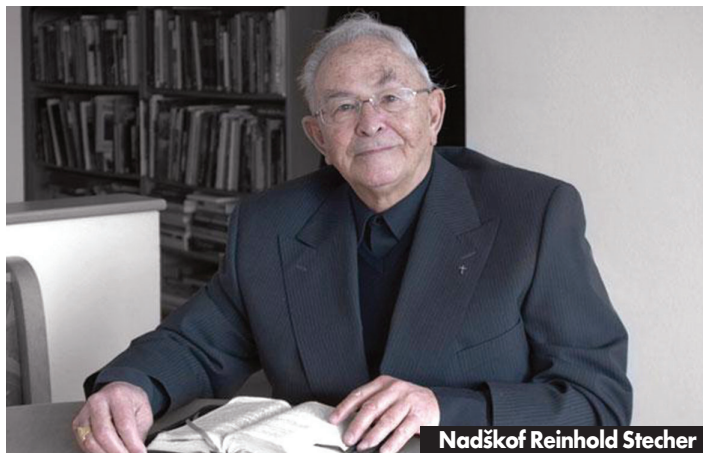
Danijel Devetak

Ljudje se svobodno odločajo za Kristusa

Med vero in fundamentalizmom

Pogosto slišimo, da se je po svetu pojavila neka nenavadna kritika, da je prepričanje kristjanov, pri katerih se krščanska vera sklada z versko resnico, da to prepričanje nujno vodi v nasilje in nestrpnost. Regensburški škof Müller je imel 1. 2006 na nedeljo Kristusa Kralja zanimivo pridigo, v kateri je takšno stališče takole ovrgel: "Božjih ciljev ni mogoče podpirati z nasiljem in kršenjem človekovih pravic. Če se kristjan na tej po-

bode kogar koli že. Drugo pa bi bilo, če bi kdo delal nad nekom pritisk v imenu Boga, ali zaradi vere. Res je, da se je to v zgodovini tudi dogajalo. Bili so tedaj drugačni pogledi na pristop k sočloveku, pa zato je samo po sebi razumljivo, da so poznali tudi drugačna merila v verskem svetu. Dogaja se tudi, da je nekdo pri pristopu k sočloveku neroden in njegovo dobronamerno dejanje, ki ima v sebi verski motiv, izpade čudno, ali celo žal-

Nadškof Reinhold Stecher

dlagi oklene Boga, to še ni fundamentalizem, ki zaničuje ljudi, ampak je naše "oklepanje" krščanskega Boga in njegove vseobsegajoče ljubezni. To je osnova za odprtost do drugih ljudi in drugih veroizpovedi. Jezus je nastopal kot kralj resnice. Nam pa ta resnica ni zaupana zato, da bi se je polastili in jo vsiljevali drugim. Ta resnica ni nič drugega kot Božja obljuba vsemu človeštvu. V nasprotju z vojaškim in duhovnim imperializmom pravi Jezus Kristus za resnico s svojo ponižnostjo in s svojo smrtjo na križu, kjer je pokazal tudi svojo nemoč. Krščanstvo predpostavlja, da se ljudje svobodno odločajo za Kristusa. Če kdaj, danes kristjani nočemo ljudi pridobiti s propagando ali jih obvladati z nasiljem, ampak jih želimo s svojim pričevanjem povabiti, da razmislijo o Jezusu, o tem Jezusu, ki je oznanjal božje kraljestvo". Pri tej izjavi je izvzet kakršen koli verski fanatizem, kot tudi fundamentalizem. Prav o tem velikokrat skušajo razpravljati ljudje, ki nimajo osnovnih pojmov o veri. Če je kdo veren in reče komu, naj tudi poskrbi za sorodnika, ki je nevarno bolan, da bi prejel zakramente za umirajočce, to še ni vsiljevanje. Kot tudi ni versko vsiljevanje, če sosed opozori sosedu, da se je začel verouk, pa je prav, da tja pošlje tudi svojega otroka. To so osnovne dolžnosti kristjana in ne kršijo verske svo-

jivo. Spominjam se dogodka, ki ga je opisal solnograški nadškof Reinhold Stecher v eni od svojih knjig, takole piše: "Srečala sta me mladeniča, me pozdravila in mi rekla: 'Kristus je vstal'!". Škof ju nekaj časa gleda, potem pa prasne v smeh, ki je bil kar krepak krohot, in reče: "Pa to jaz oznamjam, odkar sem duhovnik"! Fanta se nista dala ugnati in nadaljujeta: "To smo vam prišla povedat midva"! On pa nazaj: "Pa to vama lahko jaz tudi povem, saj sem od vaju starejši in sem vedel prej kot vidva"! Škof je bil sicer zviti in je pogovor nadaljeval tako, da je ta dva fanta "izvlekel iz kaše". Ko sta odšla, je škof vzdihnil: "Ljubi Bog, kakšne nerode pošilja po svetu, da Te oznanjujejo"! Takšen neroden pristop lahko naredi tudi škodo, da se nekdo še bolj oddalji od Boga.

Med kristjani lahko rečemo, da je zelo veliko brezbriznosti, pa tudi verske mlačnosti, zato o nekem fundamentalizmu skoraj ne moremo govoriti. Res pa je, da lahko pride tudi do verske nestrpnosti, še zlasti če je nekdo neroden in neko versko zadevo pove z vsiljivim tonom ali na neprimeren način. Ob takšnem dogodku je dobro, da se zaustavimo in si vzamemo čas tudi za pogovor, pa v miru in trezno stvar razmislimo, da se zadeva razčisti in razjasni.

Ambrož Kodolja

Gradno / Križev pot

V nedeljo, 4. marca 2018, se bodo verniki iz Moša in Ločnika ter člani italijanskega in slovenskega bratstva Frančiškovega svetnega reda skupaj odpravili na Gradno, vasico v osrčju Brd, v cerkvi katere hranijo dragocen križev pot Zorana Musiča. Tam bodo skupno s krajani opravili to postno pobožnost v slovenskem in italijanskem jeziku. Nato bo Herko Saksida, kustos za umetnostno zgodovino na Gradu Dobrovo, prikazal navzočim Musičevo umetnost pred izkušnjo koncentracijskega taborišča in po njej, torej njegov osebnosti in bivanjski križev pot. Tudi to srečanje, do katerega prihaja po zaslugi osebnih stikov med ljudmi ob meji, želi spletati in utrjevati prijateljstva v Kristusu. Zbiranje ob 14.45 pred cerkvijo na Prevalu; nato bodo verniki krenili proti Gradnemu z lastnimi vozili. Toplo vabljeni!

rani ni bilo dovolj prostora za vse, ki jih je privabil ugledni gost.

V Gorici je spregovoril o nevzdržnosti družbenih razmer. Te so tudi vzrok njegove knjige 95 tez, pribitih na vrata svetišča neoliberalnega kapitalizma za osvoboditev od zajedavskega hrematizma, s katero ljudi poziva, naj se odvrnemo od izrojene ekonomije (z besedo, ki je bila dolgo 'prikrita', jo imenuje "kri- vični in zločinski hrematizem") in obudimo nauk prave ekonomije, katere temeljno poslanstvo je "skrb za dom in posameznika". Da bi bolje živeli v družbi, ki ji pripadamo.

Pred 500 leti je Martin Luther ugotovil, da je treba "iz besedovanja o Bogu pometati marsikaj, kar v govorjenje o Bogu ne spada". V želji, da bi ljudje danes živeli spokojno in zadovoljno, da bi se misel večine ne osredotočala zgolj na to, kako živeti, da bi mogli preživeti, je p. Gržan iz ekonomije pometal, kar v ekonomijo ne spada. Miselno izhodišče je našel v starih civilizacijah, ki imajo (že pred krščanstvom) boga za očeta. "To pomeni, da smo drug do drugega soodgovorni, da ne moremo nikogar puščati vnmarr. Če rečemo, da je Bog stvarnik, moramo imeti do vsega stvarstva spoštljiv odnos". Grški filozofi so pisali, da je edina dopustna družbena ureditev t. i. *ekonomija*, kar pomeni *skrb za dom, skrb za slehernika*. Doma se poskrbi za vse: to ne pomeni, da imajo vsi enako, vsi pa imajo dovolj! Doma smo vsi siti. Nismo uniformirano oblečeni, smo pa oblečeni tako, da nam je prijetno in toplo, da se ugodno počutimo. Doma smo spoštljivi, pravični in odgovorni. Nikogar

de na skrb posameznika; v hrematizmu te omejitve ni. "Največja globalna prevara" na svetu je trenutno ta, da se je izraz *hrematizem* preprosto izgubil. Mor-da prav zato, ker kot pojem "ni dopusten, ker je krivičen in v posledicah celo zločinski". Ni dovolj, če ločujemo samo odpadke. Naučiti se moramo ločevati to, kaj je v ekonomiji v skladu s "poskrbeti pravično in odgovorno za slehernika", kaj pa ne. Hrematizem oz. "izrojena ekonomija je danes največji transvestit, ki se preoblači v nasprotni spol, v ekonomijo. Tega transvestita je treba preprosto razkrinkati zaradi stisk in bolečin posameznikov, ker trenutni koncept nima nič opraviti z evangelijsko logiko, v kateri je Bog oče, mi pa smo drug do drugega soodgovorni". Ta misel se mora prebuditi! Začnimo razmišljati z logiko ločevanja dopustnega in nedopustnega. Krivic je še in še! Ko bi države znižale proračun za vojsko za samih 10%, bi čez noč odpravili vsi revščino z obličja sveta. Zakaj tega ne storijo? "Hrematizem potrebuje orodje manipulacije". V Sloveniji je npr. tri tisoč delavcev 'na minimalcu', samo 16% mladih je v varni obliki zaposlitve. "Za hrematizem je to potrebno", ker hoče zožiti fokus našega razmišljanja na skrb za preživetje. Dogaja se veliko zlorab, a ljudje o njih ne razmišljajo, ker so že veseli, če imajo službo. Izkoriščani ljudje morajo biti na delovnem mestu prijazni, z nasmeškom na obrazu, da v trgovini boljše prodajajo... "To so čustveno zlorabljeni ljudje"! P. Gržan je večkrat podčrtal, da ni proti kapitalizmu, "toda ta kapitalizem je treba prečistiti logike zajedavskega hrematizma".

Turnir mini in mikro odbojke

V letu 2018 bo Krožek Anton Gregorčič izvedel pomemben deželni projekt Zastaviti skupne moči za skupne cilje - ob 10. obletnici smrti dr. Mirka Špacapana. Projekt financira Dežela Furlanija Julijska krajina na podlagi izrednega razpisa za izvedbo celovitega programa pobud za ovrdenotenje in širitev rabe slovenščine. Na programu so dejavnosti za področja, na katerih je deloval Mirko Špacapan, in sicer zdravstvo, politika, glasba, kultura in šport. Prav s športom se je uradno začel projekt. V nedeljo, 25. februarja, so v občinski telovadnici v Sovodnjah organizirali 4. pokrajinsko srečanje S3 Volley. To je turnir mini in mikro odbojke, ki je bil letos posvečen Mirku Špacapanu. Partnerja prvega dogodka sta bila SZ Soča in Občina Sovodnje ob Soči. Poleg staršev in otrok, ki so do kraja napolnili dvorano, so bili prisotni tudi odgovorni za okrajni odbor FIPAV Julijske krajine Paolo Mania, odbornica ZSSDI Loredana Prinčič, predsednik SSO Walter Bandelj, pokrajinski tajnik stranke Slovenska skupnost Julijan Čavdek in predsednik Krožka Anton Gregorčič Bernard Spazzapan. Pred začetkom je Julija Cotič občinstvu prebrala dvojezični zapis o življenju in delu Mirka Špacapana in povedala, kako je v naši sredini pustil neizbrisno sled in kako je pomembno ohraniti njegovo moralno dediščino zato, da lahko mlajšim generacijam posredujemo sporočilo, ki nam ga je zapustil. S svojo vsestransko angažiranostjo nas je naučil, da je uspeh sad zagnanosti in trdega dela in da za majhno skupnost, kot je naša, uveljavitev pomeni tako uspeh na volitvah kot športna zmaga, tako uspešen zborovski nastop kot odlično uprizorjena predstava. Turnirja se je udeležilo kar 150 mladih odbojkarjev goriških športnih društev Soča, Azzura, Pieris, Fincantieri, Mariano, Grado, Staranzano, Villesse, Cormons in Mossa. Vsi igralci so dobili spominsko majčko. Turnir mikro in mini odbojke je v prijateljskem vzdušju uspešno potekal v režiji odbornikov in mladih odbojkarjev SZ Soča. Podobne pobude so vsekakor hvalevredne, saj otroke usmerjajo k zdravemu udejstvovanju. /MČ

Člani Prosvetnega društva Štandrež so zborovali Pregled bogatega delovanja v minuli sezoni

Letni volilni občni zbor Prosvetnega društva Štandrež je bil 19. februarja 2018 v prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu. Uvodnim pozdravnim besedam predsednika Davida Vižintina so sledila tajniška in blagajniška poročila ter odgovornih za dramsko in zborovsko dejavnost. Predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franka Padovan je društvu čestitala za vsestransko in uspešno delovanje ter zagotovila vso podporo krovne kulturne organizacije. Pozdravila je tudi v imenu Sveta slovenskih organizacij. Predsednik društva sKultura Marjan Breščak je izrazil zadovoljstvo zaradi sodelovanja društva pri raznih pobudah.

Član odbora društva F. B. Sedej iz Števerjana se je pohvalno izrazil o delovanju štandreškega društva in zaželel še nadaljnjih uspešnih prizadevanj. Viktor Selva se je pridružil pozdravom v imenu MoPZ Mirko Filej. Tajnica Chiara Mucci je podala poročilo o enoletnem delovanju društva, ki je segalo na razna kulturna področja in bilo povsod zelo uspešno. V letu 2017 je dramski odsek nastopal s komedijo *Dohodnina* in jo uprizoril več kot dvajsetkrat. Tudi vedra igra *Gremo v teater*, ki je na repertoarju že več kot deset let, je doživela osem ponovitev. Na Prazniku špargljev so v župnijskem parku pod lipami uprizorili prizor iz dela *Romeo in Julija*.

Posebno razveseljevalo in vzpodbudno je, da se je tudi mladinski odsek predstavil s novo vedro igro za male in velike *Ogledalo, povej* Premiera je bila 4. novembra v priredbi in režiji Daniele Puja. V letošnjem januarju so se člani dramske družine ponovno izkazali z nastalgično komedijo *Toneta Partlička Čaj za dve* v režiji Jožeta Hrovata. V enem mesecu so igro uspešno ponovili že šestkrat. Člani dramskega odseka so prejeli številna priznanja in nagrade na raznih tekmovanjih. Delovanje društva obsega še druga področja, od zborovskega do družabnih pobud. Odgovorna za zbor Roberta Marussi je občni zbor seznanila z delovanjem zbora, ki je v lanskoli sezoni večkrat nastopal. Zapel je na revijah Cecilijanka in Primorska poje, na Prešernovih proslavah, na božičnih koncertih v štandreški

cerkvi, v goriški stolnici in v Ronkah, ob odkritju spomenika štandreškim žrtvam prve svetovne vojne in še ob drugih priložnostih. Marussijeva je pozvala mlade, naj pristopijo k zboru, in se zahvalila zborovodkinji Zulejki Devetak.

Društvo je priredilo vsakoletni Praznik špargljev z bogatim kulturnim in družabnim sporedom, gledališko abonmajsko sezono, dan slovenske kulture, večere, namenjene predavanjem, razstave, martinovnanje in dva izleta.

Božidar Tabaj je poročal tudi o tem, kar se dogaja ob gledaliških predstavah v zakulisju; te zahtevajo namreč razne tehnične in druge storitve. Zahvalil se je vsem, ki zvesto spremljajo naše delo, ki širi kul-

turno ustvarjalnost po celi Sloveniji, po Koroškem in seveda v naših krajih. Izrazil je zadovoljstvo, da imamo perspektivne naslednike, ki bodo nadaljevali naše več kot petdesetletno delovanje na dramskem področju. Povedal je, da je zelo težko najti primerne tekste, še posebno za mladinske igre.

Foto DP

Blagajniško poročilo je podala Daniela Puja. Predsednik David Vižintin je v svojem poročilu izpostavil pomembnost sodelovanja z društvi iz bližnjih krajev v Sloveniji; to

ne prispeva samo h krepitvi medsebojnih odnosov, ampak privede tudi do skupnih kulturnih pobud. Zaželel je, da bi začutili važnost in lepoto slovenske kulture, ki nas ohranja in utrjuje kot skupnost.

V društveni odbor so bili izvoljeni: Vanja Bastiani, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Jurij Faggiani, Pietro Gravner, Matej Klanjšček, Lorenzo Marussi, Roberta Marussi, Alberto Medeot, Chiara Mucci, Mario Mucci, Damjan Paulin, Daniela Puja, Božidar Tabaj in David

Vižintin. Nadzorni odbor pa sestavljajo: Lucijan Kerpan, Lucijan Pavio in Viktor Selva. Na prvi seji odbora si bodo porazdelili funkcije.

DP

KC LOJZE BRATUŽ Razstava / Rojstvo novih domovin

Begunci so se izjemno žrtvovali za slovenstvo

V četrtek, 22. februarja 2018, so v galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž odprli razstavo *Rojstvo novih domovin*. Dokumentarna razstava, ki sta jo v Ljubljani pripravili Rafaelova družba ter Narodna in univerzitetna knjižnica, prikazuje in opisuje življenje in bogato ustvarjalnost slovenskih beguncev v Italiji in Avstriji. Po glasbeni točki gojenke glasbene šole Emil Komel Antje Gruđen in pozdravu predsednice KC Lojze Bratuž Franke Žgavec je spregovorila avtorica razstave Helena Janežič. Prisotnim je povedala, da je počaščena, da je zopet v Gorici in da govori o tematiki, ki je v naši domovini še vedno drugorazredna in zamolčana. Helena Janežič je zaposlena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani in skrbi za nekdanji cenzurirani "D fond", kjer je shranjena nekoč prepovedana literatura. V tem fondu je shranjen tudi begunski tisk, ki je nastal med leti 1945 in 1949 v taboriščih v Italiji in Avstriji. Dolgo je razmišljala, kako bi te dokumente predstavila v obliki razstave, in končno je to nastalo v sodelovanju z drugima dvema avtorjema, in sicer Heleno Jaklitsch in Lenartom Rihajem. V uvodu imamo opis dogodkov

iz leta 1945, ko je iz političnih razlogov Slovenijo zapustilo kar 20.000 Slovencev. Predstavljena je travmatična pot, ki se je marsikomu vtisnila v spomin kot eden najbolj groznih dogodkov v tistem času. Skoraj 12.000 be-

gunccev je angleška vojska vrnila Jugoslaviji in malokdo je preživel. Večina jih je končala pobita v brezni. Želja po vztrajanju in nadaljevanju po svoji poti je izjemen trenutek v zgodovini slovenstva. Po nekaj dneh, ko niso imeli niti še strehe nad sabo, so že ustanovili prvo šolo in potem še gimnazijo. Začetno so šole delovale brez papirja, brez klopi, brez nobenega pripomočka, a so kljub temu vztrajale.

Razstava namenja posebno pozornost begunskemu tisku. V teh letih je izhajalo več kot 80 naslovov periodičnih dnevnikov, časnikov in revij; če pa preštejemo vse, kar je bilo tiskano (knjige, monografije, brošure), število preseže 500 naslovov. Na fotografijah so prikazani pri-

zori iz življenja v taboriščih, kjer so begunci kljub hudim razmeram ustanovili zbor in orkester, prirejali gledališke predstave in športne dogodke. Zelo močna je bila tudi skavtska sekcija; dejavne so bile tudi razne delavnice, v

katerih so izdelovali predmete za vsakdanjo rabo, a tudi umetniške izdelke. Razstavljene so fotografije in pričevanja šestnajstih ljudi, ki so na svoji koži doživeli begunsko pot. Vsebinsko razstave v razširjenem obsegu lahko najdemo tudi v istoimenski knjigi, ki so jo izdali ob tej priložnosti.

Na koncu sta pozdravila Marjana Poznič in Jure Komar, tajnica in predsednik Zedinjene Slovenije iz Argentine. Predsednik je povedal, da v Argentini Slovenci nadaljujejo to poslanstvo, ki so jim ga zapustili starši v begunstvu, in širijo naprej slovensko kulturo med nove generacije.

Marjana Poznič, katere oče in mati sta tudi na slikah iz časa begunstva, se je zahvalila avtorjem razstave, da se te zgodbe širijo v javnosti in da lahko ljudje spoznajo, koliko so se begunci žrtvovali za slovenstvo. Razstava bo na ogled v galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž do 30. marca ob prireditvah in po domeni.

MČ

Tradicionalni februarski izlet Goriški upokojenci na valentinovo v sončnih Brdih

Ob prazniku slovenske kulture so goriški upokojenci 17. februarja 2018 priredili izlet v Brda. Najprej so se peljali v Šmartno, obzidano vas na razgledni vzpetini. Pesnik Gradnik jo imenuje 'orlovsko gnezdo'. Naselje je najbrž nastalo na rimskih temeljih. Postalo je utrdba na strateški benečansko-avstrijski meji. Danes je arhitekturni biser, kulturni spomenik. Od 16. do 18. stoletja je bilo Šmartno pomembna obrambna točka, ki je

Benečani niso nikoli zavzeli. V obzidju med nekdanjimi sedmimi stolpi so se vojaški plačanci lahko premikali. Naselje je bilo obdano z globokim jarkom. Vas ja dobila ime po cerkvi sv. Martina, največji v Brdih. Zvonik je bil prvotno stolp, zvon je iz leta 1857. Prezbiterij in križev pot je naslikal Tone Kralj. Naselje so počasi spreminjali. Pred nekaj leti so vas zelo lepo obnovili. V Hiši kulture je obnovljen kompleks treh hiš, namenjenih kulturnim prireditvam, razsta-

vam, koncertom, predavanjem itd. V 'Briški hiši' je tudi razstava hiše od starih časov do danes. Po ogledu Šmartnega so izletniki nadaljevali vožnjo v Medano, slikovito vinogradniško vasico, kjer so si ogledali rojstno hišo velikega pesnika Alojza Gradnika, ki je v številnih pesniških zbirkah bolj kot vsi drugi znal pričarati naravo Brd in Bricev. V isti hiši se je rodil tudi pesnik Ludvik Zorzut, ki je briško življenje 'znal upesniti' bolj na ljudski način, pogosto v narečju. Znana Zorzutova pesniška zbirka je *Ptička briegarca*. Alojz Gradnik se je rodil v Medani leta 1882, umrl pa leta 1967; pokopan je na pokop-

pališču v Medani nedaleč od rojstne hiše. Bil je pesnik, prevajalec in po poklicu sodnik. Med pesniškimi zbirkami so

najpomembnejše: *Padajoče zvezde*, *Pot bolesti*, *De profundis*, *Večni studenci*. Znane so njegove pesmi o Medani. Z vrha

Medane se v bližini cerkve odpira lep pogled od Alp do Jadrana, na vznožje pa na vipolško ravnino. Medana je v osrčju vinorodne briške pokrajine, kjer obiskovalce privabljajo znani agriturizmi. Pri raznih vinarijih si vsak lahko ogleda zbirke likovnih del. V Medani je vredno ogleda tudi pokopališče, na katerem je na začetku grob pesnika Gradnika. Posebno lepa so Brda spomladi ob cvetenju češenj. Pot je goriške izletnike nato vodila v kraj Neblo blizu Dobrovega, kjer je sledilo valentinovo družabno srečanje.

IN

Večer v Števerjanu "Vaš Terčelj"

Foto Metka Sulič

Slovensko katoliško prosvetno društvo Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana je v februarju, mesecu, posvečenem kulturi, v tamkajšnjem župnijskem domu priredilo večer v spomin na Filipa Terčelja. Društvo je k organizaciji dogodka spodbudila zbirka *Vaš Terčelj*, ki jo je v preteklem letu izdala Goriška Mohorjeva družba. Njegove svete uglasbene pesmi je GMD izdala ob 70-letnici njegove smrti in 100-letnici mašniškega posvečenja. Filip Terčelj je bil posebna osebnost, ki je bil v nemilosti vseh političnih režimov. Rodil se je leta 1892 v Grivčah, vasi nad Goro nad Šturjami, in bil ubit leta 1946 v Davči. Čeprav je večino svojega življenja preživel v Ljubljani, je bil med letoma 1922 in 1934 dodeljen goriške-

mu nadškofu Sedeju v pomoč za delo med goriškimi Slovenci pod italijansko okupacijo. Na Goriškem je deloval kot duhovnik, pesnik in pisatelj samostojnih knjižnih izdaj, pisec in urednik revije *Naš čolnič*, bil je duša goriške Prosvetne zveze. Na dogodku v Števerjanu sta njegove uglasbene pesmi predstavila dva zbora: domači Mešani pevski zbor Frančišek Borgia Sedej, ki nosi ime škofa, s katerim je bil Terčelj povezan vse življenje, ter Mešani zbor župnije Šturje, od koder je prihajal duhovnik, po rodu Vipavec. Marko Tavčar, tajnik GMD, je predstavil zbirko šestih zvezkov in povedal, da je bila začetna ideja urednice, Marije Pegan, natisniti spominsko izdajo stare 3-delne zbirke uglasbitev njegovih

nabožnih pesmi (*Božji spevi, Gospodov dan, Zdrava Marija*) in molitvenik *Molimo* (med letoma 1929 in 1933 natisnjene pri GMD). Po temeljitih premisleku so izdajo vsebinsko obogatili ter dodali skladbe Brede Šček in vseh do zdaj neizdanih uglasbitev drugih skladateljev. Zbirka v glasbenem smislu pri naša zven skladateljskega snovanja prve polovice 20. stoletja, saj so po njegovih besedilih posegali številni slovenski skladatelji, in to ne samo primorski. Za izdajo prvotnih 114 Terčeljevih pesmi v izvornih pesmaricah je bil kot urednik odgovoren Vinko Vodopivec in tudi to je razlog, da se v teh zbirkah pojavljajo, poleg njegovih uglasbitev, še mnoge

druge od njegovih prijateljev skladateljev. Vodopivec jih je namreč spodbujal, zaradi pesniške kakovosti, k uporabi besedil Filipa Terčelja. Tako v zbirkah najdemo imena, kot so Lojze Bratuž, David Doktorič, Ivan Laharnar, Emil Komel, Alojzij Mav, Stanko Premrl, Matija Tomc, Martin Železnik, France Cigan, Ciril Vremšak in drugi. Na prireditvi v Števerjanu so zavezane številne skladbe teh skladateljev. Zbor iz Števerjana je pod taktirko Patrica Quaggiata poslušalce popeljal skozi vse najpomembnejše trenutke cerkvenega leta, od božičnih, postnih do velikonočnih pesmi, in tako prikazal razvejeno ustvarjalnost Filipa Terčelja, ki je prispeval besedila za vsako liturgično priložnost. Izbor skladb zbora iz Šturij pa je pod vodstvom Marinke Šuštar predstavil večinoma Marijine pesmi. Za konec sta združena zbora zapela še *Najvišji, vsemogočni Bog* in s tem slavnostno zaključila večer, posvečen Filipu Terčelju.

Metka Sulič

Igor Povše

*Pred dvema desetletjema je odšel.
A njegova svetloba je ostala.*

Mama in tata

Spominska maša bo v nedeljo,
4. marca 2018, ob 10. uri
v cerkvi sv. Ivana v Gorici.

SCGV KOMEL in ARSATIELIER Šesti spominski večer: Silvanu ... z ljubEznijo

"Verjel je v umetnost in glasbo, ki se širita brez meja"

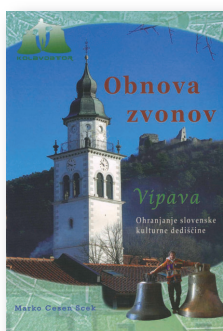
Prof. Silvan Kerševan je bil markantna osebnost, razgledan intelektualec, svojevrsten vizionar, več desetletij "glava in srce" Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Čeprav je pred šestimi leti prerano umrl, je v zavesti mnogih, ki so ga poznali, še vedno živo navzoč. Ob spomenu nanj se še največkrat posmejejo, obujajo njegove šaljive besede, izraze in kretnje; kot genialen, izobraženec je namreč imel pretanjen čut za ironijo, zraven pa še poseben talent: znal je povezovali ljudi in skupaj snovati novo. Na njegov rojstni dan, 21. februarja, sta se mu šola Komel in Arsatelier v Kulturnem centru Lojze Bratuž tudi letos hvaležno in vedro poklonila z bogatim glasbenim večerom, ki sta ga zasnovovali njegova naslednica, ravnateljica Alessandra Schettino, in muzikologinja Metka Sulič, zrežirala pa Sanja Vogrič. Z dogodkom so tudi obeležili 65. obletnico delovanja glasbene šole. Ravnateljica je v svojem nagovoru med drugim pouda-

ri, da si je šola Komel s časom priborila svoj prostor in postala ugledna glasbena ustanova v našem prostoru. Največje zasluge za to ima prav Kerševan, ki je v razvoju šole pustil neizbrisen pečat. "Gledal je preko meje, ko so ostali gledali stran od nje. Videl je svet brez meja, ko je meja še stala. Verjel je v umetnost in glasbo, ki se širita brez meja in ju nihče ne more ustaviti". Danes želijo nadaljevati njegovo delo z enakim zagonom. Trudijo se, da bi otrokom nudili dobro glasbeno izobrazbo in pomagali se izražati. Pot šole Komel ni bila vedno enostavna, je še dejala ravnateljica, pa tudi danes časi niso zelo naklonjeni razvoju goriškega glasbenega potenciala. Čaka jih veliko dela in žrtvovanja, "da bi ohranili to, kar smo, in nadaljevali naše poslanstvo" skupno z gojenci in njihovimi starši. Spomine na prehojeno pot in korenine, iz katerih je pognala in zrastle šole, sta v veznem besedilu obudila Katja Terčič in Jakob Murovec. Koncert sam so uvedli pevci Otroškega in mladinskega zbora

Komel, ki sta pod taktirko Damijane Čevdek Jug odpeli dve (Kerševanu ljubi) pesmici. S skladbami različnih obdobij in zvrsti je nastopilo več komornih skupin. Kot solist je z briljantnim Chopinovim Scherzom nastopil 17-letni goriški pianist iz razreda prof. Gadjeva Lorenzo Tomada; on in skupina Komel Contemporary Jazz Ensemble sta iz rok Alessandre Schettino in predsednika Blaža

Kerševana prejela štipendijo sklada Silvan Kerševan. Letošnji večer so na poseben način popestrila video pričevanja nekaterih primorskih kulturnih delavcev, sodelavcev in prijateljev prof. Kerševana, ki so z njim prehodili daljšo ali krajšo pot. V spominih Lojzke Bratuž, Vide Bitežnik, Franke Žgavec, Marilke Koršič, Vlaste Vižintin, Jurija Križniča, Božice Ambrožič, Hilarija Lavrenčiča, Martina Srebrniča, Marca Fantinija in Tatjane Gregorič je še enkrat zaživel lik profesorja in ravnatelja, "očeta" šole Komel kot posebnega stičišča različnosti, brez katerega bi Goriška danes gotovo ne bila takšna, kakršna je.

NOVO PRI
GORIŠKI MOHORJEVI
DRUŽBI

Marko Cesen Scek
**OBNOVA ZVONOV
VIPAVA**

Ohranjanje slovenske
kulturne dediščine

Renato Podbersič
JERUZALEM OB SOČI
Judovska skupnost
na Goriškem
od 1867 do danes

Obvestila

Skupnost družin Sončnica vabi v četrtek, 1. marca, ob 20. uri v Močnikov dom v Gorici na tretje izmed štirih predavanj. Partnerski in družinski terapevt Izidor Gašperlin bo govoril o temi Upravljanje s čustvi v odnosih.

SPDG vabi v petek, 2. marca, ob 18.30 na predstavitev zanimivega popotovanja s kolesom po deželah Evrazije. Vtise in fotografije bo predstavil član novogoriškega planinskega društva, planinec in kolesar Karlo Bizjak. Večer bo v Tumovi predavalnici (Verdijev Korzo 51). Vstop prost.

Občina Števerjan, poveljstvo orožnikov Števerjan, župnija sv. Florijana in Marije Pomočnice, KD Briški grič in SKPD F. B. Sedej vabijo v torek, 6. marca 2018, ob 20. uri na sedežu Kulturnega društva Briški grič, Bukovje 6, na predstavitev publikacije Kraje in prevare? 112 Orožniki preprosti napotki za zaščito pred prevaranti. Predaval bo Andrea Missio z orožniškega poveljstva Občine Števerjan.

Glasbena matica in SCGV Emil Komel vabita na skupni nastop učencev iz Doberdoba, ki bo v četrtek, 8. marca, ob 18.30 uri na sedežu društva Jezero v Doberdolu.

Društvo slovenskih upokoјencev za Goriško prireja praznovanje dneva žena v četrtek, 8. marca, z izletom v San Daniele za kratek ogled mesta in pršutarne. Sledi družabno srečanje v Tricesimu. Vpisujejo po tel. št. 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Odhod z avtobusom št. 1 bo iz Gorice strga Medaglie d'oro - z Goriškega ob 8. uri in z avtobusom št. 2 iz Doberdoba tudi ob 8. uri, nato bosta oba avtobusa z običajnimi postanki peljala do Pilošča v Štandrežu. Iz Tricesima bo vračanje proti domu ob 19. uri.

SPDG načrtuje od 16. do 22. junija izlet v Piemont. Obiskali bodo Torino in si ogledali najbolj znane spomenike in zanimivosti, med temi tudi Muzej egipčanske kulture. V naslednjih dneh bodo obiskali dve alpski dolini na meji s Francijo (dolina Chissone in trdnjava Fenestrelle) ter se povzpeli do izvira Pada. Drugi del izleta bo namenjen spoznavanju

in odkrivanju zanimivosti v pokrajini Langhe in ogledu mesta Pavia. Prevoz z avtobusom iz Gorice. Informacije in prijave Vlado (3317059216).

PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Info tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

PD Standrež organizira izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Givry, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annency, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (nihala bo od 595 evrov do 632 evrov + cena letalske vozovnice - od 75 do 160 evrov). Potrebna sta veljavna osebna izkaznica ali potni list. Podrobne informacije dobite ob vpisu, lahko pa pokličete tudi na tel. št. 3479748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri).

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 2. 3. 2018 do 8. 3. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 2. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 3. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in jiljskem narečju.

Nedelja, 4. marca: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 5. marca (v studiu Stefania Beretta): Pravljčni svet.

Torek, 6. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 7. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Hoja, tjoja, ljubica moja - Izbor melodij.

Četrtek, 8. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

DRUŠTVO JADRO

vabi na

večer z angleškim filmom

**OB 100. OBLETNICI ANGLEŠKIH
TOPNIČARJEV NA KRASU**

Večer bo vodil Dario Frandolič s pomočjo
zgodovinarja Mitje Jurna in Marca Mantinija

četrtek, 1. marca 2018, ob 20.30
v ronškem avditoriju

KATOLIŠKA KNJIGARNA v sodelovanju z
Založbo Mladika vabi na kavo s knjigo

Majda Artač Sturman
(O)GRADITI SREČO

Z avtorico se bo o njeni novi pesniški zbirki
pogovarjala prof. Majda Cibic

v četrtek, 8. marca 2018, ob 10. uri
v prostorih knjižarne na Travniku 25

Pod
pokroviteljstvom

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

Kavo bo
ponudilo podjetje

Katoliška knjigarna / Na kavi s knjigo

Zapletenost beneške zgodovine in "farsični" plebiscit

Po daljšem premoru so se v prostorih Katoliške knjigarne na sicer zmeraj bolj pustem goriškem Travniku spet oglašila srečanja z avtorji, naslovljena *Na kavi s knjigo*. Klepete ob dišeči kavici, ki jo ponuja tržaško podjetje PrimoAroma, pripravlja Katoliška knjigarna, pokroviteljstvo pa daje Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. S knjigarno sta tokrat sodelovala druga Most in združenje Evgen Blankin. Gost je bil namreč Giorgio Banchig, ki je predstavil svojo knjigo *Ob zvoku remonike*. Izšla je ob 150-letnici plebiscita in priključitve Benečije in Režije h Kraljevini Italije. Izdala sta jo omenjena druga in združenje. Pogovor, ki ga je vodil dr. Damjan Paulin, je bil v četrtek, 22. februarja 2018, dopoldne. Giorgia Banchiga, novinarja, publicista, zgodovinarja, dolgoletnega urednika štirinajst dnevnika Dom – bil je njegova "duša" tudi v hudih časih italijanskega pritiska in vsestranskega kulturnega delavca ni treba posebej predstavljati. Povemo naj le to, da velja za najboljšega poznavalca zgodovine Beneške Slovenije, saj je veliko raziskoval in še raziskuje. Napisal je mnogo prispevkov o zgodovini in kulturi Benečije. Za "prizadevno

delo za ohranitev slovenskega jezika, kulture in zavesti" mu je predsednik republike Slovenije Borut Pahor l. 2016 vročil odlikovanje, medaljo za zasluge. Marsikaj bi ostalo prikrito, če ne bi Banchig tega zabeležil, je poudaril dr. Paulin in se mu zahvalil za hvalevredno delo, ki ga opravlja. Dvojezična

je Edinost objavila članek o poteku plebiscita in o političnem pritisku, ki so z različnih zornih kotov obravnavale ta zapletena zgodovinska dejstva. Skušal je čim bolj osvetliti, zakaj so se Beneški Slovenci tako odločili. Naslov knjige, ki zajema širši zgodovinski okvir, je povzel iz dnevnika župnika Antona Banchiga iz Sv. Lenarta, ki je zapisal, kako je potekal plebiscit 20. oktobra l. 1866 v Podutani: "Danes so prišli Piemontesi ob zvoku remonike". Avtor je že v naslovu hotel poudariti, kakšna farsa je bilo to ljudsko glasovanje in kako so tudi z "zvijačo" in propagando prisilili ljudi, da so se odločili za Italijo.

Bilo je veselo vzdusje in vsi so šli na volišča; kdor ni šel, so ga nadzorovali. "Volitve" so potekale javno, na trgu, kjer sta stali dve škatli za glasovnice, ki so bile označene z da ali ne. Tako je bilo javno vidno, kaj je kdo glasoval. Volilno pravico so imeli le moški od 21. leta dalje. Vse skupaj pa je potekalo v slogu vaške veselice. Godba je igrala, pili so in plesali; na tak način so ljudi laže izigrali in zaslepili (podutanski župnik piše, da so patrioti vse leto prihajali v vas, igrali na harmoniko in kričali "Viva l'Italia"). Volivcev je bilo v Nadiških dolinah okoli 80 (veliko mladih je bilo ali še v vojski ali po svetu kot delavci migrantov), v Režiji in Bardu pa okoli 60. Edini človek v Podutani, ki je volil proti, je bil duhovnik Valentin Bledič. Ta dogodek je kot citat iz Trinkovega koledarja iz l. 1966 Banchig tudi prebral iz svoje knjige. Beneški ljudje so bili prepričani, da jim bo Kraljevina Italije dala tiste pravice, neko "avtonomijo" in privilegije, ki so jih imeli pod Beneško republiko, ko so bili kolikor toliko svobodni, avtonomni. Imeli so svoje uradnike, sodnike, lahko so govorili svoj jezik, niso imeli višjih oblasti, ki bi jih pogojevale. Poleg tega so bili Beneški republiko "koristni", ker so branili prehode v Soško dolino. Treba je res poznati vse ozadje, da lahko razumemo, zakaj se je Benečija takrat odločila za Italijo, čeprav še zdaj ostaja nekakšna neznanka. Avstrijska uprava oz. pokrajina Lombardo Veneto jim namreč ni hotela dodeliti pravic, ki so jih zahtevali. Imeli so jih pač za Italijane. Uradna slovensčina je bila priznana le v cerkvi. Slovenska duhovščina iz Goriške nadškofije je skrbela za ljudi v Benečiji. 1. januarja 1866 je npr. kobariški kaplan Andrej Znidarčič napisal članek v Soči, da je treba skrbeti za naše brate onstran meje in jih vključiti v Goriško nadškofijo, ker niso zadovoljni z avstrijsko administracijo. Pristojni iz osmih občin, ki jih je ustanovil še Napoleon, so npr. večkrat pisali cesarju, naj jim dodeli pravico, da bi imeli vsaj enega sodnika in uradnike, ki bi razumeli slovenski jezik, a nikdar niso dobili odgovora. Tudi to je bil eden od vzrokov, da niso hoteli biti več pod Avstrijo. Posledice

plebiscita so bile za Benečijo porazne in marsikdo se je kesal svoje odločitve. Politični program Italije je bil namreč jasan: uničiti te Slovane. V četrtek pogovor je ob koncu posegel tudi dr. Branko Marušič, ki je beneški plebiscit uokviril v širšo evropsko politično sliko. Ta je bila dokaj kompleksna in v tem okviru je povedal, da je bil plebiscit že prej določen in seveda tudi njegov izid. V njem vidi sorodnost z Londonskim tajnim paktom z dne 26. aprila 1915.

Iva Koršič

Foto DD

knjiga *Ob zvoku remonike / Al suono della remonica* je zelo zajetna in opisuje dogodke, ki so pred 150 leti privedli Benečane in Režijane, da so se odločili za pristop h Kraljevini Italije s plebiscitom, ki je potekal 21. in 22. oktobra 1866. Za svojo dragoceno zgodovinsko pripoved je Banchig uporabil razne uradne dokumente in številne publikacije (tudi tiste, ki so izšle v Furlaniji in v slovenskem časopisu, ki se sicer ni poglobilo preveč v vso zadevo, o tem so le na kratko pisale Ljubljanske novice in l. 1884

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (7)

Dimitri Tabaj

Oglej je že dolga stoletja zelo pomembno versko in kulturno središče obsežnega območja. O tem priča veliko število knjig, rokopisov in napisov. Tokrat je našo pozornost pritegnil širši javnosti malo znan in pravzaprav izginuli na-

brata, patriarha Ulrika I. - odstopa oglejskemu kapitlju odvetniško sodstvo (lat. "placitum advocatie"). To pomeni, da so bili pripadniki karantanske (koroške) vladarske hiše Eppenstein odvetniki (torej fevdalci, ki so v sodstvu za-

Rosacis, italijansko Abbazia di Rosazzo), ki so jo ustanovili sami Eppensteinci in kjer so dolga stoletja delovali benediktinci iz Milj (nem. Millstatt) na Koroškem. V koroških Miljah naj bi prvo cerkev postavil karantanski knez in svetnik Domician (? - 802) in v bližnji okolici naj bi okrog leta 970 nastali tudi znameniti Brižinski spomeniki, najstarejši slovenski zapisi, kar nedvomno priča o starodavni kulturni, duhovni in vojaški povezanosti teh območij. Še nezanemarljiv podatek: dolga stoletja so Goriške grofe pokopavali ravno v Rožaški opatiji, prav tako nekatere koroške vojvode (Ulrika I in Henrika V). Sami oglejski patriarhi so včasih bili koroškega rodu. Kolikor mi je znano, ni nikjer zabeleženo, kdaj in kako je omenjeni napis izginil izpred oglejske bazili-

ke, a pred glavnim vhodom še danes stojita nagrobnik z namenno izbrisanim, odklesanim napisom in rimska kamnita plošča z napisom, ki je v glavnem nečitljiv. K sreči obstaja omenjena notarska kopija iz leta 1195. Dober razlog za izbris, skrivanje ali premestitev napisa bi lahko imeli bodisi Benečani po vojaški zasedbi Oglejskega patriarhata leta 1420 bodisi Italijani po prvi svetovni

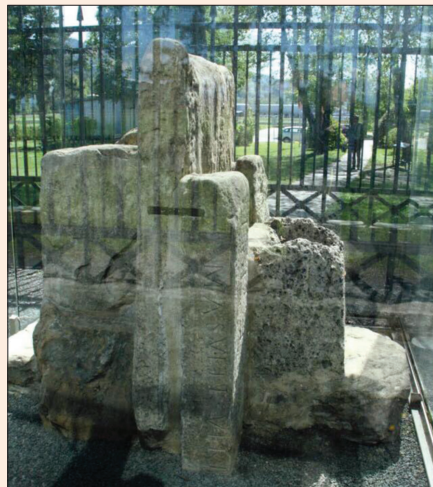
vojni. Benečanom napis je bil nedvomno v veliko napoto, saj so se potegovali za nasledstvo Goriških grofov in so hoteli dokazati, da so ti bili vazali beneškega doža, ne samo za posestva (eksklave) v Furlaniji (Belgrad, Sv. Marica, Goričica in ostale staroslovenske vasi blizu Codroipa), temveč za celotno grofijo, kar seveda ni bilo res, saj - kot so zapisali zgodovinarji baron Karl von Czoernig-Czernhausen, grof Viljem Coronini von Cronberg in prof. Sergio Tavano - že sama belordeča progasta polovica goriškega grba dokazuje, da so bili Goriški grofje tesno povezani s Koroško in kot taki neodvisni - v tem delu svoje državnosti - od Oglejskega patriarhata. Kot latinski - torej kot predstavniki kralja - so celo sedeli na enem od dveh sedežev Vojvodskega prestola na Gosposvetskem polju pri obredu ustoličevanja koroških vojvod (včasih so sami bili vojvode), takoj po potrditvi plemiških pravic pri Knežjem kamnu, pri katerem je bil obredni jezik slovensčina.

Vhodni portal oglejske bazilike je bil najpomembnejši kraj v celem patriarhatu. Tukaj je bil na nekem kamnu izklesan napis, ki je pričal o odvetniških pravicah karantanske vladarske hiše in posledično Goriških grofov. (foto JMP)

pis, katerega sledi so še prisotne v arhivih in predstavljajo zanimiv dokaz o starodavnih koreninah slovenske državnosti, še posebej z ozirom na Goriško. Iz arhivskih dokumentov iz leta 1195 izvem, da je pred vhodnim portalom oglejske bazilike, ki je v tistem času nedvomno veljala kot eden najpomembnejših krščanskih hramov na svetu in še danes hrani relikvije največjega pomena, približno od leta 1100 stala rimska nagrobna plošča, na katero so v srednjem veku zapisali (oz. izklesali), da koroški vojvoda Henrik III. Eppensteinski - s soglasjem svojega

stopali druge fevdalce) Oglejskega patriarhata prav tako kot Goriški grofje: ti naj bi bili torej že v zelo starih časih povezani po krvi (ali vsaj funkcionalno zaradi oglejskega odvetništva) s koroško vladarsko hišo. Dejstvo, da je bil napis postavljen pred vhodnim portalom, torej v najprestižnejšem kraju v celem patriarhatu, kjer so bili sestanki odvetniškega zbora, nam pove, da so tedanji oblastniki želeli poudariti vse te povezave kot nekaj zelo pomembnega. To je izpričano tudi v notarski kopiji zapisa iz leta 1195 in v arhivskih dokumentih Rožaške opatije (furlansko Badie di

Vojvodski prestol na Gosposvetskem polju na Koroškem. Prestol ima dva sedeža, na zahodnem sedežu je sedel Goriški grof kot predstavnik kralja, na vzhodnem pa vojvoda, takoj po potrditvi (v slovenskem jeziku) plemiških pravic pri Knežjem kamnu.

Rožaška opatijo so ustanovili karantanski vladarji Eppensteinci in v njej so dolga stoletja delovali benediktinci iz Milj na Koroškem. Tukaj so pokopavali Goriške grofe in tudi nekatere koroške vojvode (Ulrika I in Henrika V).

Replika oklepa in ščita z goriškim grbom na gradu v Gorici. Zgodovinarji baron Karl von Czoernig-Czernhausen, grof Viljem Coronini von Cronberg in prof. Sergio Tavano pravijo, da belordeča progasta polovica goriškega grba dokazuje, da so bili Goriški grofje tesno povezani s Koroško in kot taki neodvisni - v tem delu svoje državnosti - od Oglejskega patriarhata.

Dragoceno branje za boljše poznavanje naše zgodovine

Koledar GMD – ali dobri stari pripovedovalec

Mohorjev koledar. To je pojem, ki je star 160 let. Prvič je namreč izšel leta 1857 v Celovcu z naslovom *Slovenska koleda za leto 1858* in podnaslovom *Slovenskemu ljudstvu v poduk in razveselovanje*. Toda tudi koledar Goriške Mohorjeve družbe se lahko sklicuje na več kot 90-letno izhajanje, saj je prvi izšel jeseni leta 1924 za naslednje leto. Prav ta dolgoletna tradicija nam pove, da so koledarji publikacija, ki je vredna vse pozornosti, saj bi sicer utihnili.

Koledar GMD za leto 2018 je letos že oblikovno zelo vabljliv, saj je grafična podoba jasna in pregledna. Naslovnica in fotografije koledarskega dela je prispeval goriški fotograf, inž. Marko Vogrič, ki se je tematsko odločil, da bo predstavil za manjšino pomembna poslopja in domove, od Terskih dolin, mimo Čedada in Gorice do Trsta. Vsi posnetki so narejeni s preprosto kamero 'luknjičarko' in iz posebne – mišje perspektive, ki se v izbrani motiv navadno zazre s cestnega jaška. Vsaka fotografija je opremljena z geo-koordinatami in natančno didaskalijo, ki pojasnjuje, kaj fotografija prikazuje in katere

ustanove in društva delujejo v hiši, objavljeni na fotografiji. Na naslovnici lahko preberemo, kaj vse je fotograf ustvaril, Jurij Paljk pa je prispeval zapis o Vogričevi ustvarjalni izraznosti.

Vsebinsko je Koledar večplastna poljudnoznanstvena publikacija, ki lahko ponudi nekaj zanimivega branja vsakomur, ki bo zbornik, ki skupno šteje 291 strani, vzel v roke. V njem so objavili 60 člankov ter pesmi, ki sta jih prispevala Majda Artač Sturman in Vladimir Kos. Vsebinsko je koledar razdeljen na trinajst sklopov. Iz prvega sklopa z naslovom *Cerkev in verska vprašanja* lahko razberemo veliko skrb za delo z mladino in socialnim obrobjem. Pod skupnim naslovom *Narava, ekologija in zdravje* se vrstijo še kako aktualne teme o podnebni spremembi, o pomenu projekta o Trstu kot mestu znatnosti, ali o naravnih znamenitostih Doberdobskega in Prelosnega jezera, ki lahko postanejo tudi močan adut za turistični razvoj. Prav zanimiva in po svoje izizvalna sta članka o psihosocial-

nih problemih ostarelih in o delovanju Sklada Mitja Čuk. Trije članki so zbrani v sklopu *Dežela FJK in narodno vprašanje*. Zapis o minulih občinskih volitvah ima predvsem valenco kronike, članek o novem volilnem zako-

ni in posledicah, ki jih bo imel za našo narodno skupnost, je vreden poglobitve. Zelo zanimivo je branje eseja o stanju slovenske manjšine na Hrvaškem. *Gospodarske teme* osvetljujejo zad-

nje reforme zadružnih bank pri nas, kar je privedlo do združitve ZKB in Zadrudne banke Doberdob – Sovodnje, a tudi katere možnosti se odpirajo z novimi infrastrukturami na Proseku in v bregu pod kraškim robom oz. kakšen potencial pomeni avtohtona vinska sorta rebula za Brda in Vipavsko dolino. *Zgodovinske teme* prinašajo res pester prerez, saj osvetljujejo obdobje prazgodovine s predstavitev zakladov Mušje jame pri Škocijanu, razmere ob prihodu Langobardov in kako je bilo organizirano reševanje ljudi iz turškega ujetništva. Filozofsko-zgodovinski je članek, ki pojasnjuje prepletanje slovenskega katoliškega in verskega vprašanja. Izredno jasna in povedna sinteza je namenjena 100-letnici konca prve svetovne vojne, 70-letnica Nove Gorice pa je priložnost za zapis o idejnem snovalcu te gradnje, prof. Zdravku Jelinčiču. Tudi sklop *Književnost, šolstvo in etnografija* predstavlja več manj znanih tem. Izvemo na primer, da se je sam Napoleon navduševal nad romanom 'Janez Žbogar', ki je izšel pred 200 leti, ali pa da si je primorski duhovnik in literarni urednik GMD, Bele, dopisoval s pisateljem in koroškim duhovnikom Francem Ksaverijem Meškom. Izvemo tudi, da se je za psevdonimom Utva, ki ga zasledimo pod mnogimi zborovskimi skladbami, skrivala pesnica Ljudmila Prunk, ki je živela tudi v Trstu. Marsikaj o slovenski prisotnosti v Trziču je bolj jasno, ko preberemo spomin na tam-

kajšnje slovensko šolo. Etnografska zapisa pa nam predstavljata posebne verze za pirhe iz Podljudbinja in hišna znamenja pri Banjih. V sklopu *Jubileji dogodki in obletnice* se zamislimo nad tem, kako je Južna železnica pred 160 leti spremenila naš svet, kakšno socialno in vzgojno vlogo ima že 140 let vipavsko gasilsko društvo oz. koliko je še aktualno žensko vprašanje ob 120-letnici izida Slovenke - prve ženske revije pri nas. Pravi scenarij za napeto zgodbo pa si naslikamo ob branju bogatega življenja 90-letnika dr. Bonuttija. Koledar vsako leto svoje strani namenja tudi *Sporinskim zapisom* in se tako poklanja vsaj nekaterim osebam, ki so bile v našem zamejskem prostoru še posebej aktivne oziroma so sodelovale z GMD. Pri tem so uredniki Marija Češčut, Majda Cibic in Marko Tavčar upoštevali datume smrti in tako objavili spominske članke o Savu Ušaju, Marjanu Slokarju, Rozaliji Simčič Lojk, s. M. Kristini Bajc, Pavlu Bračku, Remu Devetaku, Martinu Krannerju, Nadi Martelanc, Lojzetu Tulu, Kristjanu Debelisu in Viljemu Černu. Ustaljena navada je tudi, da koledar objavlja poročila o *Delovanju Mohorjevih družb* iz Celja, Celovca in same Gorice, kar omogoča razumevanje okoliščin, v katerih sestrsk družbe delujejo. Zadnji del zbornika objavlja kroniko in poročila o delovanju raznih ustanov in društev. Te strani lahko banalno beremo kot naštevaje pobud in prireditve, ki so jih izpeljali v Kulturnem centru

Lojze Bratuž ali v nizu Pod lipami, pri Zvezi slovenske katoliške prosvete na Goriškem ali Slovenske prosvete na Tržaškem oz. pri ZCPZ iz Trsta ali Gorice, v rojanskem Marijinem domu ali pri SCGV Emil Komel, v Mladinskem domu ali pri skavtih, lahko pa tudi pri tem odkrivamo kako velik ustvarjalni in poustvarjalni potencial vlagajo naši ljudje v to ljubiteljsko kulturno delovanje, kar ni le odraz osebnega veselja gledaliških igralcev, zborovodij in pevcev, glasbenikov in njihovih mentorjev, voditeljev in društvenikov, ampak odraža tudi neko širšo, kolektivno zavest o pomenu prosvetnega delovanja, ki resnično pomeni prvi okop pri ohranjanju narodne zavesti, jezika in kulture. Te strani so zanimive tudi kot kronika, ker je koledar lahko tisti prvi vir, ki raziskovalca napoti na pravo sled, ko želi poglobiti kako temo.

Izredno dragocena sta tradicionalna končna prispevka v Koledarju. Raziskovalka SLORI-ja Norina Bogatec je zbrala zelo povedne statistične podatke o *Izobraževanju v slovenskem jeziku v Italiji* v minulem šolskem letu, medtem ko je knjižničarka Ksenija Majovski uredila *Slovensko bibliografijo v Italiji za leto 2016*. To je Koledar GMD za leto 2018. Bogate vsebine, ki bralcu ponujajo nešteto malih zgodb naših krajev in ljudi. Poznanje te krajevnega zgodovine, pojavov in razmer pa nam omogoča, da lahko bolje razumemo tudi širše dogajanje in svet, v katerem živimo.

LT

V Knjižnem središču v Trstu

Izvrsten večer z odlično gostjo Bernardo Fink

Center za evropske študije in Tržaško knjižno središče sta na srečanju v Trstu v četrtek, 22. februarja 2018, imela v gosteh mednarodno znano operno pevko Bernardo Fink. Srečanje je doživelo izreden uspeh, saj je kljub slabemu vremenu množica poslušalcev do zadnjega kotička napolnila prireditveni prostor.

Polna dvorana obiskovalcev je dokazala, da je operna pevka Bernarda Fink izredno zanimiva gostja. S pevko se je pogovarjala prof. Neva Zaghet, ki se je dotaknila zanimivih tem iz njenega življenja: od odrasčanja, kako je potekala njena poklicna glasbena pot, pa do njenega doživljanja slovenske kulture v tujini. Dogodek je uvedel krajši dokumentarni film v režiji Marka Manina, v katerem sta bila zaobjeta glasbena kariera in življenje slavne operne pevke.

Bernarda Fink (1955) se je rodila v slovenski družini v Buenos Airesu v Argentini. Pevsko izobrazbo je prejela na Visoki šoli za umetnost gledališča Colón, kjer je tudi nastopala kot mezzosopranistka. Bernarda Fink je izredno zadovoljna, da lahko s svojim glasom posreduje poslušalcem to, kar so napisali genialni skladatelji. Ko se je učila, se ji je zdelo neverjetno, da iz papirja-notnih zapisov lahko nastane tako čudovita ustvarjalna moč. Zaveda pa se, da, če note ne dobijo pravega izvajalca, ki jih vrhunsko predela v zvok, ostanejo mrtev papir. "Glasba je skrivnostni svet, ki odpira nova vrata, stike, povezave. Ko se skrivnostni svet glasbe poveže s posameznikom notranjostjo, so lahko rezultati osupljivi", trdi mednarodno uveljavljena glasbe-

nica.

Bernarda Fink pri nastopanju izredno uživa in je prepričana, da nikakršen posnetek ne dopolni koncerta na odru. "Ustvari se tišina in kar naenkrat nastane nekaj nepopisnega", je občuteno povedala.

Njena mlajša sestra Veronika je tudi operna pevka; zdaj živi z družino v Miamiu, brat Marko Fink, tudi svetovno znan pevec, pa že nekaj let živi v Sloveniji in s sestro Bernardo včasih tudi stopi na oder v pevskem duetu. Vse kaže na to, da Finkovi izhajajo iz glasbene družine, medtem ko je Bernarda razkrila, da nihče ni sploh načrtoval, da bi se kdaj ukvarjali s petjem, in so po obveznem šolanju ubrali drugo študijsko pot. Bernarda Fink je študirala vzgojne vede, in ko je bila že na koncu četrtega letnika, se je odločila, da se poglobi v glasbeni svet. "Mozartove arije so mi čisto zmešale glavo", je rekla in se zato odločila za študij na pevski šoli gledališča Colón. Kljub temu da je že nastopila v najpomembnejših in največjih koncertnih hišah na svetu, ostaja za Bernarda Fink največje gledališče le Teatro Colón. Mogočnost tega gledališča je pevko že v mladosti popolnoma prevzela. Po šolanju je šest let službovala v opernem zboru gledališča Colón.

Finkova je omenila, da je bila njena družina številna in razmere niso bile vedno najboljše, kljub temu se ji je z delom in trudom

Fink. Gostje so prisluhnili Mozartovi ariji *Parto*, *Parto* iz opere *La clemenza di Tito*, sledil je odlomek Brahmsovega Liederja *Liebestreu* ter nazadnje Schubertov *An die Musik*.

Njen glasbeni repertoar je širok in sega od stare glasbe do del so-

uspelo povzpeti na vrh klasične glasbe.

Prijeten pogovor s pevko je spleta-taktirko poslušanje posnetih glasbenih vložkov Bernarde

sdna, z Orkestrom Bavarskega radia, orkestroma iz Clevelanda in Filadelfije, z Evropskim komornim orkestrom in tudi z najboljšimi baročnimi orkestri pod taktirko dirigentov, kot so Blomstedt, Muti, Gardiner, Gergiev, Harnoncourt, Jacobs, Jansons, Muti, Norrington, Pinnock in še bi lahko naštevati.

O obsežnem umetniškem repertoarju priča bogata in s številnimi priznanji nagrajena diskografija. Njeni posnetki so prejeli mnogo nagrad, med njimi Grammy, nagrado Gramophone, Diapason

dobnih skladateljev 20. stoletja. Bernarda Fink je razkrila, da sodi glasba Johanna Sebastiana Bacha med njene največje ljubezni, kljub temu da je za njeno izvajanje potrebna velika natančnost. V sedanjem življenjskem obdobju se raje odloča za Mahlerjev romantični repertoar. V določenem obdobju je zelo rada prepevala tudi Händla. Prizna, da njen glas ni prav primeren za Verdijevo glasbo.

Kot pevka, ki je poznana po svoji vsestranskosti, redno sodeluje z Orkestrom Londonske filharmonije, Dunajskimi in Berlinskimi filharmoniki, Orkestrom Češke filharmonije, Danskim kraljevim orkestrom, s Staatskapelle iz Dre-

d'Or in številna druga priznanja. Bernarda Fink pravi, da trenutno noče več snemati, kajti izdala je že več kot 50 albumov. Moderatorka večera je predločila, da si večkrat ne predstavljamo, kakšno veliko žrtvovanje stoji za pomembno kariero. Operna pevka je pojasnila, da "nihče nas ne prisili, da to počnemo, zato naše delo ne bi imenovala žrtve. Vsaka služba ima lepe in težke stvari. Vsekakor moramo biti zelo pozorni na zdravje, strogo pozorni, da se pred koncerti ne prehladimo". Bernarda Fink je povedala, da se pred nekaj desetletji operne pevke dan pred koncertom sploh niso pogovarjale, imele so s seboj zvezek, v katerega so zapisovale

stavke. Danes pa ta sistem ni več v rabi. Nekoč so se pevke celo zavestno odpovedale, da bi postale matere; Finkova pravi, da je danes pevska kariera doživela bolj naraven pristop, tako da skoraj vse njene kolegice, kot tudi ona sama, so si ustvarile družino z otroki. Bernarda Fink deluje kot velika, zadržana dama, tuje ji je vsako nastopanje v smislu kake "prime donne". Kljub temu priznana pevka trdi, da ji trema še včasih nagaja. "Trema je vedno. Smo ljudje in nismo stalno na 'višini', včasih se moramo naučiti, da si odpustimo in se prepričamo, da ni vsak dan najboljši. Prizadevati pa si moramo, da kar največ damo od sebe".

Med raznimi koncerti, na katerih je Bernarda Fink nastopila skupaj z bratom Markom Finkom, velja omeniti koncert, ki je bil v vladni palači v Rimu. To je bil koncert, ki sta ga Italija in Avstrija poklonili Sloveniji, ko je ta predsedovala Evropski uniji. Bernarda Fink pa je še posebej navezana na odmevni dunajski božični koncert "Christmas in Vienna", na katerem so že nastopili najboljši svetovni pevci, kot so Pavarotti, Domingo, Carreras. Ob tej priložnosti je operna pevka zapela tudi znano Sveto noč v slovenščini ter koroško božično pesem, ki jo še danes poje na cerkvenem koru v Svečah na Koroškem. Glasbenica pravi, da je bila njena prva glasbena šola ljudska pesem. "Srednjeevropska glasba temelji na ljudskih melodijah. Ko poučujem na masterclassih, se mi študenje želijo predstaviti s težko opero; jaz pa jih takoj vprašam, naj mi zapojejo enostavno, ljudsko melodijo, kajti, če bodo to melodijo znali zapeti čisto in muzikalno, ne bo težav niti pri težki kompoziciji," je prepričana Bernarda Fink.

Iskrivo in brez dlake na jeziku je poslušalcem zapuala tudi turbobno zgodbo svojih staršev. Oče in mama sta živela in se izobraževala v Ljubljani. Oče je študiral pravo in je med drugo svetovno voj-

no želel stopiti v kraljevo vojsko proti okupatorju, a bila je razpuščena. Sodeloval je kot vaška straža in bil je pri domobrancih. Zaradi politične situacije so se starši 8. maja leta 1945 umaknili čez Ljubel. Oče in mati sta bila tudi tri leta v taboriščih v Italiji, tam sta se tudi poročila in rodil se jima je prvi sin. Pokazalo se je, da je njihova družina na črnem seznamu tistih, ki bi jih morali ponovno vrniti komunistični Jugoslaviji, zato so se odločili za beg v Argentino. Argentina je odprla vrata trem generacijam Finkove družine: prišli so stari starši, oče, mama in majhen otrok. Bernarda je odkrito povedala, da so njeni starši začeli iz nič graditi novo življenje. Ljubezen do Slovenije in zvestoba do slovenstva pa sta ostali kljub tragediji neomahljivi. Upali so v samostojnost Slovenije, kar so tudi dočakali. Doma je bil glavni jezik slovenščina, ob sobotah so se učili slovenskega pisanja in branja. Bernarda Fink se še danes občuteno spominja tudi bolečih spominov svoje družine, ko pomisli na sorodnike, ki so bili med vojno usmrčeni. "Mi smo živeli iz njihove zgodovine", je povedala. Bernarda Fink se čuti Slovenka in je obenem ponosna, da se je rodila v Argentini.

Priznana operna pevka se je v Ženevi spoznala z diplomatom Valentinom Inzkom, Slovincem iz avstrijske Koroške, poročila sta se in zdaj imata dva otroka. Na srečanju so tudi napovedali, da bosta Bernarda Fink in njen brat Marko nastopila 1. junija v mali dvorani gledališča Verdi v Trstu ob 70. obletnici Slovenske prosvete. To bo tudi enkratna priložnost, da bomo lahko prisluhnili imenitnemu pevskega duetu.

Gostja je popolnoma navdušila poslušalce s svojo uglajenostjo in iskrenostjo. Centru za evropske študije pa je z organizacijo tega dogodka uspel sijajen kulturni podvig.

Mar

Kratke

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec v razpravi o deželni avtonomiji

Državne institucije v Italiji in Sloveniji naj spodbudijo objavo in širše poznavanje poročila mešane komisije italijanskih in slovenskih zgodovinarjev ter kulturnikov, ki obravnava odnose med dvema narodoma v obdobju 1880-1956. Svoje sklepe je bilateralno delovno telo izdelalo že leta 2000, nato pa je ta pomembna študija šla nekoliko v pozabo. Dobro bi bilo osvežiti njeno poznavanje predvsem med mladimi, zato bi bilo potrebno razdeliti besedilo po vseh šolah, vsaj na območju meje med dvema državama. Predlog je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec ponovno izrekel v deželnem svetu med razpravo o statusu avtonomne Dežele FJK in o potrebi, da se zgodovina tega prostora bolje izpostavi tudi v šolskih/izobraževalnih programih. "Taka pobuda bi pomenila za našo deželo pomemben korak naprej v prizadevanju za boljše medsebojne odnose", je dejal Gabrovec, "saj je bila Furlanija Julijska krajina med glavnimi prizorišči vojnih spopadov prejšnjega stoletja, kar žal še vedno povzroča trenja, ki vedno na novo odpirajo stare rane in sovraštva, ki jih marsikdo rad zlorablja v politične namene. To je v popolnem nasprotju z naporji in plemenitim iskanjem novih prijateljskih odnosov, sožitja in medsebojnega spoštovanja, na katerih temelji pravi evropski duh", je še dejal Gabrovec. Mešana slovensko-italijanska komisija je bila ustanovljena na osnovi sklepa obeh vlad že leta 1993, svoje delo pa je končala in poročilo objavila leta 2000 s priporočilom obeh državama, naj se študija čim bolj promovira, še s posebno pozornostjo med študenti vseh starosti. "Strokovno in soglasno sprejeti dokument je lahko odlična osnova za mlade dijakke in študente, ki bodo lahko posamezna poglavja še poglobili in tako celovito spoznali zapletene odnose na tem območju", je še poudaril deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

"Prešernova vrečka"

V Trstu pripravljamo "Prešernovo vrečko" iz oranžne bombažne tkanine: "Prešernovo vrečko" lahko nosimo vedno s seboj in vanjo spravimo nakupe, knjige, revije ali karkoli vsak dan potrebujemo, da imamo ob sebi ob prostočasnih dejavnosti in na delovnem mestu. Na vrečki bosta tiskani besedi, ki sta povzeti iz pesmi Franceta Prešerna. Namen pobude je vzpodbujati okrog po svetu zanimanje za našo književnost, za našo kulturo, za naš turizem, za naše slovenske proizvode. Prodajna cena "Prešernove vrečke" je 7,90 evra. Izkupicek bo namenjen izključno v dobrodelnost, in sicer za dejavnost, ki bo pripomogla k razvijanju potenciala, talenta dijakinje, dijaka, učenke, učenca ali otroka iz otroškega vrtca. Za podrobne informacije pišete na spletni naslov: elenacerkvenic@gmail.com. Vabljeni vsi, da podpirate to pobudo. / Elena Cerkvenič

Mačkolje / Prireditve Pojte, zvonovi
Umetnost pritrkavanja

Gorenjci v okolici Bleda pravijo pritrkavanju nabijanje, Štajerci poznajo izraz trjančenje, potem so še izrazi pinkanje in klenkanje. V Bregu pa za pritrkavanje uporabijo izraz kumpenjanje. Ni naključje, da so v Mačkoljah organizirali pravi pritrkovalski večer, saj ravno tam že vrsto let redno deluje pritrkovalska skupina Turn, ki skrbi, da izročilo pritrkavanja ne bi potonilo v pozabo.

Srečanje, ki ga je priredilo Slovensko prosvetno društvo Mačkolje, je bilo 23. februarja 2018 v dvorani srenjske hiše. Predsednik društva Niko Tul, ki je tudi povezoval večer, je povedal, da prireditve poteka ob praznovanju dneva slovenske kulture. Izrazil je, da so zvonovi, ki so razpršeni po slovenskem prostoru, nosilci dragocene dediščine, kajti presegajo prvotno funkcijo vabila k cerkvenim obredom in molitvi; s pritrkavanjem postanejo glasbilo umetniškega ustvarjanja.

Za glasbeni uvod so poskrbeli ubrani pevci otroške pevske skupine z Ul'ce, ki jo vodi Breda Sosič. Mali pevci so dokazali, da jim petje v zboru lepo uspeva.

Kot že napovedano, je bila osrednja tema prireditve pritrkovanje. Gost večera, dr. Matjaž Ambrožič, župnik v Begunjah na Gorenjskem in kolavdator zvonov ljubljanske nadškofije, je predstavil zanimiv Slovar zvonjenja in pritrkavanja, ki je izšel novembra lani pri založbi Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Ambrožič, avtor številnih člankov in publikacij o zvonarstvu, je pri omenjeni publikaciji sodeloval kot soavtor. V tem izrazoslovnem slovarju je zajeta vsa literatura, ki je bila napisana v preteklih sto letih o zvonovih. Zabeleženi so različni pritrkovalski izrazi, ki jih uporabljajo na podeželju, v mestih in v različnih regijah. Opisani so tudi deli zvonov in oprema, ki služi pri zvon-

jenju. Slovar sega v celoten slovenski prostor, bodisi v Italijo, Avstrijo in na Madžarsko. Raziskave, ki so jih izvedli, so dokazale, da vsaka dekanija ima neki svoj izraz glede zvonjenja in zvonov. Slovar vsebuje tudi angleško - slovenski slovar, kjer so najbolj pomembni izrazi prevedeni v angleščino. "Pomembno je, da se lahko pred tujim svetom pokažemo kot Slovenci s tem po-

Dr. Matjaž Ambrožič (Foto RAI)

sebnim izročilom pritrkavanja", je ponosno povedal gospod Ambrožič. V obdobju obeh svetovnih vojn so za vojne namene zvonike opu-

stošili in potreba po izdelavi novih zvonov je bila precejšnja. Po drugi vojni so lahko župnije izbirale med bronzastimi in železnimi zvonovi, ki so bili cenejši. Poslušalci so na srečanju izvedeli, da se je v Sloveniji v zadnjih štiridesetih letih končalo ročno zvonjenje, saj so ga nadomestile električne naprave. Danes v Sloveniji obstajajo zvoniki, ki so še od druge svetovne vojne brez zvonov.

"Ko se odločamo za izdelavo novih zvonov, se moramo odločati tudi, kakšno zvonjenje jim spet dati: ali umirjeno ali neumirjeno zvonjenje", je pojasnil mojster zvonov. V ljubljanski nadškofiji je po tradiciji prevladovalo umirjeno zvonjenje, ki so ga v deželo Kranjsko prinesli zvonarji iz Furlanije. V nemški govorečih področjih je pa ustaljeno neumirjeno zvonjenje.

Med pogovorom so se predstavili tudi mladi pritrkovalski pritrkovalske skupine Turn iz Mačkolj, ki so na pritrkovalskih ceveh usklajeno

ustvarili nekaj melodij. Mlado pritrkovalsko skupino vodi Martin Tul, sestavljajo pa jo Ivan in Maja Devetak, Luka Lončar in Jakob Tul. Njihov nastop je občinstvo nagradilo z aplavzom.

V drugem delu večera je sledila še predstavitev anastatičnega ponatisa trijezične knjige Ivana Mercine *Slovenski pritrkovelec*, ki jo je uredilo, prevedlo in izdalo združenje Campanari del Goriziano. Knjiga je bila iz slovensščine prevedena še v italijanski in furlanski jezik. Društvo pritrkovalci iz Goriške je nastalo z namenom ohranjanja, ovrednotenja in širjenja večstoletne tradicije pritrkavanja, ki je na Goriškem še vedno prisotna. O ponatisu knjige sta spregovorila Andrea Nicolausig, predsednik društva pritrkovalcev iz Goriške, in podpredsednik Giacomo Pantanali.

Po njunih besedah je bil prevod Mercinove knjige v ostala deželna jezika nujno potreben, kajti publikacija je kot taka edinstvena. Ivan Mercina se je rodil leta 1851 v Gočah na Vipavskem v glasbeni družini. Posvečal se je cerkvenemu

petju in orglanju. Študiral je na goriškem učiteljski, kjer se je največ posvečal glasbi. Služboval je kot učitelj v Istri, na Tržaškem in Goriškem. Že v otroških letih se je ukvarjal z zvonovi in bil daleč poznan kot najboljši pritrkovalec v Vipavski dolini in kot najboljši zvonoslovec na Slovenskem. Goriški knezonadškof in metropolit Francišek Borgia Sedej ga je imenoval za kolavdatorja zvonov goriške nadškofije. Mercina je zvonovom namenil kar nekaj publikacij in priročnikov. Pri zapisovanju pritrkovalskih melodij se je odločil za metodo s številkami. Opustil je tradicionalni glasbeni notni jezik, ker ga preprosti ljudje na podeželju niso poznali.

Navzoče je s svojo prisotnostjo počastil tudi predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj. Pitrkovanje je glasba, ki je na slovenskem etničnem območju znana že več kot 600 let, obstaja okoli 400 melodij, snujejo pa tudi nove. Novi publikaciji bosta v podporo novim generacijam pritrkovalcev in raziskovalcem.

Metka Šinigoj

DSI / Prešernova proslava z razglasitvijo nagrajencev 46. literarnega natečaja Mladike

"Kultura je skupek vrednot in bogastvo duha"

Društvo slovenskih izobražencev je združilo Prešernovo proslavo s podelitvijo nagrad 46. literarnega natečaja revije Mladika in 43. priznanja Mladi oder. Za glasbeni uvod je z ubranim petjem poskrbela Fantovska skupina Devin Nabrežina pod vodstvom Mirka Ferlana, slavnostni govornik pa je bil prof. Adrijan Pahor.

Spregovoril je o dnevu kulture kot velikem prazniku, kot dnevu potrditve nad veličino slovenske ustvarjalnosti in spominu na velikega Prešerna, ki je znal s svojo občutljivostjo preliti vrenje duha v zibelko slovenskega jezika in ga povzdigniti na raven ostalih evropskih jezikov. Vprašal se je, kakšno vrednost ima danes ta praznik za vsakega izmed nas v dobi interneta, globalizacije in integracije. Ob osmem februarju je namreč skoraj nujno samoizpraševanje vesti – kako je s kulturnim barometrom našega naroda, ki je preživel vrsto stoletij brez politične suverenosti in je vse stavil na duhovno izročilo, ki je ohranilo njegovo identiteto? Kultura nas je pripeljala do velikega cilja,

do samostojnosti slovenske države, ki nas je zaznamovala v vseh človeških dimenzijah. Govornik je definiral kulturo kot skupek moralnih vrednot in bogastvo duha, ki ga je narodu uspelo ohraniti od prednikov, in vse, kar nam uspeva ustvariti danes. Poleg svobode je jezik naj-

našo poštenost, delavnost in ljubljenost. Končal je s tem, da je slovenstvo nezamenljiva vrednota. Če bomo imeli radi sebe, bomo lahko imeli radi tudi druge.

Urednica Nadia Roncelli je nato prebrala zapisnik komisije 46. literarnega natečaja Mladike, ki je obravnavala 69 prispevkov v

vele Boža Rustje, Bernadette Pojbič, Mojce Petaros, Viktorja Cara in Tadeje Krečič Scholten. Za poezijo je prvo nagrado prejela Marija Švajncar iz Maribora, drugo Lev Detela z Dunaja, tretjo pa Dare Gozdnikar iz Celja. Komisija priporoča za objavo še cikel pesmi Stanke Devjak, Mateja Grudna, Metke Kacin Beltrame in Bojane Dancu Don. Odlomke novel in pesmi so prebrali člani Radijskega odra Nejc Kravos, Marjetica Puntar, Manica Maver, Marijan Kravos in Tomaž Susič.

Nagradili so tudi udeležence v okviru 43. natečaja Mladi oder, ki ga razpisujeta Slovenska prosveta in Zveza slovenske kulturne prosvete za dosežke na ljubiteljskem gledališkem področju. Nagrado so prejeli: OŠ F. Milčinski s Katinare, OŠ A. Gradnik s Cola, Društvo Marij Kogoj, Lutkarji iz Devina, gledališka skupina SKK, Mladinska gledališka skupina Tamara Petaros z Opčin, otroška skupina Radijskega odra in Mala gledališka šola Matejke Peterlin.

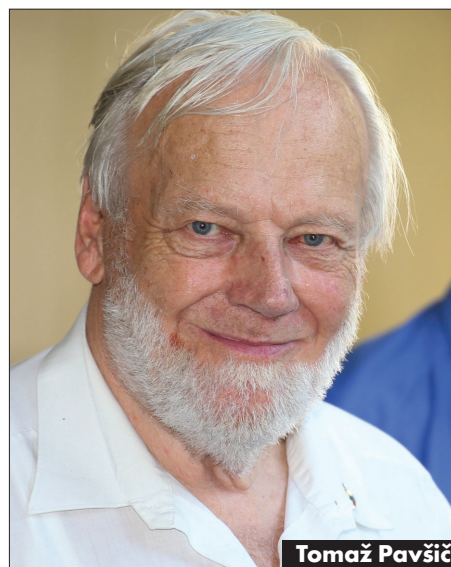
Foto damij@n

Društvo Rojanski Marijin dom / Dan slovenske kulture
Ta praznik naj bo slovenski!

Društvo Rojanski Marijin dom je pod pokroviteljstvom Slovenske prosvete priredilo v domačem kulturnem hramu na ulici Cordaroli Proslavo ob dnevu slovenske kulture. Pri dogodku sta sodelovala Klub Prijateljstva in Glasbena matica. Praznovanju dneva slovenske kulture se v Rojano nikakor ne morejo odreči. Brez kulture, trdijo prireditelji, ni prepoznavnega naroda. To

še kako velja danes, ko se je etnična podoba tega nekoč izrazito slovenskega tržaškega roba globoko spremenila. Kot nam je povedala predsednica društva Rojanski Marijin dom Dorica Žagar, so bili pristojni društva že tudi naprošeni, naj vsebino Prešernove proslave prikroji-jo tudi na tak način, da bi se praznika lahko udeležili italijanski prebivalci Rojana. "A to se preprosto ne da", nam je povedala predsednica. Ro-

jančani se tako trdno držijo slovenske besede in izročila. Sodelovanja z večinskim narodom se nikakor ne branijo, prej obratno! A določena tradicija mora ostati taka, kot je vedno bila: slovenska! Uvodoma je zadonela slovenska himna, ki jo je zapel Obrtniški mešani pevski zbor Notranjska. Gostujoči pevski sestav je nato nastopil s nizom slovenskih skladb. Sklepni del programa so prireditelji zaupali oktetu Raskovec z Vrhnike. Glasbeno kuliso sta obliko-

Tomaž Pavšič

vala tudi gojenca Glasbene matice, pianist Federico Cossettini in kitaristka Mateja Martini. Praznik slovenske kulture je za Rojančane tesno povezan s slovensko pisano besedo. Majda Cibic je tako občinstvu predstavila globoko izpo-vedno poezijo tržaškega besednega umetnika Ivana Tavčarja, ki je tudi sam nastopil pred občinstvom. Prireditelji so v

svojo sredino letos povabili prvega konzula samostojne Slovenije v Trstu Tomaža Pavšiča. Gost se je v slavnostnem nagovoru dotaknil različnih tem, vezna nit katerih je bilo vsekakor domoznansko in narodnozavedno izhodišče. Omenil je vrsto velikih slovenskih mož, ki so s svojim delom krojili pojem slovenstva, npr. general Rudolf Maister in naš Boris Pahor. Praznik slovenske kulture pa je opredelil za ključni vsakoletni trenutek našega naroda, ko se vsi Slovenci ne glede na geografsko pripadnost čutimo del enotnega telesa.

Marko Manin

Dve pestri srečanja v Devinu

Kulturna pomlad v Prešernovem duhu

Kar dva zobozdravnika sta se v soboto, 17. februarja, pomešala med otroke, ki so s svojimi starši prišli na sedež devinskih zborov, da bi prisluhnili pravljici o tem, kako je medved zobozdravnik popravil zob verigici. Prisluhnili sta pravljici, ki jo je zelo lepo podala Barbara Fužir, še prej pa sta skupaj z otroki izvedela, kako taka pravljica nastane. Izvedela sta, da se pisateljica – pravljčarka Miroslava Leban in slikarka in ilustratorka Vesna Benedetič zelo boji zobozdravnikov in da sta se tudi zato odločili, da pišeta in slikata o tem, saj se ve, da pravljice pomagajo premagovati strahove. Zobozdravnika, prisotni starši in otroci pa so tudi izvedeli, kako nato v tiskarni nastane knjiga in lahko gre med ljudi, da jo preberejo in tako izvejo, kako medved, ki je v gozdu odprl zobno ambulanto, ukrepa in nastopa, da pomaga živalicam, da se ne bojijo.

Tudi otroci zbora Ladjica, ki so pod vodstvom Olge Tavčar in ob klavirski spremljavi Marij Maver avtoricami in obiskovalcem zapeli v pozdrav, so radi priznali, da se tudi sami bojijo, ko morajo

k zobaru, a ta strah je lažje premagati, če nato grejo na sladoleđ, kar sicer priporoča tudi sam zobozdravnik.

Niz prireditev ob kulturni pomladi, ki jih prirejajo MoPZ Fantje izpod Grmade, Otroški pevski zbor Ladjica in Devinski mladinski krožek, se je nato nadaljeval naslednjega dne s Prešernovo pro-

je nagovorila Svetlana Brecelj, ki je povezovala program in ga postavila v kontekst praznovanja dneva slovenske kulture. Zaradi bolezni je žal odpadlo *Srečanje med Dantejem in Prešernom*, ki so ga pripravili dijaki tretjega razreda klasične gimnazije iz Trsta. Na oder pa so stopili člani skupine KUD Greški kozli, ki sta jim

slavo. Pevsko dobrodošlico je podal združeni zbor Fantov izpod Grmade in Fantovske skupine Devin - Nabrežina, ki je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel Vrabčevu *Zdravljico*. Obiskovalce

duša in srce Matej Gruden – Keko in Iztok Cergol, ob njiju pa so na odru doživeto nastopali še Štefan Švagelj na kontrabasu, Marko Matietti na bobnu in Marko Hrvatini na kitari.

Matej Gruden je v Prešernovem duhu uvedel koncert z Orglarjem in izpostavil sklepni verz *'pusti peti mojga slavca, kakor sem mu grlo ustvaril'*. Prepletale so se nato recitirane in pete avtorske pesmi samega Mateja Grudna, ki je tudi dal napev za uglasbitev znanega soneta Iga Grudna *V nabrežinskih kamnolomih*, glasbene priredbe pa so avtorsko delo Iztoka Cergola in Mira Tomassinija. Od pesmi do pesmi, nekatere so nastale v nabrežinskem narečju, nas je skupina opozarjala na aktualne in pereče probleme naše družbe, manjšine in ožjega okolja. Vsakdo je v ironičnih domislicah in lirčnih verzih našel izzivalne misli, ki so nam lahko v premislek ali spodbudo. Vsekakor smo doživeli lep večer, ki se je nato lepo nadaljeval s prijaznim druženjem in pogovorom med prisotnimi. Niz pobud se je nadaljeval v soboto, 24. februarja, dopoldne, ko so se v prostore devinskih zborov vrnili otroci, da bi se udeležili slikarske delavnice, ki jo je vodila Vesna Benedetič. Res je to risarsko srečanje z ilustratorko lepo uspelo. Skupina otrok različnih starosti je spoznavala predvsem dve tehniki. Mlajši so se odločali za barvne svinčnike, starejši pa so odkrivali izrazne možnosti akvarela. Tema pa je bil medved zobozdravnik in seveda tudi druge živali ali krajina, ki jo zna ustvariti otroška domišljija.

Vse pa devinski prosvetni delavci vabijo na gledališko predstavo *Leto šlagerja*, ki bo na vrsti v nedeljo, 11. marca, ob 17. uri.

LT

Obvestila

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 4. 3., v Marijinem domu, v ul. Risorta 3: začetek ob 16. uri v domski kapeli; vabljeni vsi Marijini častilci.

Duhovna priprava na Veliko noč (trenutek pavze za sprostitev in razmislek) pod vodstvom g. Karla Bolčine bo v sredo, 7. 3. 2018, v zavodu šolskih

sester, ul. delle Doccie 34: ob 16. uri sv. maša, nato postna misel; Vincencijeva konferenca vabi vse, ki čutijo potrebo po globljem doživljanju vere. Področni svet za Trst in Milje vabi na **postno predavanje dr. Primoža Krečiča**, stolnega župnika v Kopru, z naslovom *Skušnjave nas naredijo budne*, v četrtek 15. marca, ob 19.30 v domu Jakoba Ukmarja v Šklednju, ul. Panebianco.

Slovenski RAI odslej tudi na spletu!

www.rainews.it/fvg-tdd je naslov, na katerem bomo odslej lahko tudi na svetovnem spletu spremljali dogajanje pri nas in po svetu Deželne sedeže RAI v slovenščini. Od srede, 21. februarja, namreč naši kolegi s slovenskega sedeža pripravljajo tudi spletno stran, ki bo obogatila ves naš medijski prostor. Da gre za pomembno zadevo, je potrdil s svojo prisotnostjo v Trstu sam direktor deželnih sedežev RAI Vincenzo Morgante, ki je za to priložnost prišel v Trst, ko si je tudi ogledal čisto svežo spletno stran v slovenščini. Morgante je med drugim zlasti poudaril, da je naša dežela - kar zadeva družbo RAI - med prvimi na vsedrjavni ravni, ki je svojo ponudbo razširila tudi na elektronske medije. Zlasti pa je vesel, je še dejal, zaradi ovrednotenja slovenske prisotnosti v okviru javne radiotelevizije.

JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

ZVEZA SLOVENSKE KULTURNIH DRUŠTEV V ITALIJI

ZVEZA Cerkvenih pevskih zborov - Trst

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - Gorica

vabijo na

koncerta v okviru zborovske revije

PRIMORSKA POJE 2018

v petek, 2. marca, ob 20. uri

Marijin dom, ul. Risorta v Trstu

ter

v soboto, 3. marca, ob 20. uri

cerkev sv. Marije Magdalene v Bazovici

Ob 70. obletnici Slovenske prosvete Vrsta zanimivih kulturnih dogodkov

Na novinarski konferenci Slovenske prosvete, 20. februarja, je njen predsednik Marij Maver predstavil vabljen niz dogajanj ob 70. jubileju omenjene ustanove. Razni dogodki bodo potekali skozi celo leto. Maver je povedal, da se je Slovenska prosveta prijavila na deželni Razpis za financiranje celovitih programov in pobud za ovrednotenje in širitev rabe slovenščine s projektom, namenjenim 10. obletnici vstopa Slovenije v schen-

gensko območje. Dežela je njihov projekt, ki nosi naslov *Brez meja*, tudi sprejela in financirala polovično vsoto celotnega zneska, ki znaša 50.000 evrov. Osrednji dogodek, ki so ga na tiskovni konferenci še posebej izpostavili, bo v samem tržaškem mestnem jedru. Gre za koncert v mali dvorani Victor de Sabata v gledališču G. Verdi, na katerem bosta nastopila svetovno znana mezzosopranistka Bernarda Fink in njen brat basbarito-

nist Marcos Fink ob klavirski spremljavi Anthonyja Spirija. Pevca bosta ponovila koncert, ki je bil 8. februarja letos izveden v Slovenski filharmoniji v Ljubljani z nekaterimi dodatki. Vstop na koncert bo prost, zainteresirani si bodo morali priskrbeti le vabilo. Drugi del projekta predvideva izid knjige Milana Gregoriča z naslovom *Evropa vstani in obstani*. Predsednik Prosvete je označil publikacijo kot vsebinsko dobro in zanimivo, med drugim je navedel, da se knjiga pogloblja

v Evropo, migrante in verstva, ki se pojavljajo v Evropi. Publikacija bodo delili brezplačno; ob njenem izidu pa bodo organizirali skozi celo

ka Patricija Šulin.

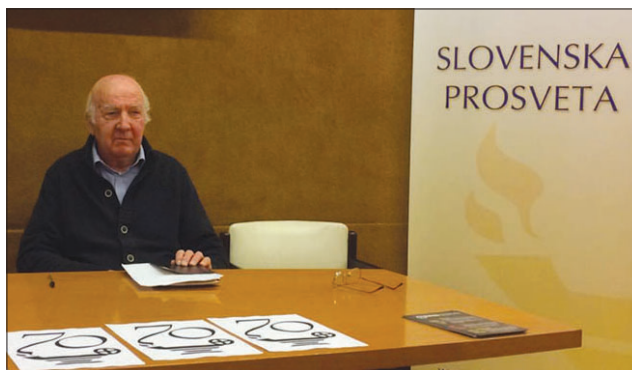

Foto Marko Manin

leto več predstavitev. Na tržaški predstavitvi, ki bo v Peterlinovi dvorani 5. marca, bo prisotna evropska poslan-

ka Patricija Šulin. Omenjeni projekt *Brez meja* šteje 18 partnerjev, ki jih sestavljajo nekatera društva, ki so člani Slovenske prosvete, in še drugi partnerji. Med temi so tudi Zveza slovenskih športnih društev v Italiji, ki bo v sklopu tega projekta or-

ganiziralo srečanje z mladimi.

“Slovenska prosveta je bila ustanovljena 1. avgusta leta 1948 kot odsek Slovensko socialno-krščanske zveze. Leta 1950 je bil že prvi občni zbor Slovenske prosvete. Danes je naša organizacija tako razvejena in ponuja tudi drugo, kar presega ljubiteljske dejavnosti”, je izjavil predsednik Maver med predstavitvijo zgodovinskega pregleda. Med tiskovno konferenco so predstavili tudi nov jubilejni logotip ob 70. obletnici delovanja, ki ga je oblikoval Matej Susič.

Marko Manin

Zadnji večer Koncertne sezone Iz domače zakladnice 2017/2018 Revival z zamejskimi ansambli

V nedeljo, 4. marca 2018, ob 17.30 bo v Domu glasbe - Casa della Musica, v ulici Capitelli 3 v Trstu, na sporedu šesti in obenem zadnji večer Koncertne sezone *Iz domače zakladnice*, ki jo prireja Radio Trst A. Po petih izjemno uspešnih in odmevnih koncertih ob zvokih najpristnejše slovenske narodno-zabavne glasbe bo zadnji večer letošnje koncertne sezone, ki je dobil naslov *Melodije zelenih dni*, potekal v družbi zamejskih ansamblov. Prirediteljem je v čast, da so se na povabilo k sodelovanju pri tem posebnem projektu odzvali trije ne več delujoči ansambli, ki pa so pustili neizbrisni pečat v nedavni preteklosti in še danes sodijo med najbolj priljubljene v Bregu, na

Krasu in na Goriškem. To so ansambel Taims z Opčin, ansambel Pomlad iz Ricmanj in skupina Krucenal Band iz Doberdoba. Na revival večeru bomo skupaj podoživeli zlate čase zamejskih šlager, veselic in plesov ter prisluhnili avtorskim skladbam omenjenih ansamblov. Ansambel Taims, katerega večina članov prihaja z Opčin, je začel delovati leta 1969. Od srede sedemdesetih let dalje se je vse pogostejše predstavljal na šagrah in se osredotočal na narodno-zabavno glasbo. Z avtorskimi vižami, ki sta jih večino napisala harmonikar Janez Beličič in besedilopisec Saša Martelanc, so se večkrat udeležili števerjanskega in ptujskega festivala in vsakič odnesli prestižne nagrade. Od začetka

devetdesetih let dalje je ansambel Taims nastopal le občasno. Leta 2011, in sicer ob 40-letnici, je pri ZKP RTV Slovenija izdal zgoščenko z dvajsetimi avtorskimi skladbami. Izrecno za prihajajoči tržaški koncert je pevka ansambla Barbara Gropajc napisala nov valček z naslovom *Med biseri sreče*, ki bo 4. marca krstno izveden.

Ansambel Pomlad, katerega ustanovni člani prihajajo iz Ricmanj, je deloval od začetka sedemdesetih let do približno srede devetdesetih let. Bil je med najplodnejšimi ansambli, ki so svojčas igrali na šagrah, tako da je bilo njegovo ime zapisano dejansko na vsakem reklamnem plakatu. V ansamblu je več let igral harmonikar Bruno Bordon (1929-1999), ki je bil

zelo upoštevan tudi v vslovenskem prostoru; njemu se bomo poklonili na tržaškem večeru. V zadnjem desetletju svojega delovanja je ansambel Pomlad veliko igral tudi po Furlaniji in še dlje, saj je bistveno razširil repertoar na “liscio”, “latinoameriške” ritme in zabavno glasbo. Na koncertu v Domu glasbe bo ansambel Pomlad z igral nekaj avtorskih skladb svojih članov Bruna Bordona, Bruna Veronesija, Walterja Beta in Aleksija Jercoga, z aranžmaji Viljama Slavca.

Krucenal Band pa je za razliko od prejšnjih dveh zasedb ubral nekoliko različno glasbeno pot, saj so bili nastopi te skupine

Voditelja Aleksij Jercog in Maruška Gustin ter asistentka programa Nataša Ferletič

šansonjerskega in kabaretnega značaja. Prav v ta namen so se doberdobski glasbeniki posluževali sodelovanja čarodejev, igralcev in celo trebušnih plešalk. Po nekaterih njihovih avtorskih pesmih so v zadnjih časih spet segli člani skupine Blek Panthers in jih uprizorili na nedavnih uspešnih glasbenih šovih. V Trstu bo Krucenal Band segel po nekaterih manj znanih avtorskih skladbah Vil-

Nataše Ferletič vodila glasbeni urednik Aleksij Jercog in sodelavka Maruška Gustin.

Interesenti si lahko zagotovijo brezplačen vstop na koncert tako, da pokličejo na telefonski številki +39 040 7784358 ali +39 040 7784281 ali da napišejo email na naslov elektronske pošte programi.slo@rai.it ali da napišejo sporočilo na facebook stran Iz domače zakladnice.

Trst / V organizaciji Radijskega odra Tečaj lepe govorice za kultiviran govor

V našem okolju, kjer se vsak dan borimo za svoj narodnostni obstoj, moramo veliko truda vlagati v jezikovno vzgojo. Poleg poznavanja slovnicih pravil in urjenja v dobrem pisanju pa bi morali več pozornosti posvetiti tudi razvijanju kultiviranega govora. Kultivirani govorec je tisti, ki govori pravorečno, pa tudi jasno, razločno, primerno glasno, primerno hitro, s praviimi poudarki in intonacijo, govor člani s primerno dolгими in logičnimi premori. Skrb za jezik s posebnim poudarkom na zborni izreko je bila vsekakor eden

glavnih ciljev Radijskega odra iz Trsta, ki je nastal pred 71 leti kot igralska skupina tržaškega radia. V preteklosti je večkrat organiziral tečaje lepe govorice za otroke in odrasle, da bi vsem zainteresiranim nudil možnost, da se izobražujejo v pravorečnem, jasnem in smiselnem branju in govoru. Te tečaje so vodili številni izvedenci za govor iz Slovenije, kot so Ana Mlakar, Aleš Valič in Jože Faganel. Po nekaj letih, ko je organiziral samo tečaj za otroke, se je Radijski oder odločil, da ponovno priredi tečaj lepe govorice tako za

svoje člane kot za vse, ki bi se želeli izpopolnjevati na tem področju. Tečaj bosta tudi tokrat vodila ugledna izvedenca iz Ljubljane: profesor Jože Faganel, ki je že v preteklosti izvajal podobne tečaje tudi za Radijski oder, in igralec Pavle Ravnohrib. Tečajniki se bodo učili smiselnega branja in primerne interpretacije umetnostnih besedil ter spoznavali temeljna pravila pravorečja. Tečaj predvideva 9 srečanj, prvo bo na sporedu v ponedeljek, 5. marca ob 17.30. Za informacije in prijave lahko zainteresirani pišejo na elektronski naslov radijski@libero. it ali pokličejo na telefonsko številko 040370846 (Slovenska prosveta). Prijave zbiramo do 2. marca oz. do zapolnitve razpoložljivih mest.

Manica Maver

Katja Ferletič

TAKI SMO (29)

Volitve, hekerji in Anonymous: bodo cyber napadi vplivali na naše izbire?

Pred kratkim so italijanske tajne službe vladi predstavile poročilo o nevarnosti "cyber" oz. spletnih napadov, katerih namen je vplivati na javno mnenje volivcev. Računalniški hekerji po spletu širijo informacije, večkrat so to "fake news" ali pa osebni podatki političnih akterjev. Politične kampanje, ki širijo lažnive novice, in propaganda so izredno močno sredstvo za vplivanje na odločitve posameznikov in mnenjskih voditeljev in danes ciljajo na upravljanje javnih razprav, še posebno na spletnih družbenih omrežjih. "Fake news" niso dovolj močne, da bi ustvarjale nov način mišljenja, pač pa zelo učinkovito krepijo človeške predsodke in že obstoječe politične in kulturne ideale.

Širjenje lažnivih informacij sicer ni največja politična nevarnost: hujša sta kraja osebnih podatkov in napad na javne infrastrukture. Prejšnji teden so hekerji skupine Anonymous npr. napadli spletno stran političnega voditelja Lige Mattea Salvinija. Objavili so ponarejeno fotografijo Salvinija s praščijimi potezami, pisno napadli njegove politične izbire in predali javnosti več kot 70 tisoč osebnih e-sporočil pripadnikov njegove stranke. V Firencah je na isti način Anonymous napadel Renzija in pripadnike demokratske stranke, v Milanu pa se je znesel nad sistemom krajevnih ustanov Citta' Metropolitana. Anonymous je mednarodno gibanje aktivistov oz. internetni pojav, pri katerem sodelujejo posamezniki in množične spletne skupnosti, ki delujejo povsem anonimno za dosego zaželenega cilja. Gibanje je zaslovelo zaradi računalniških napadov na vladne, verske in razne podjetniške spletne strani. Pojav je nastal leta 2003 z objavljanjem fotografij ali komentarjev na webu, še posebno na spletnem forumu "4chan", kjer so pri objavi sporočila uporabniki lahko vpisali svoje uporabniško ime ali pa so nastopali brezimno kot "Anonymous". Vešči uporabniki portala so se začeli množično povezovati in skupaj boriti proti krivicam, še posebno za zaščito svobode mišljenja in izražanja misli. Njihov namen je nasprotovanje internetni cenzuri in nadzoru, zato je tudi njihovo delovanje največkrat usmerjeno v vlade, organizacije in družbe, ki jih obtožujejo poskusov cenzure. Konkretno delujejo na dva načina: na spletnih straneh in forumih objavljajo zaupne informacije, ki so jih pridobili z nezakonitimi informativnimi napadi na računalniške arhive, po drugi strani pa spremenijo ali začasno blokirajo delovanje nekaterih spletnih strani. Pripadniki Anonymousa, ki prihajajo s celega sveta, se virtualno združujejo na forumih in spletnih družbenih omrežjih, kjer ustvarjajo skupine in tajno organizirajo napade. Na spletnih straneh Facebook, Myspace in Youtube imajo ustvarjene uporabniške račune, po katerih ostajajo v stiku z

javnostjo. Njihova ideja in način delovanja ostajata vedno enaka, t. j. doseči zaželeni cilj brez razkrivanja svoje identitete. Poleg protestnih dejavnosti, ki jih izvajajo na spletu, se pripadniki organizacije srečujejo in delujejo tudi v realnem življenju. V javnih protestnih akcijah se prikažejo z masko Guyja Fawkesa, junaka filma V kot vroče maščevanje (V for Vendetta), ki temelji na istoi-menskem ilustriranem romanu. Fawkes je alegorija boja zoper diktature in zatiranje, ki ga vladni organi izvajajo nad ljudstvom; tovrstni hekerji se imajo za čistokrvne liberalce in anarhiste, ki jih ta junak predstavlja. Anonymous ima tudi uradno spletno stran, kjer si vsakdo izmed nas lahko kupi tudi njihovo majico ali pa se poveže na druge spletne strani, na katerih dobi znano masko.

Anonymous se ne bori samo proti cenzuram in nepravilnostim, v začetku leta 2015 je napovedal vojno proti ISIS-u in vsem terorističnim organizacijam. Glavni cilj vseh akcij organizacije je: "Nevtralizirati vsakogar, ki napada našo svobodo". Z besedami "vi ste virus, mi zdravimo" so napovedali brisanje računov na spletnih straneh, kot so Twitter, Facebook in e-pošte oseb, za katere sumijo, da so v povezavi z Islamsko državo. Prav tako napadajo spletne strani, ki širijo njihovo propagando, in iščejo informacije glede novih terorističnih napadov. Informatskih skupin, kot je Anonymous, je veliko. Ruske organizirane skupine hekerjev napadajo računalniške sisteme ministrstev, veleposlanštev in evropskih in ameriških medijev, korejski hekerji se znašajo nad finančnimi institucijami in kripto valutami, tisti iz bližnjega vzhoda kradejo uporabniške profile na družbenih omrežjih, angleži pa uporabljajo "kibernetsko orožje", s katerim si prilastijo industrijske, bančne ali druge poslovne skrivnosti.

Če dobro analiziramo, kateri so glavni cilji informativnih napadov teh organizacij, lahko mi, navadni smrtniki, mirno spimo, a le do določene mere. Zavedati se moramo, da imajo lahko vse nas pod kontrolo: naše tekoče račune, zdravstvene informacije, profile na družbenih omrežjih, lahko pogledajo, katere spletne strani obiskujemo, in si tako ustvarijo podrobno sliko o naših navadah, okusih, o nas. Širše gledano, pomislite, kaj bi se zgodilo, če bi hekerji napadli npr. sistem, ki urejuje semaforje v velikih mestih, elektrarne, kontrolne stolpe na letališčih, železnice, sisteme prečiščevanja vode. Veliko ljudi bi izgubilo življenje, nastala bi popolna panika. Tajne službe vseh držav morajo nujno poskrbeti, da ne bo nikdar prišlo do takih napadov. Postati bodo morale pametnejše in hitrejšje od hekerskih organizacij, in to tudi po volitvah, saj Matteo Salvini s praščijim obrazom gotovo ni najhujša nevarnost!

PRIMORSKI PRIIMKI (63)

BIZJAK

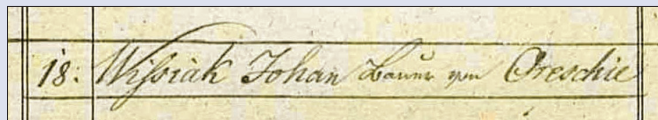
Eden najpogostejših priimkov v Sloveniji ima precej različic. Bizjak, Bezjak, Vizjak, Vezjak... Črki B in V sta se velikokrat nadomeščali oziroma zamenjevali. Ravno tako V in W.

Bezjaki so hrvaški kajkavci med Dravo in Savo. Tako piše že v 19. stoletju jezikoslovec Maks Pleteršnik. Kasnejši jezikoslovci pa so ta pojem razširili na vse prišleke iz dežel pod osmansko okupacijo ali begunce pred Turki iz balkanskih dežel. Dr. Pavle Merku' je menil, da nimamo enotne razlage priimka. Omenja sivo-bele platnene hlače narodne noše, ki so jih nosili ponekod v Sloveniji in na Hrvaškem ob Sotli in se imenujejo BIZE. Bizjak bi bil torej tisti, ki je nosil take hlače.

3108 Bizjakov, kolikor jih danes živi v Sloveniji, si zato ni nujno v kakršnemkoli sorodu. Bizjak je 16. najpogostejši priimek v Sloveniji, njegovo število pa rahlo upada. Po svetu živi še 340 Bizjakov v ZDA, 253 na Hrvaškem, 112 v Italiji, 80 v Avstraliji, 60 v Kanadi, po 30 pa še v Srbiji, Švici in Veliki Britaniji. Bezjakov je v Sloveniji 1428, Vezjakov 247, Vizjakov pa 279.

Na Primorskem, kjer je bilo priseljencev več kot v osrednji Sloveniji, je Bizjakov ogromno, 1207. Na Goriškem jih je največ, 883, kar pomeni, da je tu drugi najbolj pogost priimek.

Najdemo jih v različnih gnezdih, ki so med seboj

Janek Bizjak, Johan Wissiak, kmet na naslovu Oreschie 18, v franciscejskem katastru iz leta 1823. Kataster hrani Arhiv Republike Slovenije v Ljubljani.

blizu, pa vendarle niso med seboj povezana. Priimek Bizjak se prvič pojavi v virih leta 1433 v Špetru v Laškem (San Pier d'Isonzo), 1482 na Turjaku, 1490 v Ljubljani (Yban Besiack). Dr. Silvo Torkar navaja, da med leti 1498 in 1499 najdemo med Knežakom, Brkini in Ajdovščino vsaj 10 kmetov s tem priimkom ali vzdevkom (Besyakh, Besiackh ipd.).

V Brdih najdemo Steffana Vesiaka leta 1507, Kristjana Bisiaca pa stoletje kasneje. Mihaela Bizjaka (Wesiackh) najdemo 1507 v goriškem urbarju v Mirnu, kjer so bile njegove dajatve odmerjene nekaj manj kot običajno. Možno je, da gre za novo domačijo, ki jo je dobil prav prišlek in s tem postal Bizjak. Istočasno so bili davčni obvezniki Bizjaki še

Najbolj znani Bizjak je koprski škof. Dr. Jurij Bizjak je prevajal Sveto pismo in si pomagal s celo vrsto prevodov Svetega pisma na posebnem stojalu.

v naslednjih naseljih: Bukovica, Podturn (Gorica), Šempas, Podgora (Gorica), Skrilje in Stomaž, Laze pri Mrcinjah, Bilje, Gorica. Zanimivo, da je pisar priimek napisal v vseh primerih enako: Wesziackh. Le trikrat se je zmotil in izpustil črko Z. Bizjak velja za gorjanski priimek, saj je na Predmeji, Otlici in Kovku zelo pogost. Prvi naseljenec na gozdni planoti (1601) je bil ravno Štefan Bizjak, lovec iz Sv. Križa. Dve leti za njim pa je prišel še drugi naseljenec, Nemec Krapež. Čeprav vemo za ime Štefanovega pranečaka, pa vendarle ne moremo narediti rekonstrukcije vseh njegovih potomcev. Matične knjige so namreč ohranjene šele od leta 1766 naprej, v Lokavcu pa imamo krstno knjigo z vpisi Gorjanov od leta 1741 naprej. Vseeno pa lahko trdimo, da so vsi gorjanski Bizjaki sorodniki prvega naseljence Štefana. Drugi najstarejši Bizjak, za katerega imamo pisne dokaze, je bil Pavel (1685), verjetno

Štefanov nečak. Leta 1751 najdemo njegovo ime in ime njegovega sina Urbana v terezijanskem katastru kot

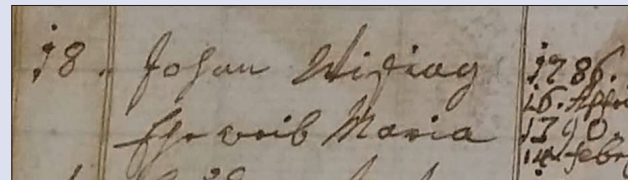
Tino Mamić

edinega lastnika kmetije s tem priimkom. Stoletje po naselitvi so na Gori živele vsaj tri družine Bizjakov (Janez, Urban in Jožef). Bizjaki so sloveli po dolgem življenju. Neža Bizjak je umrla leta 1785, stara 100 let. Iz iste hiše je bil tudi prej omenjeni Urban, verjetno Nežin brat, ki je umrl pri starosti 107 let. Njun sorodnik, verjetno brat, pa je bil tudi Jožef Bizjak, pra-pra-pra-pra-praded moje malenkosti, ki je doživel 97 let (1686-1783). Leta 1785 imamo že šest družin Bizjak, sredi 19. stoletja pa že 17. Tragično usodo je doživela družina Bizjak s Predmeje iz hiše Pri Brigiti. Zaradi odhoda sina Stanislava Bizjaka v partizane je italijanska vojska kaznovala celotno družino: ubili so vseh pet članov družine, tudi staro mater in nesečo

mamo. Nato so hišo zažgali. Stanislav se je čez nekaj dni vrnil domov in na pogoreli domačiji naredil samomor. Tragično zgodbo je opisal ajdovski pisatelj Danilo Lokar v noveli Za frontami, ki je bila objavljena v s Prešernovo nagrado nagrajeni knjigi Sodni dan na vasi. Upodobil pa jo je Tone Kralj na sliki Angelska Gora, ki jo hrani Goriški muzej.

Drugo veliko gnezdo priimka je na Colu. Ni povsem jasno, ali sta gnezdi povezani, vsekakor pa je bilo sorodstvenih povezav med prebivalci Gore in Cola precej. V Orešju, najstarejšem zaselku na Colu, je bil rojen koprski škof dr. Jurij Bizjak (1947). Bibličist, poliglot in prevajalec Svetega pisma je najstarejši od štirih otrok Stanislava (1915), Andrejevega (1884) sina in Marije Širca (1922). Gre za domačijo

s staro številko 18, kjer se je po domače reklo pri Tomaževih. V Orešju najdemo Bizjake v zgodovini še veliko bolj močno rodbino kot danes. Pred dvema stoletjema je v župniji Col živelo šest družin Bizjak, ena na Križni Gori in pet v

Janek Bizjak v najstarejši družinski knjigi župnije Col iz leta 1831, ki je danes shranjena na istem naslovu, kot živi koprski škof Jurij Bizjak. Knjigo hrani Škofijski arhiv Koper.

Orešju. Na številki 18 najdemo okoli preloma stoletja Janeza Bizjaka (1786), precej verjetno škofovega prednika. V franciscejskem katastru je vpisano kot Johan Wissiak, Oreschie 18.

Znanih Bizjakov je kar nekaj. Jože Bizjak (1914) iz Potoč je bil ljudski pesnik, avtor dveh pesniških zbirk sonetov, ki pa sta bili v vojni vihrji uničeni, ko

so jim izropali domačo hišo. Njegov brat Alojz Bizjak (1907-1981) je bil publicist, zgodovinar, filozof in učitelj, ki je bil izključen zaradi sodelovanja s Tigrom. Njegov soimenjak Alojz Bizjak iz Šempetra (1904) je bil sadjar. Ivan Bizjak (1936-2018) s Črnega Vrha je bil učitelj in pisatelj. Tržačan Josip Bizjak (1884-1966) je zaslovel kot dirigent in pevec. Franc Bizjak (1942) iz Podbrda je bil ekonomist, profesor na Biotehniški fakulteti, ki se je posvečal organizaciji lesne industrije. Ključavničar Janek Bizjak (1911-1941) z Otlice je bil komunist in partizan, razglašen za narodnega heroja. Tigrovec Mihael Bizjak (1903-1982) iz Bače nad Podbrdom je bi pomem-

ben ilegalni kurir slovenske literature in letakov, ki jih je prenašal iz Jugoslavije v Baško grapo in naprej. Tigrovec Peter Bizjak (1896-1971) je imel podobno vlogo kurirja. Oba sta sodelovala s Tonetom Batageljem. Milko Bizjak (1959) z Jesenic je bil primorski koncertist na orglah, muzikolog in publicist. Med duhovniki je znan Dinko Bizjak (1952) iz Orehovice pri Podnanosu, ki se je poleg teologije zapisal še fotografiji, pesnikovanju in kitari: prispeval je besedila mnogim ponarodelim mladinskim popevkam – Ti si ta luč sveta, Vlij mi olja, Res je prijetno...

Med neprimorskimi Bizjaki naj omenimo samo enega, Gorenjca Ivana Bizjaka (1956), politika, ministra in varuha človekovih pravic, ki je med Slovenci v Bruslju dosegel najvišjo funkcijo poleg komisarke – direktor direktorata za pravosodje in notranje zadeve.

Težavna razmerja med obrambno ministrico in poveljstvom Slovenske vojske

Politične stranke v pričakovanju volitev

Med ocenjevalci stanja in razmer v slovenski politiki, v obdobju pred parlamentarnimi volitvami, samo publicistka Maja Sunčič v tedniku Demokracija napoveduje, "da se nam obeta najbolj dolgočasen predvolilni boj doslej. In posledično bo še nižja volilna udeležba". Da bo pomen volitev velik in da bodo te morda odločilno vplivale na usodo in razvoj Slovenije v prihodnosti, pa zatrjujejo in opozarjajo vsi drugi, to so resnični in tudi samozvani opazovalci političnih razmer in gibanj v Sloveniji. Enako menijo tudi politične stranke, tiste na oblasti in stranke v opoziciji. Vsak dan predvolilne kampanje potrjujejo svoja stališča in usmeritve, čeprav publicistka Maja Sunčič najpomembnejše stranke v Sloveniji uvršča "v politično ligo bedakov".

V Sloveniji je uradno registriranih kar 87 političnih strank, vendar mnoge ne delujejo in so zgolj napisane v registru na notranjem ministrstvu. Vse stranke pa bi rade dobile glasove, to je potrditev, na letošnjih parlamentarnih in lokalnih volitvah, pa najbrž tudi na vseh volitvah v prihodnosti. V Sloveniji je za ustanovitev nove politične stranke potrebnih 200 ustanovnih članov, status stranke pa lahko posamezniki ali skupine volivcev pridobijo tudi tako, da prevzamejo vodenje kakšne obstoječe in že delujoče stranke. Na ta način sta v zadnjem času, denimo, nastali Nova ljudska stranka, ki jo vodi tudi Franc

Kangler, nekdanji mariborski župan, zdaj tudi državni svetnik, in stranka novinarja, urednika in pisatelja Bojana Požarja z imenom Lista novinarja Bojana Požarja. Tudi on je izbral lažjo pot, kot pa bi bila ustanovitev nove stranke, za kar bi potreboval vsaj 200 ustanovnih članov. Za vstop v Državni zbor mora vsaka politična stranka preskočiti štiriodstotni volilni prag. A tudi če to posamezni stran-

Generalmajor Alan Geder, novi načelnik generalštaba slovenske vojske

ki ne uspe, še ne pomeni nujno njenega finančnega poloma. Po veljavni zakonodaji so namreč upravičene do denarja iz proračuna vse politične stranke, ki so na volitvah prejele vsaj en odstotek glasov. V predvolilni kampanji strankarski prvaki obravnavajo že znane teme, pa tudi nova aktualna vprašanja slovenske družbe in države. Marjan Šarec, župan občine Kamnik, si z intervjuji, izjavami in tudi humorjem sam de-

la in ustvarja sloves t. i. "novega obraza" oziroma politika, simpatije pa mu dodajajo tudi množična občila leve politične opcije. Zaradi učinka omenjenih in drugih vzvodov in podpornikov se je Marjan Šarec povzpел na prvo mesto nekaterih javnomnenskih raziskav in anket. Javna občila levega političnega in ideološkega izvora pa so ga začela predstavljati kot najboljšega kandidata za predsednika nove vlade, oblikovane po bližnjih parlamentarnih volitvah. Za Marjana Šarca pa je znano, da nima izkušenj za položaj državnika, da je brez programa za volitve in da v njegovi stranki, Stranki Marjana Šarca, še niso objavili imen njenih kandidatov za poslanke in poslance in tudi ne kandidatov za ministre. Za zdaj je znano, da sta pod-

predsednika Stranke Marjana Šarca nekdanji natak in turistična delavka, generalni sekretar pa hišnik v vrtcu. Če jih bo pripeljal s seboj v vlado, bomo zelo blizu države, kakršno si je zamislil ustanovitelj sovjetske države, Lenin. Tako je v tedenskem magazinu Reporter zapisal Igor Kršinar in spomnil na Leninovo napoved, "da bo Rusija po oktobrski revoluciji postala država, v kateri bo tudi snailka lahko postala predsednica države". Seveda to nava-

jam v polnem spoštovanju t. i. navadnih ljudi in upoštevanju njihovega dostojanstva.

Za dosedanj potek predvolilne kampanje v Sloveniji je značilno, da v njej sodelujejo politiki, ki se med seboj sovražijo ali so v svojih stališčih in strem-

ljenjih nestrpni in zato neobjektivni. Tisti iz vladnih strank se izogibajo nekaterih tem in vprašanj, pomembnih za državo. Ne omenjajo afere v Novi ljubljanski banki, kjer so "oprali" milijardo dolarjev iranskega izvora, ki je bila namenjena tudi financiranju mednarodnega terorizma. Slovenski politiki, ki so za omenjeno afero vedeli ali se z njo celo okoristili, o tem molčijo ali se sprenevedajo. Očitno je zanje pomembno le to, da ostajajo na oblasti in so bogati. V predvolilni kampanji se skoraj ne omenja, da Sloveniji grozi nov vpad t. i. beguncev oziroma migrantov. Pereč naj bi bil tudi primer arbitražne odločbe o državni meji med Slovenijo in Hrvaško.

Kot je v uvodniku tedenskega magazina Reporter menil Silvester Šurla, odgovorni urednik te publikacije, "nesrečna zgodba o arbitraži očitno še nekaj časa ne bo šla z dnevnega reda. Vladajočim politikom tako na eni kot na drugi strani meje očitno bolj ustreza, da je to vprašanje še naprej odprto, da si lahko nabirajo politične točke. Na naši strani to početa tako premier Miro Cerar kot tudi zunanji minister Karl Erjavec. Arbitražne je razgalila tudi popolno bedo slovenske diplomacije, ki je po šestih letih vodenja Karla Erjavca očitno na kolenih. Odločba haaškega tribunala o meji med Slovenijo in Hrvaško v Bruslju ne pomeni nič. Tudi v Washingtonu ne, čeprav je naša Melania v Beli hiši. Na mednarodno pravo pa se ne ozirajo tudi v Kremliju, kamor so predstavniki Slovenije v zad-

njih šestih letih romali kar 25-krat".

Pa še primer, ali celo afera, ki se še ni razpletel. Začelo se je z zaskrbljenostjo nad tem, da je Slovenska vojska zašla v težave, celo krizo, zaradi upadanja števila njenih pripadnikov in premajhnih plač. Slovenska vojska naj bi imela okoli tisoč vojakov premalo. Toda vrh kritičnih dogodkov se je zgodil na Počku pri Postojni, kjer je osrednje vadišče slovenske vojske. Tam so za bataljonsko bojno skupino, v kateri je bilo 800 vojakov in častnikov slovenske vojske, po njenem usposabljanju ocenjevalci iz zveze Nato ugotovili, da je trenutno nesposobna za resno delovanje. Opozorili so nadalje, da se vojska na Počku ni znala niti premikati in ne uporabljati nove opreme, ki jo je nabavila obrambna ministrica Andreja Katič. Na usposabljanju naj bi šest vojakov zadobilo ozeblino, številnim pa so razpadli škornji, ker so bili neprimerni za hud mrz in nizke temperature.

Reakcije na ugotovitve in kritike

ocenjevalcev iz zveze Nato so bile hitre in odločne, vendar enostranske. Z njimi so hoteli predvsem ubraniti obrambno ministrico Andrejo Katič, ki naj ne bi bila usposobljena za svojo visoko funkcijo. Vlada je na njen predlog odstavila načelnika generalštaba slovenske vojske, generalmajorja dr. Andreja Ostermana, in na ta položaj imenovala generalmajorja Alana Gederja. Državni poglavar Borut Pahor, ki je po ustavi tudi vrhovni poveljnik obrambnih sil Slovenije, dvomi o smislu zamenjave načelnika generalštaba slovenske vojske štiri mesece pred parlamentarnimi volitvami. Premier Miro Cerar pa je prepričan, "da je na Počku prišlo do namerne samoponižanja slovenske vojske in slovenskih vojakov". Nemara bodo zadevo, ki bo zagotovo vplivala tudi na odnose Slovenije z zvezo Nato, premostili na izredni seji državnega zbora. Njen sklic sta zahtevali opozicijski stranki SDS in Nova Slovenija, Krščanski demokrati.

Marijan Drobež

Ajdovščina bo dobila vzletišče za helikopterje

Slovenija ima na območju letališča v Ajdovščini v lasti zemljišča, ki jih upravlja ministrstvo za obrambo; na njih bodo do konca leta zgradili ploščad za vzletanje helikopterjev. Predvidena naložba je tudi v interesu Občine Ajdovščina, saj bi z njo dvignili raven zdravstvene oskrbe v občini v primeru urgentnih stanj.

V ta namen sta državni sekretar na obrambnem ministrstvu Miloš Bizjak in ajdovski župan Tadej Beočanin pred kratkim v Ajdovščini podpisala pismo o nameri za gradnjo heliodroma. Občina Ajdovščina se je zavezala, da bo investitorju ploščadi nudila vso podporo in strokovno pomoč ter še naprej zagotavljala ustrezne pogoje za delovanje civilne zaščite, gasilske enote in gorske reševalne službe.

Zdaj pridobivajo potrebno dokumentacijo tudi v sodelovanju z agencijo za civilno letalstvo, kar naj bi bilo končano v dveh ali treh mesecih, je po podpisu za STA povedal Bizjak. Nato bodo začeli gradnjo ploščadi, ki jo želijo dokončati do konca letošnjega leta. Ocenjena vrednost gradnje je okrog 100.000 evrov.

"To je pomembno predvsem zaradi tega, ker bomo imeli možnost izvajanja helikopterskih intervencij v primeru naravnih in drugih nesreč. Prav tako je to pomembno tudi za občane za izvajanje helikopterske nujne medicinske pomoči, ker moramo vedeti, da je le-ta postala neki standard tudi v Sloveniji. Zato je potrebno preurediti infrastrukturo tako, da bodo lahko čim hitreje obobile in poškodovane pripeljali na ustrezna mesta", je povedal Bizjak.

Ploščad bo vstopna točka za reševanje s helikopterjem za velik del severnoprimorske regije, predvsem za ajdovsko enoto gorske reševalne službe. Prav tako bo heliport koristil gasilcem pri gašenju gozdnih požarov s pomočjo helikopterjev. V primeru izrednih razmer je vzletišče pomembno za oskrbo z opremo, ki je nameščena v omenjeno regijsko skladišče.

Ploščad bo stala v neposredni bližini obstoječega logističnega centra za zaščito in reševanje ob samem ajdovskem letališču, kjer je prostor rezerviran še za gradnjo gasilsko-reševalnega centra in policijske postaje.

Ministrstvo za obrambo je namenilo tudi denar za nakup terenskega avtomobila za ajdovsko enoto Gorske reševalne službe Tolmin, dobili naj bi ga v jesenskem času, saj ga nujno potrebujejo za izvajanje svojih reševalnih dejavnosti.

Podpisano pismo o nameri o sodelovanju med mesti Nova Gorica, Gorica in Zittau

Meja, ki je nekdanj ločevala, naj zdaj združuje!

V torek, 20. februarja 2018, so se v novogoriški mestni hiši srečali župani Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon, Občine Gorica Rodolfo Ziberna in nemške Občine Zittau Thomas Zenker. Željo po sodelovanju in vzpostavitvi skupnih projektov, tudi v okviru priprave za vložitev kandidature za Evropsko prestolnico kulture 2025, so potrdili s podpisom pisma o nameri o sodelovanju med mesti Nova Gorica, Gorica in Zittau. V Novo Gorico je sicer že prej pripotovala petčlanska delegacija iz Deželnega okrožja Görlitz v Nemčiji, v katerem ležita mesti Görlitz in Zittau. Namen obiska je bila izmenjava informacij glede priprave na kandidacijo za Evropsko prestolnico kulture 2025, saj tudi v mestu Zittau razmišljajo o kandidaturi. Ker sta leta 2025 za prestolnico EPK določeni Slovenija in Nemčija, tako v Zittau kot v Novi Gorici načrtujejo kandidacijo kot zgled povezovanja obmejnih mest in čezmejnega sodelovanja.

Mesto Zittau načrtuje vložitev kandidature v sodelovanju s petimi mesti iz okrožja Görlitz. Njihovo okrožje leži na območju trojeve med Nemčijo, Poljsko in Češko. Prav želja po povezovanju in preseganju meja ter pridobivanju novih razvojnih priložnosti potrjuje njihovu načrtovanju kandidature. Kot je na sprejemu v novogoriški mestni hiši po-

vedal župan Občine Zittau Thomas Zenker, so še v začetni fazi priprav, koordinacijo projekta pa so zaupali uveljavljeni domači ustvarjalci in pevki Jenny Böttcher. Pri pripravi tesno sodeluje tudi Joachim Mühle, vodja Oddelka za kulturo v Občini Görlitz, ki si želi, da bi čim prej uresničili prve konkretne projekte kulturne izmenjave. Župan Zenker je ob tem poudaril, da pot razumejo kot cilj, saj, kot je pojasnil, lahko že na poti priprave

prihodnosti in prav to je po njegovih besedah bistveno za kandidacijo. Novogoriški župan Matej Arčon je gostom izrekel dobrodoščilo in jim povedal, da nas na Goriškem meja, ki nas je nekdanj ločevala, zdaj združuje in povezuje. Predstavil jim je Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje EZTS GO kot novo obliko čezmejnega sodelovanja, ki omogoča načrtovanje skupnih projektov v enotnem čezmejnem

in razvija tudi ostala področja. Goriški župan Rodolfo Ziberna je ob tem dodal, da je pomen sporočila, ki ga z Evropsko prestolnico kulture v svet pošilja ta prostor, ponovna vera v skupno Evropo in spodbuda ter zgled mladim generacijam.

Župani so ob koncu srečanja podpisali skupno pismo o nameri, v katerem so izrazili namero o sodelovanju treh občin. Sodelovanje bo temeljilo na skupnih področjih treh mest, s poudarkom na kulturi, turizmu, logistiki, gospodarstvu in izobraževanju. V želji po vzpostavitvi trdnjih vezi in razumevanju obeh prostorov predlagajo oblikovanje posameznih programov, s katerimi bi spodbudili izmenjavo izkušenj in

ustvarili skupne projekte. Vse tri občine podpirajo tudi vključenost sosednjih mest v sodelovanje in vsebinsko povezovanje. Obstaja tudi namera o sodelovanju na področju priprav za kandidacijo za Evropsko prestolnico kulture 2025. Nemški gostje so se med obiskom na delovnem srečanju se-

Sprejem v novogoriški mestni hiši (Foto Mateja Pelikan)

kandidature oblikujejo kar nekaj zanimivih skupnih projektov. Ob tem je posebej poudaril, da je obema prostoroma skupna podobna zgodovina, saj je v obe območji po drugi svetovni vojni močno zarezala meja. Zato se mu zdi ključno, da prostori nekdanjih konfliktov na osnovi skupnih projektov vzpostavijo sožitje v

prostoru in dvig kakovosti življenja za prebivalce na obeh straneh nekdanje meje. Gostom je ponudil možnost konkretnega sodelovanja, bodisi na področju kulturne izmenjave kot tudi na področju gospodarstva, saj, kot je izpostavil, Evropska prestolnica kulture presega področje kulture in umetnosti, kajti načrtuje

stali tudi s predstavniki novogoriške mestne uprave in skupine za pripravo kandidature Nove Gorice za Evropsko prestolnico kulture 2025, ki jo vodi igralka in režiserka Neda Rusjan Brčić. Seznanili so se z dosedanjim delom in iskali možnosti sodelovanja pri konkretnih projektih. Predvsem so veseli, da so našli veliko skupnih pogledov na področju kulturnih projektov, kulturnega turizma in čezmejnih vsebin.

Projekt EPK sicer izpostavlja kulturno zanimiva, dejavna, ambiciozna mesta, ki si tako za leto dni pridobijo enega najbolj prestižnih nazivov Evropske unije. To je velika priložnost za okolje, ki se je namenilo razvoj zasnova na kulturi in z njo ter ob njej ugodno vplivati tudi na druge segmente: gospodarstvo, izobraževanje, znanost in raziskovanje, okolje in prostor, družbe-

no klimo in socialno vključenost, enakovredno zastopnost meščank in meščanov na raznih področjih delovanja, medgeneracijski dialog in povezanost mestnih okolij. Spodbuja želje, hotenja in ambicije ljudi, da skupaj vzpostavijo platformo mesta kot entitete povezovanja različnih idej, konceptov in interesov ter sodelovanje na opredeljenih nivojih. Nova Gorica 2025 – Evropska prestolnica kulture želi presegati tisto, kar navadno razumemo kot kultura ali umetnost. Je celostni projekt, ki ima s kulturnim dogovorom namen pritegniti vse potencialne obmejnih mest in jih prvič v zgodovini povezaži v turistično, gospodarsko, izobraževalno in infrastrukturno enoto, katere namen je izboljšanje kakovosti življenja, povečanje gospodarskega razvoja in investicij in krepitevi inovacij ter visokošolskega izobraževanja.

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAKROG (2)

Mariza Perat

“Juanito, moj mali, ljubljeni sin, kam greš?” se je spet zaslišal isti glas.

“Moja preljubezniva Gospa in Kraljica”, je odvrnil Juan Diego, “grem k našim duhovnikom, ki so kakor živa podoba našega Gospoda, saj nas poučujejo v krščanskem nauku”.

Tedaj je Gospa rekla:

“Vedi, moj ubogi, ljubljeni sin, da sem jaz vedno Devica, Sveta Marija, Mati pravega in edinega Boga, Njega, ki je Stvarnik življenja,

Škof Juan de Zumarraga

Stvarnik ljudi, Njega, v katerem vse stvari obstajajo, Gospoda nebes in zemlje. Srčno želim, da mi na tem kraju postavite majhno svetišče, kjer bom preko svojega Sina pomagala ljudstvu v vseh njegovih potrebah”.

Božja Mati je nato Juanu Diegu naročila, naj takoj odide v mesto k škofu in mu sporoči njeno željo.

Takratni mehiški škof, Juan de Zumarraga, franciskan, (1476-1548), je bil po rodu Bask. Bil je prvi mehiški škof, velik misijonar, znan po svoji dobrodelnosti. Ves čas svojega bivanja v Mehiki se je z vsemi močmi trudil za blagor tamkajšnjega ljudstva. Kot cerkvenega Pastirja ga je zelo bolelo, da njegovi rojaki tako krivično ravna-jo z Indijanci, in si je zato na vse načine prizadeval, da bi med njimi in osvajalci vladala vzajemnost. V času svojega bivanja v Mehiki je v glavnem mestu zgradil katedralo in jo posvetil Materi Božji. Njej je posvetil tudi ves novi svet. Leta 1546 je postal mehiški nadškof.

Juan Diego je škofu sporočil željo nebeške Gospe, vendar mu ta ni verjel. Ubogi Indijanec se je vrnil na Tepeyac in v svoje veliko veselje tu spet našel Božjo Mater. Vrgel se je pred njo na tla in ji potožil:

“Moja Gospa in Kraljica, moja mala, nadvse ljubljeni Hčerka! Ničesar nisem opravil.

Prosim, pošlji k škofu koga drugega, kakšno znano in odlično osebo, kateri bo škof verjel”!

Tudi tukaj besede “moja mala, nadvse ljubljeni Hčerka”, izražajo veliko spoštovanje in čislanje. Omenjeni način nazivanja tudi nazorno dokazuje resničnost Marijinega prikazovanja, saj je bil ta način izražanja lasten samo Aztekom, medtem ko bi ga Španci nikoli ne uporabili.

Prošnji Juana Diega, naj k škofu pošlje kakšno bolj ugledno osebo, pa Marija ni ugodila, ampak mu je izrecno zaukazala, da mora prav on sam, in ne kdo drug, opraviti to nalogo.

Tako se je naslednji dan, v nedeljo, 10. decembra, Juan Diego znova odpravil k škofu in mu ponovil željo nebeške Gospe. Škof ga je poslušal, nato pa mu dejal, naj mu Gospa da kakšno znamenje, ki bo potrjevalo resničnost njenega prikazanja.

Juan Diego se je tako vrnil na Tepeyac. Gospa mu je obljubila, da mu bo naslednji dan dala zaželeno znamenje.

Vendar Juan Diego naslednjega dne, namreč v ponedeljek, 11. decembra, ni odšel na Tepeyac, kjer ga je čakala Gospa. Njegov stric, Juan Bernardino po imenu, je namreč hudo zbolel. Juan Diego je bil zaradi tega zelo potr, saj je Aztekom stric, in sicer po očetovi strani, pomenil toliko kot oče. Prišel je zdravnik, ki mu pa ni mogel več pomagati. Zelo verjetno je Juan Bernardino zbolel za črnimi kozami, boleznijo, ki so jo v novi svet zanesli Španci. Juan Diego se je tako v torek, 12. decembra, zarana odpravil od doma, da bi poiškal duhovnika, kot je to želel stric. Ni pa odšel po poti, ki je vodila mimo griča Tepeyac. Bal se je namreč, da bi tu srečal Gospo, ki bi ga gotovo znova poslala k škofu, njemu pa se je mudilo po duhovnika. Vendar se Juanu načrt ni posrečil. Gospa mu je namreč ne- pričakovano prišla naproti.

Juan Bernardino

Včasih so si sami znali pomagati brez zdravnikov in zdravil

Nekaj o ljudskem zdravilstvu v naših krajih

V sodobnem času ni družine, da ne bi pod streho imela po raznih predalčkih, kotih in omarah ter škatlicah starih in novih steklenič, tabletk vseh velikosti in vseh barv, zraven pa še raznih masti in krem v tubah ter tinktur. Če pa še to ni dovolj, tečemo po nova zdravila v lekarno, ker smo že tolikokrat na dan slišali po vseh medijih, kaj je za nas dobro ali najboljše ali celo čudežno za naše bolne noge, očesa, sklepe, kolke, kožo, lase in tako naprej do neskončnosti. In ko kdo iz družine umre, je prva skrb pobrati po vseh predalih in škatlicah vsa njegova zdravila in se jih čim prej tako ali drugače znebiti.

Takih opravkov in skrbi naši starši niso imeli. Že iz avstrijskih časov in še prej so si ljudje znali sami pomagati ob raznih boleznih, udarcih, zvinih, zlomih, odrgrinah, ugrizih ali pikih žuželk in drugih težavah. Takrat so bile družine velike. Vsi otroci se povsod niso poročili. Ostali so doma. Rekli smo jim strici in tete. Ukvarjali so se z različnimi posebnimi opravili v hiši, vrtu, njivi, hlevu in tako naprej. Skoraj v vsaki vasi je bil kakšen stric ali teta, ki sta gojila s posebno skrbjo razne zdravilne rastline po vrtovih, njivah ali pa so jih nabirali v gozdu, na gmajni in pašniku. To so bili janež, kimel, koromač, tavžen-trože, arnika, vinska rutica, lipa, žajbelj, bezeg, meta, melisa, rman in drugo. Seveda je bilo treba vse to naravno bogastvo lepo in pravilno posušiti. Kralj vseh zdravil pa je bilo brinjevo žganje ali brinovec, ki je bilo zelo drago. Pod Italijo je bila vsaka žganjekuha strogo prepovedana. Ljudje so žganjekuhu zato zelo skrivali po

kakšnih grapah ob potoku in skritih krajih in pazili, da se dim ni dvigal previsoko, sicer bi takoj pridrveli finančni inšpektorji. Domače žganje pa je posebno moški delovni sili prišlo zelo prav, če so bili moški hudo bolni ali pa hudo zdravi.

Brin so nabirali na Nanosu, Podkraj, Colu, Vodica, največ pa ga je bilo na Krasu. Kupci so to

si je osvežila s kislo smetano ali pa s peno od mleka, ki ga je ravnokar pomolzla. Z domačim kisom je namočila krpo in nam jo položila na otekline na nogah ali rokah po udarcih ali pikih. Z njim si je očistila roke in odstranila s krtačo madeže na očetovih nedeljskih oblačilih. Tudi kotle, v katerih smo kuhali polento, smo očistili s kisom in soljo ali

plačevali po mericah. Zdravilne rastline so nosili po hišah, tudi po lekarnah in si tako pomagali pri preživetju.

V Vipavi sta bili najbolj znani taki ljudski zdravilki in pridelovalki ali nabiralki ljudskega zdravilstva teta Lukova-Trampuž in Marička Felcova-Pregelj. Na Slapu pa je to delo odlično opravljala Hanc Malikova, ki je ob skrbi za zdravje skrbela za vsa domača semena, ki jih takrat niso tako prodajali po trgovinah, kot jih imamo danes v številnih semenarnah. Sicer pa je skoraj vsaka vas imela kakšnega svojega ljudskega zdravilca.

Iz otroških let se še spominjam, da je imela moja mama vedno na nočni omarici v sobi ob postelji stekleničko z arniko v žganju, v omarici pa jazbečevo mast. Kožo

pa tudi s pepelom. Za vnetje otroških ušes je uporabljala kapljice iz netreska, ki raste v skalovju. Smrekovo smolo pa so uporabljali proti jetiki, temu zdravilu so rekli “pilph”. Namočeno koreniko pelina v žganju so uporabljali za zdravljenje želodčnih težav, smrekovo smolo pa proti oteklina od ubodov. Sicer pa je naravnih zdravilnih rastlin še veliko. To, kar sem napisala, je ostalo le v mojem skromnem spominu.

Leta 1931 je prišla v Vipavo znana lekarnarica, danes bi rekli farmaceutka, dr. Marija Jamšek, ki je vse to še odkupovala do leta 1948, ko je povojna oblast to prepovedala. Morda bo komu tudi danes kaj od napisanega prišlo prav. Pa srečno, s čim manj tabletami!

Magda Rodman

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (188)

Diabetes tipa 2 v naturopatiji (2)

Človek se tak ne rodi, pač pa se to degenerativno stanje po navadi pojavi v drugi polovici življenja. Vendar danes najdemo vse pogostejše v takem stanju že srednješolce, kar vzbuja skrb, saj postanejo taki ljudje vodljivi, ker ne zanj razmišljajo s svojo glavo. Nimajo lastnih stališč, mnenj, pogledov in ambicij, temveč so samo del množice, brez svoje hrbtenice.

Z razpadanjem socialne države se takšno stanje samo še širi. Ljudi je vse bolj strah, imajo vse manj denarja in so prisiljeni pristati na to, kar jim ponuja država. To pa je danes sinonim za omejenost, tako družbeno, sanitarno kot tudi intelektualno.

POMEN PREHRANE

Najprej pomislimo, kako so se prehranjevali naši predniki v prazgodovini. Rastline so grizli surove, uživali pa veliko kalčkov, otrobov in vlaknin. Sladkorji so bili zelo velika redkost, samo pojedino pa je pračlovek doživel zelo redko oziroma le, ko je naletel na gromozanski grmiček malin ali panj medu.

Naše telo je še iz tistih časov narejeno tako, da preživi in da ne živi v izobilju, torej deluje tako, da ob pojedini stremi k temu, da napolni vse re-

zervoarje. Takrat nam na pomoč priskoči inzulin, ki pri pojedini pomaga skladiščiti, preusmeri zalogo v energijo, sprazni kri, mi pa posledično ponovno začutimo, da smo lačni. Ta telesni mehanizem deluje z namenom, da lahko ob času pojedine in zalog skladiščimo veliko količino hrane. Na ta način je lahko pračlovek v celoti izkoristil to, kar mu je narava v danem trenutku dala na razpolago.

Dandanes večinoma ni težav s pomanjkanjem in naše telo je nenehno izpostavljeno pojedini, česar pa le-to ne razume, ampak še vedno uporablja in ponavlja mehanizem za skladiščenje zaloga. Posledično, več sladkorja zaužijemo, več želje imamo po njem.

Ko spijemo kavo s sladkorjem (ob

upoštevanju, da ena vrečka vsebuje približno 7 g sladkorja), moramo pomisliti na dejstva v našem telesu. V naši krvi je približno 2,3 g sladkorja za približno 5 litrov krvi. Ko telo navsezgodaj sprejme kavo z vrečko sladkorja, doživi pojedino in se vzpostavi omenjeni cikel. Sicer je manj škodljivo, če “pojedino” zaužijemo zjutraj, najbolj pa nam to škoduje zvečer.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 27. februarja 2018, ob 13. uri

Ali se znamo čemu odrekati?

Vsega preveč

Oпустu je bilo v preteklih dneh veliko govora. Ljudje to potrebujemo. Sprostitev namreč in nekaj malega veselja. Pust pa potrebuje tudi naša požrešna družba, ki jo poganja edino in samo potrošnja. Če bi dnevi potekali enolično brez praznovanj in brez posebnih priložnostnih datumov, bi menda potrošnja hudo trpela. Človek je tu predvsem, da kupuje, vse ostalo sploh ni pomembno. Ste že opazili, da se, denimo, pralni stroji zadnje generacije redno kvarijo, po petih, šestih letih pa je za živčni sistem najbolj zdravo, da ga enostavno odvrže in kupiš novega. Spadam pa še med tiste srečnejše, ki se lahko ponašajo s spomini na stare pralne stroje, ki so trajali in nemoteno delovali tudi po dvajset, petindvajset let. Srečni časi. Brezskrbni časi. Časi, ko je svet še deloval v korist človeku, ko smo še mislili, da smo srečni in bomo vsak dan bolj srečni. Časi, ko nismo vsi garali in nakupovali samo zato, da je peščica, dvajseterica ljudi morda, vsak dan bolj bogatela, vsi ostali pa postajali vsak dan bolj revni. In prisiljeni v jarem potrošnje.

Zdaj, ko je pust mimo, se za kristjane, pa tudi za tiste, ki verjamejo, da je pomlad čas prenove, začenja postni čas. Čas odrekanja, razmišljanja, prenavljanja. Čas, o katerem, verjemite mi, noben časopis ne bo pisal in izlozbe se ne bodo polnile z najrazličnejšimi, obdobju primernimi predmeti. Izlozbe se namreč ne morejo polniti z odrekanjem. Niti s skromnostjo. Sploh ne bo govora o postu. In o nje-

govem pomenu. Kajti post sploh ne spada v našo sodobno družbo. To je doba obilja, doba, ko je vsega preveč, in kljub vsemu še naprej kopičimo. Doba, ki sicer ne pozna pravega veselja. Obilje je samo prenasitenost, naveličanost, brezciljno tavanje, dolgčas, ki utruja. A vseeno, kljub temu da kristjani nismo edini, ki nam vera priporoča post, za to vsesplošno odrekanje v našem vsakdanu ni prostora. In se o njem molči. Uradna medicina post celo odsvetuje. Kot ne bi imeli na dlani dokazov, kam nas je pripeljala naša prenasitenost s hrano. Rodila sem se v Trstu v letih obilja. Ni bilo povsod tako. Že v Sloveniji, tedaj je bila to Jugoslavija, obilja niso poznali in so se morali marsičemu odrekati. Pri nas pa je večina lagodno živela. In čeprav je bila moja družina vse prej kot premožna, hrane pri nas doma nikoli ni primanjkovalo. Da je bila nekoč huda lakota in je obilje vsega nekaj povsem novega, sem izvedela tako iz pripovedi sorodnikov, predvsem none, kot tudi iz literature. O tistih časih, ko si moral kruh, ki je padel na tla, pobrati in poljubiti, so v letih moje mladosti namreč pisale le knjige. Pa še profesor Beličič nam je v šoli pripovedoval o tem. Solze je imel v očeh, ko je gledal moje sošolce, fante, ki so kruh mesili v majhne kroglice in ga s fračami metali po razredu. Še danes se spominjam njegovega "poberi ga in poljubi ga" in bolečine, ki jo je bilo zaznati v njegovem glasu. Sama tega nisem počenjala, pa čeprav mi je mama že kot otroku strogo

prepovedala, da bi hrano, ki je padla na tla, pobirala. Zdaj, ko sem odrasla, jo vedno pobiram. Ne maram, da hrana obleži na tleh in jo morda celo pohodimo. Nekaj nagonskega je v meni, ki mi tega ne dopušča. Hrano pobere in jo brez razmišljanja dam v usta. Ne verjamem preveč v bakterije in vem, da me ne bodo ugonobile. Menda je tega kriv moj zdravnik, ki mi priporoča, kako nam je čistoča uničila imunski sistem. Morda pa hrano pobiram s tal, ker me še vedno boli tisti kruh, ki je letel po razredu in smo ga nato teptali. Še vedno me je sram, da sem odrasla v obdobju, ko je bilo vsega na pretek. Vsega preveč.

Nismo bili srečna družina. Brat, polbrat pravzaprav, je moral že zgodaj od doma. Ponovno sva se našla šele zdaj, ko staršev ni več. Mama in oče se nista najboljše razumela. Zato je bila moja mladost polna samote. In grenkobe. Ni bila brezskrbna, vse prej. Bila je mladost otroka, ki mu niso tuji niti vpitje niti udarci. In ne pozna družinskih izletov, družinskih prijateljev, sorodnikov. Starši pa so mi vse to po svojih močeh nadomeščali z obilico hrane. Pozneje, ko sem živela vse manj doma in vse več med prijatelji, sem bila deležna ničkoliko očitkov. Govorili so mi, da sem imela kot otrok vsega na pretek. Čokolado, tako polnjeno in tako z rižem, oranžade Sinalco in druge sladke pijače, slaščice, od rolad do raznih pit. Zrezek je bil pri nas doma vsak dan na mizi, za malico v šolo pa nisem nikoli dobivala kruha, ampak vedno le sladke pribliške. Pa verjemite mi, da sem od vsega imela najraje skledo radiča s fižolom. Veliko let pozneje sem postala vegetarijanka. Menda iz upornosti.

Najlepši trenutki mojega

otročstva so bili ravno tisti, ko smo nakupovali. Tisto nakupovanje, ki ga zdaj tako blatim in ki ga resnično ne maram. "Po špežo" smo hodili v Sežano, ker je bilo poceni, mama pa je bila prepričana, da je tam hrana tudi bolj zdrava. Ker pa je bilo treba do tja z avtom, je bila to edina

priložnost, ko smo se skupaj odpeljali vsi trije, mama, tata in jaz. No, še na počitnice v gore smo hodili skupaj, to pa samo zato, ker sem bila astmatik in je tako svetloval zdravnik. V hotelu smo se potem ponovno ločili. Mama je največ počivala, z očetom pa sva planinarila. Kljub polnim omaram slaščic, kljub predalom, ki sem jih lahko odpirala ob vsaki uri, kljub zrezkom, ki si jih marsikateri otrok ni mogel privoščiti, pa nisem bila vesel otrok. Prej debela in naveličana. Manjkala mi je igra, manjkal mi je smeh. Manjkala mi je brezskrbnost srečne družine. Žalosten, osamljen otrok brez želja. V zameno za vse sem dobivala hrano.

Ko sem odrasla, sem se temu uprla. Hrani namreč. Ni mi bila potrebna in še zdaj mi ne pomeni veliko. Samo tedaj, ko sem močno obupana in mi je težko, si s hrano polnim praznino in bol. Kot študentki se mi je enostavno zazdelo, da je dovolj, če jem enkrat na dan. In še danes, na možno gromozansko žalost, sem to navedeno obdržala. Pomembno mi je bilo, da sem bila čim več na svežem zraku in v naravi. Ko sem bila na soncu, nisem bila nikoli lačna. Še zdaj imam občutek, da se moje telo napaja ob svetlobi, ob rumenih žarkih. Drugega ne potrebujem. In, ne zamerite mi, prepričana sem, da ljudje, ki zapravljamo dragocene ure, zato da kosimo, malicamo in potem spet večerjamo, zapravljamo zdravje, denar in predvsem čas. Priznam še, da mi je v največje breme, ki me spravlja skoraj v obup, to, da me kdo sredi najlepših in najbolj

sončnih ur povabi na kosilo. No, večerjo v družbi imam rada zaradi kramljanja in druženja. To je nekak obred, način, da smo skupaj. Dan pa je prekratek, da bi ga zapravljali pri mizi. Hrana. Ah, da bi vedeli, koliko ljudje govorijo o hrani! Poznam take, ki ti ob vsakem srečanju najprej povedo, kaj so jedli. In koliko so jedli. S tem se celo hvalijo. Danes skoraj nikogar ne poznam več, ki bi posegal po hrani zaradi lakote. Jemo iz navade, iz požrešnosti, pohlepnosti ali pohotnosti. Jemo, da polnimo praznino. Ali enostavno zato, ker so bili že naši starši prepogostokrat lačni, mi ravno zato ne bomo nikoli več, naši otroci pa še manj. Zato pa smo mi veli-

ko bolj bolni, kot so bili naši starši, še huje pa je z našimi otroki.

Hrane imamo doma vedno v izobilju, kljub temu pa jo še vedno vsak dan kupujemo. V to nas nekako silijo z najrazličnejšimi zvijačami. Že domov dobivamo vse več reklame. Prepričujejo nas, kako je ravno v teh dneh izjemno ugodno kupiti vse to, česar dejansko ne potrebujemo. Moja mama je bila za reklamne oglase še posebno ranljiva. Vedno je kupovala to, kar je bilo najbolj poceni, nikoli tega, česar smo si dejansko želeli ali kar smo potrebovali. Ravno zato zdaj tako sovražim reklamo in vse reklamne akcije. Načeloma kupujem samo to, kar potrebujem. In doma jemo samo to, za kar mislimo, da je zdravo in da nam prija. Kljub temu priznavam, da so tudi moje omare prepolne, da predali že prekipevajo, ker je v njih vsega preveč. In kljub mojemu odporu do potrošništva tudi pri nas doma preveč kupujemo in preveč pojemo. Preveč vsega.

Post je čas, ko bi morali o vsem tem razmisliti. Tudi iz spoštovanja do tistih, ki nimajo, ki si ne morejo privoščiti, ki celo umirajo zaradi lakote. Tega našega preobilja, teh prepolnih, celo prekipevajočih predalov, teh velikih trebuho, bi nas moralo biti sram. Hrana ni razvedrilo, je potreba. Jemo, ko smo lačni, ne pa zato, ker nas v to silijo. Ali ker nam je dolgčas in imamo vsega preveč. Morda bi bil svet res boljši, če bi nekaj tega odvečnega, nekaj tega, kar visi iz predalov, podarili tistim, ki si obilja ne morejo privoščiti. Verjemite mi, lepo je podarjati, lepo je dati. Sočloveku. Morda bo tako tisti zopni, nelagodni občutek prenasitenosti zamenjal čisto novo občutek sreče. In celo bolj zdravi bomo. In veseli.

Suzi Pertot

Obračun zimskih olimpijskih iger

Bjoergen, Ledečka in olimpijski duh

Za nami so 23. zimske olimpijske igre v Pjongčangu, skupaj s poletnim nogometnim svetovnim prvenstvom v Rusiji največji športni dogodek v letu 2018. Za novinarsko srenjo so bile polne izzivov in zanimivosti, bile so visoko tehnološke, politične vsebine pa so po začetnem naletu – obisk diplomatov ob slavnostnem odprtju – k sreči pustile prostor tekmovalnim oziroma športnim. Dobra je vsekakor, da se je začasno olimpijsko premirje okoli Korejskega polotoka tokrat le udejanjilo.

Dolžni smo seveda obračun za slovenske in italijanske barve. Slovenska od-

prava se vrača domov iz Južne Koreje z dvema kolajnima, kar ni veliko, je pa nekaj. Srebrni biatlonc Jakov Fak in bronasti deskar Žan Košir sta poskrbela za velik osebni rezultat in za vidljivost slovenske delegacije, v kateri so zatajili zlasti skakalci na smučeh. Peto mesto Orlov v ekipni preizkušnji ne more biti uteha, na posamičnih tekmah namreč ni bilo uvrstitev, vsaj ne moških, v deseterico. Olimpijada je še enkrat pokazala, da je Peter Prevc daleč od uspešnosti in prepoznavnosti izpred dveh let. Toliko kot kolajna velja menda četrto mesto Žana Kranjca v veleslalomu, saj je smučal sijajno in zmogel enega svojih najboljših dosežkov v karieri prav na najbolj prestižni tekmi. Hokejistom pa ni

uspelo ponoviti preboja v osmerico izpred štirih let, po dokaj dobrem turnirju, v katerem so si privoščili tudi skalp Združenim državam Amerike, so namreč v osmini finala tesno izgubili proti Norveški. Črna pika je bil tudi primer dopinga, v katerega je bil vpleten steber hokejske izbrane vrste Žiga Jeglič. Italijanski tabor je v bistvu obdržal obljube in uresničil napovedi, ki smo si jih na teh stolpcih upali napisati pred tremi tedni. Deset kolajn, tri zlate, dve srebrni, pet bronzastih, kaže, da je Italija vendarle zimsko športna sila; v skupnem seštevku odličij je bila dvanaajsta. Prvo ime je bila zastavonoša, hitrostna drsalca Arianna Fontana,

ki je vzdržala pritisk in osvojila tri medalje. Po zlati sta poleg nje posegli junakinja smuka Sofia Goggia, ki je morda prispevala kolajno z največjo specifično težo, in Michela Moioli v deskarskem krosu. Sploh je bilo v Pjongčangu kot na vsakem tekmovalnem s piritimi olimpijskimi krogi tudi dovolj romantike. Primer za vse je Ester Ledečka, češka deskarka na snegu, ki je osvojila zlato kolajno tako v svoji paradni disciplini kot tudi, senzacionalno, v superveleslalomu, torej v alpski panogi. Neverjetno, se pa včasih zgodi. Tudi to sta olimpijski duh in čar.

Med nesmrtnih pa se je vpisala norveška tekačica na smučeh Marit Bjoergen. V Južni Koreji je osvojila štiri kolajne, v karieri ima zdaj z olimpijad osem zlatih in skupno kar 15 odličij, tako da je postala rekorderka. Kapo dol.

V Pjongčangu bodo od 8. do 18. marca sledile še zimske paraolimpijske igre.

HC

Nabrežina / Ob dnevu slovenske kulture

Univerzalni jezik glasbe za Prešernovo proslavo

Mrzlo in vetrovno vreme je v nedeljo, 25. februarja, kar vabilo v tople prostore doma Igo Gruden v Nabrežini na praznik slovenske kulture v organizaciji domačega društva. Uvodoma je vse nagovorila predsednica SKD Igo Gruden prof. Mariza Škerk, ki je strnjeno izpostavila pomen obhajanja Prešernove proslave in povedala, da je letošnja rdeča nit večera glasba.

Tako so na oder stopile pevke dekliskega zbora Igo Gruden, ki jih vodi Mirko Ferlan, in uvodoma zapele Gallusov motet *Dicunt infantes Domino laudes*, sledili sta znamenita Lebičeva skladba *Čas na besedi* Jakoba Sešerka in pevska tekma med kumkavico in oslom, ki ji je besede in glasbo napisal Adi Danev. Klavirsko spremljavo je imenitno izpeljal Matjaž Zobec. Svoj nastop so dekleta sklenila s Pregljevo priredbo ljudske ljubezenske pesmi *Da bi jaz znala*.

Prav skladatelji, katerih pesmi smo lahko poslušali na nastopu, so bili zborovodji in glasbenemu uredniku Janku Banu za iztočnico prazničnega nagovora. Ugotavljal je, da so slovenski skladatelji že v 16. stol. s svojimi skladbami zasloveli na mednarodni ravni. A tudi Lebič in drugi sodobni slovenski skladatelji so s svojimi pesmimi priljubljeni protagonisti mnogih koncertov in zborovskih tekmovanj. Posebno pozornost je Ban namenil slo-

venski ljudski pesmi, ki se dandanes oglašva v glavnem le še v organizirani, zborovski obliki. Izpostavil pa je delo častnega gosta večera, se pravi mednarodno poznane glasbenika, dirigenta in skladatelja Adija Daneva, ki je po vrnitvi v domače kraje celih pet let vodil nabrežinski mešani Igo Gruden. Zanj je tudi napisal celo vrsto skladb in želel tudi s tem prispevati k višji zborovski izobrazbi pevkin in pevcev. Ban je nato vse povabil k ogledu odlomka iz dokumentarca o Danevu, ki je nastal v okviru slovenskih sporedov Rai ob njegovem visokem življenjskem jubileju. Predvajani prispevek je zlasti osvetlil delo,

Foto RAI

Adi Danev (Foto RAI)

ko bi v naših krajih zmogli sestaviti vsaj polprofesionalni zbor, ki bi lahko opravil, glede na velik potencial, ki smo mu priče, izredno dragoceno kulturno poslanstvo in bi bil zaslužen za promocijo slovenske zamejske glasbene kulture. Obenem je dodal, da sicer razume, da je še vedno potreben tudi čitalniški pristop k zborovstvu in prosvetnemu delovanju, a da je obenem čas za nadgradjo tega koncepta.

Kaj vse je mogoče uresničiti s premišljenim delom, se je izkazalo v zadnjem delu koncerta, ko so nastopili ženska vokalna skupina Barkovlje in otroci Glasbene kumbrce, ki so pod vodstvom Aleksandre Pertot predstavili štiri pesmi Adija Daneva za ta otroško-ženski sestav. Vse pesmi je pri klavirju spremljala odlična Beatrice Zonta. Otroci in pevke pa so pod suverenim vodstvom Aleksandre Pertot tudi scensko odlično podali Furlanovo narečno liriko *Lepu je spomlode*, pesem *Letaj*, zavest sicilijanskega pesnika Calogera Sorceja v prevodu Armanda Škerlavaja, *Uganke* Andreja Rozmana, Martine Legiša in samega Daneva ter imenitno Furlanovo šaljivko *Cupranje*, ki je ob majhnih čarovniških veččinah Nade Carli in scenski postavitvi otrok in ostalih pevkin res imenitno sklenila doživeti večer. Razšli smo se edini v tem, da je glasba s svojo univerzalnostjo res sredstvo, ki lahko nagovarja mnoge, pesem s svojim besedilom pa predvsem tiste, ki te besede razumejo in jim glasbena govorica pomaga, da še bolj dojemajo njihovo sporočilo.

Tretje pismo iz Adis Abebe (2)

“Vsak naredi, kolikor more”

Znekega potopisnega predavanja o Indiji se spomnim, kako so se poslušalci smejali ob fotografijah templja, v katerem Indijci častijo podgane. No, pri nas imajo nekateri ljubitelji živali podgane za hišne ljubljence. In naši domovi so včasih tempelj za psa ali mačko.

Prijateljica, ki svojih borih 400 evrov zasluži kot čistilka v hotelu, je videla nemškega turista, ki je svojo mačko vozil v otroškem vozičku, jo oblačil v tuto za dojenčke, jo hranil po steklenički in od osebja zahteval otroško posteljico zanj. Rekla je, da ni vedela, ali sanja ali naj verjame svojim očem. V časopisih beremo, kako je neka bogatašinja v oporoki vse premoženje zapustila svojemu psu, v nekem mestu pa, da so za župana izvolili mačka. In potem se zaradi podganjega templja zgražamo nad Indijci, pred uličnimi otroki pa si zatiskamo oči in se nezaupljivo sprašujemo, ali gre denar za botrstvo res v prave roke? Vsak izgovor je dober, da le ne bi pomagali in dali kaj od sebe.

V naši ulici je vse polno zapuščenih in umazanih psov, ki si pločnik in skromno senco nekaj dreves delijo z uličnimi prodajalci, berači in invalidskih vozičkih

in malimi otroki, ki prosjačijo. Sestra Tsehaitu mi pokaže štiri male otročke, ki sedijo sredi umazanih, in reče: “Poglej, kako si delijo zadnji košček kruha”. Po vsem mestu ženske na pločnikih prodajajo sadje in zelenjavo, čevlje, obleke, gospodinjske pripomočke, cvrejo ali pečejo meso in drugo hrano,

kuhajo kavo ali čaj. Mimoidoči, taksiisti ali drugi potniki se ustavijo, si pri njih kupijo kosilo in ga pojedjo kar stoje na pločniku. Ženske delajo tudi na gradbiščih, skupaj z moškimi. Nihče od njih ni

ma ne delovne obleke ne zaščitne čelade in vsa dela opravijo ročno, tudi kamenje drobijo ročno. Po vsem mestu štrlijo v zrak in prazno zevajo nedokončani bloki, gradbišča pa so ograjena s pločvino ali raztrganimi odejami, ki kot cunje visijo z žičnatih ograj. Ko se peljemo mimo znane termalne kopališča, vidim nekoga, ki v luži ob zidu pere svoja oblačila. V pasu med obema stranema ceste pa se dvigajo pločevinaste palme, na katerih se zvečer zasvetijo lučke. Sedež vlade in sedež Afriške unije domujeta sredi prostranega parka z ogromnimi drevesi; ko začne deževati, bo v naslednjih mesecih ves ozelenel.

Včasih se mi zazdi, da se v Adis Abebi počutim kot doma. Sestre govorijo italijansko, v kapeli molimo tudi v angleščini in italijanščini, vozijo toyoto, pošiljajo “maile”, fotokopirajo, skoraj vsaka od sester ima svoj “mobil”. Večkrat jem špagete, makarone in žemlje. Omara in postelja v moji sobi sta sicer prastari, ampak kot doma tudi tu ne spim na tleh. Popraviti so dale črpalko, tako da imamo spet tekočo vodo in

lahko celo prižgem grelnik in se sprham s toplo vodo. Zvečer se sestre zberejo v dnevni sobi in sede v foteljih gledajo TV, na skromnih knjižnih policah pa najdem poleg knjig v amharščini tudi italijanske

in angleške. Ker smo nad 2000 metrov, so večeri, noči in jutra zelo hladni, prav tako kot decembra pri nas. In včasih se mi zdi, da so se sestre že vdale v usodo oziroma se sprijaznile s tem, da se vsem ljudem pač ne da pomagati. To me zelo boli in po tistem se jezim nanje in jih po krivici obsojam, da ne naredijo dovolj, da so postale brezbrizne, da vse prevečkrat razmišljajo, da je življenje pač tako ... Ko se o tem pogovarjam s sestro Tsehaitu, mi vedno reče, da preveč razmišljam in si delam preveč skrbi. “Vsak naredi, kolikor more, ostalo pa naredi Bog”, me skuša tolažiti.

V tem mestu se počutim vedno bolj grozno. Mislim, da mi je prekipelo, ko sva se s sestro Lettezhgi s tržnice odpravili še v neki supermarket, da bi kupili jajca. Na policah so bile poleg drugih zahodnih izdelkov (šamponi, praški, mila, kreme, lonci, ponve, jedilni pribor itd.) tudi vrečke s “porke-rijami” - bomboni, “čipsi”, “čokolatini”, piškoti in druge vrste nezdrave hrane. Ko sva stopili v vrsto pred blagajno, se je pred naju prerinila mama z dvema zelo razva-

jenima otrokoma. Sestra Lettezhgi pa nič. Že na tržnici sva pred kioskom, kjer sva kupili sladkor, čakali najmanj eno uro, ker so naju vsi prehitevali. In ko je sestra vdano opravičevala ta dva smrkavca, češ, saj sta samo uboga otroka, ki težko stojita v vrsti in čakata, sem ji rekla, da jima čisto nič ne manjka, če lahko jesta bombone, in da so ubogi tisti otroci na ulici, ki komaj stojijo na nogah, ker so tako lačni. Na vsak način sem hotela oditi naprej v Kobo, in ko so mi sestre skušale dopovedati, da ostajam tu zaradi svoje lastne varnosti, sem rekla, da so v večji nevarnosti vsi tisti otroci, posebno punčke, ki spijo na ulicah Adis Abebe. Nato smo se v nedeljo odpeljale v mesto k sveti maši. Maševali so trije duhovniki in le eden od njih je bil Etiopijec, druga dva pa Italijana. Cel obred je potekal v italijanskem jeziku, tudi beli pevci so peli v italijanščini. Berila so brale Italijanke. Pridiga se mi je zdela na smrt dolgočasna in pridigar zelo samovšečen. Med daritvijo so lepo oblečeni otroci k oltarju prinašali pakete za patre kapucine, v

zahvalo za njihovo delo. Ljudje so hodili ven in noter, veliko jih je zamudilo, neki mlad poslovnež v sivi evropski obleki in z aktovko v roki je pritekel in šele zadnji trenutek pred vhodom končal svoj telefonski pogovor. Samo dva revna Etiopijca sta se pri vhodu spoštljivo priklonila do tal in vstopila. Bila sem že tako jezna, da bi bil greh, če bi šla k obhajilu, zato sem šla iz cerkve in se usedla na stopnice. Ko se je maša končala in so ljudje odhajali, sem ježno oprezala, ali bo kdo sploh opazil tistega slepega in onega gluhega berača, ki sta stala tam in

stegovala roke v upanju, da jima bo kdo kaj dal. Gledala sem te kristjane, kako gredo mimo, in si mislila, da jih srečanje z Jezusom ni prav nič spremenilo, na obrazih se jim pozna, da so ostali enaki kot prej, nihče ni odhajal srečen in nasmejan, boljši in z bolj sočutnim srcem. Na poti nazaj sem gledala skozi okno naše oprezele, jokal. Na cestah je bilo toliko revežev in toliko otrok. K sreči pa so se razmere v Kobo kmalu uredile, odprli so cesto in promet je spet stekel. S sestro Tsehaitu sva se zopet odpravili v agencijo in zaradi spremembe datuma doplačali že pred dnevi kupljeno letalsko karto za Mekelle. Vseeno sem se od sester v četrti Bole poslovila s slabo vestjo, saj sem si očitala, da sem premalo hvaležna za njihovo gostoljubnost in vse, kar so storile zame. A vem, da mi niso zamerile. Na letališče sta me zgodaj zjutraj odpeljali sestre Letteghebriel in Tsehaitu. Prva je celo prosila neko mlado dekle, naj mi pomaga, da se ne izgubim ...

/konec
Špela Pahor

(Zapiski s kongresa)

Boris Pahor: Montserrat kot domovina (6)

Pisatelj Boris Pahor nam je v dneh, ko smo pričeli nenasilnemu in pravičnemu boju Kataloncev za svojo narodno avtonomijo, ponudil v objavo svoj zapis, ki je izšel leta 1978 v številki 3-4 tržaške revije Zaliv. Pisatelju smo iskreno hvaležni, pričujoči zapis pa je še en dokaz o tem, kako se je Boris Pahor od nekdaj zavzemal za ohranjanje narodne slovenske identitete, a prav tako tudi drugih narodnih manjšin. Ured.

A medtem opat že vstaja, menih ob njem pa je ubral zahvalni napev. Tako se urešničuje napoved, da ne bo časa za kako daljšo predajo kulinarčnih skušnjavam. Vendar nas obenem opat povabi na črno kavo v manjši dvorani, kjer smo sami z njim.

“Tukaj smo lahko manj uradni”, pripomni. In zazdi se mi, da bi me kar zanimalo, da bi ga malo bolj spoznal; verjetno je mož o marsičem na tekočem. Vendar smo v dvorani pomešani in zgovorni. Posreči se mi, da s prejšnjim sogovornikom pri mizi zdaj nadaljujem z izmenjavo misli. Z zadovoljstvom ugotovim, da sta najini gledanja na nacional-

no vprašanje zelo sorodni. Demokratični socializem. Ob moji omembi, da je v slovenski reviji v Trstu izšel del intervjuja Jordija Sole'-Turaja o nacionalnem vprašanju, zagotavlja, da bo napisal k članku svoje pripombe, če mu bom poslal Turajev tekst. Tedaj opat Cassija' Just s kratkim nagovorom pozdravi udeležence kongresa; zagotavlja nam solidarnost Montserrat v našem pravičnem prizadevanju. Obljublja nam pomoč in bratsko bližino, zakaj zmeraj, da lahko računamo nanje.

Ker je naključje nanese, da sem od predsedstva samo jaz pričujoč, se opatu v imenu organizacije zahvalim. Poudarim, da je pohod na Montserrat za nas globoko doživetje; da nas je ganil sprejem ob spomeniku velikega glasbenika Casals; da nas je prevzel prisrčni sprejem v njihovi obednici. Za vse to se iskreno zahvaljujem. Če pa naj mi bo dovoljeno, da omenim tudi slovenski narod, kateremu pripadam, potem lahko rečem, da smo v preizkušnjah, ki nam jih tudi nam ni manjkalo, vedeli za Montserrat, za to središče katalonske kulture, za to postojanko katalonskega odpora. In če naj v tem trenutku, ko je za katalonske ljudi vsaj najhujše

zlo prešlo, izrečem še skromno misel, potem bi poudaril, da spadata tako katalonski kot slovenski narod med tako imenovane “majhne” narode, da pa je moje globoko prepričanje, da bo morala jutri nova Evropa, če naj bo zares nova in pravična, nastati prav na podlagi svobodnega razvoja “majhnih” narodov! Improvizirane besede so seveda izvale ploskanje; a bolj kot tako pritrjevanje, ki je lahko tudi samo vljudnostno, me je presenetil vzklik “Vivent les Slovenes”!, kateremu

se je pridružila vsa dvorana. (Nekoliko sem se pomišljal, ali naj napišem to, kar sem pravkar napisal. A zakaj ne bi? Zakaj ne bi poudaril te povezave s pripadniki nesvobodnih evropskih narodov, povezave, ki pa se je kot skupnost tako malo zavedamo?) Ko sem spet na prostem, pozabim

na svetišče, na vse druge umetniške zanimivosti in se zagledam v veličastne kamnite orgle, ki so se vzpele za samostanom kot silen zaslon. V ostri zaseki po navpičnem grlu leze kabina vzpenjače kot počasen štirikoten hrošč. Tam zgoraj se pogorje razširi. In si mislim, da bi rad obul gozdarje in se odpravili na odkrivanje tega divjega planinskega sveta ... Obenem se sprašujem, kako se je Montserrat vedel l. 1936 ob Francovem napadu na zakonito republiko. Moral si bom navbiti potrebne vire, saj so ta-

krat tako rdeče kot tudi posvečene puške posejale usoda pa se je pri nas ponovila v času druge svetovne vojske, čeprav je bil Edi opozoril na pretečo nevarnost že l. 1937 s Premišljevanjem o Španiji. Kakšne hekatombe bi si bili prihranili, ko bi se narodi znali učiti na ne-

srečah drugih! Opazujem vrhove in sem za trenutek onkraj Višarij pod Kamnitim Lovcem, kamor smo se v času fašizma zatekali. Prikažejo se mi tudi izmučeni profili Kraljevih podob. Seveda, marsikaj imamo, česar ne znamo ceniti; vendar Višarje niso Montserrat, pa tudi Pletenje ne. In zavem se, kako sem podoben občutek imel v Andori, v San Marinu, v gorati valdežanski domovini. Saj, saj, priznam, čisto prav ima, kdor trdi, da ni mogoče primerjati zgodovinskega razvoja drugih z našim. Drži pa, da smo vse-

kakor pomanjkljivi v tem, da nismo čutili potrebe po središču, ki bi za narod postalo simbolna postojanka. Pa naj bo verska ali laična ali, še bolje, oboje hkrati. Sklicevanje na dejstvo, da je bilo slovensko ozemlje razdeljeno na različne pokrajine, je seveda samo odmik od poglavitne ugotovitve, da smo bili - in da smo v bistvu še zmeraj - s svojo povezanostjo na najbližje okolje partikularistični pragmatisti.

Seveda me tukaj moti, da so čudovito postojanko spremenili v turistično mravljino. Prodajalne spominkov, restavracija itd. Takemu sejmarskemu ozračju ne nasprotujem pred Postojnsko jamo, tukaj pa je v škodo dostojanstva duhovnega središča. In čeprav je res, da morajo imeti samostan, knjižnica, založba in razne delavnice neki vir dohodkov, vendar ta božjepotniška vloga Montserrat precej zasenčuje njegovo vse-

narodno simboliko. A ob priložnosti se bom moral bolj korenito spoprijeti s sedanjo katalonsko stvarnostjo. Z obnovitvijo strankarskega življenja se bodo narodove sposobnosti prosto izoblikovale tako v politiki kot v kulturi; tako da bo katalonski razvoj bogatejši od našega, ki nas božjastni napadi scela mečejo enkrat na desno, drugič na levo. Zato je zelo verjetno, da si bodo Katalonci pred nami zagotovili pomembno vlogo v skupnosti evropskih obcestev; medtem pa bo zavoljo povojne enosmerne ideološke naravnosti naše mesto ostalo vakantno.

Zamenjal sem bankovec, da sem dobil pesete v kovancih. Tako sem v kabini povezal Montserrat z bregom pod Kontovelom. Bilo je zato, da pozdravim Živko, ki ji mavec ne dopušča, da bi se je poletje dotaknilo. Obenem pa je bila tudi želja, da se za trenutek pomudim na prisojni brežini visoko pod Grižo, kjer s svoje opazovalnice sledim potem jadrcin in čolnov. Tam se pod starimi hrasti zdaj na plamenkah in na vršičkih borov pasejo čebele, rožmarin pa sprosti v zrak svojo esenco, ko mu s sandalo mimogrede pretisneš vejico.

Vem, to bukolčno ozračje ni sorodno z montserratskim; a kaj, morebiti sem prav zato tako zamišljen ob tem kulturnem središču, ki so si ga kakor zazidali v skalovje! Narejeni smo iz drugačne snovi.

/ dalje